

Collegium Nobilium Croaticum

GLASNIK

HRVATSKOGA PLEMICKOG ZBORA

HERALD
OF CROATIAN NOBILITY ASSOCIATION

Broj/Num. 9

Listopad/October 2011.

Sadržaj / Contents 9./2011.

- 3 PROSLOV / *Foreword*
- 4 POZIV NA 13. IZBORNU SJEDNICU VELIKOGA PLEMIČKOGA VIJEĆA/
Invitation to the 13th Session of the Great Nobiliary Council of the Croatian Nobility Association
- 6 ŠESNAEST GODINA RADA HRVATSKOG PLEMIČKOG ZBORA / *Sixteen Years' of the Croatian Nobility Association*
(Ivo pl. Durbešić)
- 35 DVANAESTA SJEDNICA VELIKOGA PLEMIČKOGA VIJEĆA/
12th Session of the Great Nobiliary Council of the Croatian Nobility Association (Dunja pl. Vučetić)
- TRIBINA HPZ – ULOGA HRVATSKOG PLEMSTVA U OČUVANJU I ODRŽAVANJU NACIONALNOSTI I DRŽAVNOSTI
/ HPZ Forum – Role of the Croatian Nobility in Sustaining the Continuity of the Nationality and Statehood
- 38 NEKA PREDAVANJA ODRŽANA U ZAGREBU 2010.–2011. / *Some Lectures Held in Zagreb During the Period 2010–2011*
- 38 ROD JELAČIĆA / *Clan Jelačić* (Marcel pl. Jelačić Buzimski)
- 62 GRBOVI VOJNOGA PLEMSTVA – SVJEDOČANSTVA RATOVA S OSMANLIJAMA /
Coats of Arms Military Nobility – Testimonies Wars with the Ottomans (Matea Brstilo Rešetar)
- 73 HRVATSKE POSADE NA MLETAČKIM GALIJAMA U BORBI PROTIV TURAKA /
Croatian Crew on Venetian Galley against the Ottomans (Marko pl. Mladineo)
- 95 PRIJEDLOG PLEMIČKOGA STOLA ZA NOVE DUŽNOSNIKE ZBORA /
Nobiliary Board Proposal for New Officials of HPZ
- 96 NOVI ČLANOVI HPZ / *New Members of HPZ* (Zlatko pl. Barabaš)
- 100 DOGODILO SE / *It happend*
- 100 DVA POSJETA MAĐARSKOJ / *Two visits to Hungary* (Branimir von Vuchetich)
- 103 IN MEMORIAM

GLASNIK HRVATSKOGA PLEMIČKOGA ZBORA
HERALD OF CROATIAN NOBILITY ASSOCIATION

Glasilo Hrvatskoga plemićkoga zbora s recenzijom
Croatian nobility association official journal with review

Izdavač / Publisher

Hrvatski plemićki zbor
Croatian nobility association
Teslina 13/1 Zagreb, Croatia
ISSN 1845-9463
URL:<http://plemstvo.hr>

Dosadašnji glavni urednici / Past editor in Chief

Branko pl. Cindro
Vladimir pl. Kurelec

Glavni urednik / Editor in Chief

Ivo pl. Durbešić

Urednički odbor / Editorial Board

Zlatko pl. Barabaš, Ivan pl. Celio-Cega,
doc. dr. sc. Marija Karbić i dr. sc. Ivan Mirnik

Tehnički urednik / Technical Editor

Branko pl. Cindro

Jezični savjetnici / Language Advisors

Ivan Martinčić prof
Tomislav pl. Kallay

Adresa uredništva / Editorial Office Address

Hrvatski plemićki zbor / Croatian nobility association
Teslina 13/1 Zagreb, Hrvatska, Croatia

Glasnik izlazi jednom godišnje / *Herald is published annually*

Grafička priprema, obrada i tisak / Prepress processing and printing

LASERplus & DENONA
Brijunska 1, Zagreb, Croatia

listopad 2011.

October 2011

Naklada / Printed in

250 primjeraka / 250 Copies

Opremu tekstova obavlja uredništvo. Za sadržaj poimence potpisanih priloga odgovorni su njihovi autori. Oni ne iskazuju obvezno stav Hrvatskoga plemićkog zbora. Objavljeni prilozi u Glasniku HPZ-a autorski su zaštićeni. Iznimka su sadržaj i novosti iz HPZ-a.

Namjena časopisa

Glasnik je znanstveno-stručno glasilo HPZ-a u kojem se objavljuju znanstveni i stručni članci iz područja povijesti i kulture hrvatskog plemstva. Pored znanstvenih radova objavljuju se kratka znanstvena priopćenja, pregledni članci, stručni radovi, komentari, pisma uredništva i uredništvu, bibliografija, biografija, prikazi knjiga, te izvještaji o radu Zbora.

Proslov / Foreword

Ovo je 9. broj Glasnika u šesnaest godina rada. Mislimo da je to još jedna uspješna aktivnost Zbora. Počeli smo 1998. na skromnih 25 stranica u produženom B5 formatu, gotovo isključivo s prikazima našega rada. Od 4. broja promijenili smo format, ali i obogatili sadržaj, uveli nove sadržaje pa od tada ovaj časopis i naše znanstveno-stručno glasilo u kojem objavljujemo znanstvene i stručne članke iz područja povijesti i kulture hrvatskog plemstva, kratka znanstvena priopćenja, pregledne članke, stručne radove, komentare, pisma uredništvu i uredništva, biografije, prikaze knjiga te, naravno, članke o radu Zbora. Tako smo povećali broj stranica na više od sto kao u ovom broju. To je posebno namijenjeno našim članovima koji ne mogu prisustvovati našim predavanjima u Zagrebu.

Za taj uspješan napredak časopisa prvenstveno su zaslužni Branko pl. Cindro, Vladimir pl. Kurelec i Ivo pl. Durbešić, ali i prošireno uredništvo kojemu su se, osim redovnih članova Zbora, pridružili i pridruženi članovi Zbora doc. dr. sc. Marija Karbić i dr. sc. Ivan Mirnik, ali i jezični savjetnici profesor Ivan Martinčić za hrvatski i profesor Tomislav pl. Kallay za engleski jezik.

Osim toga sada su svi glasnici dostupni i u elektroničkom obliku na našoj WEB stranici.

Od ovog broja svaki članak će imati sažetak na engleskom kao i sve podnaslove te naslove slika i tablica. U ovom broju donosimo tri članka koja su kao predavanja održana na našoj tribini: Uloga hrvatskog plemstva u održavanju kontinuiteta nacionalnosti i državnosti. Naš član M. pl. Mladineo održao je predavanje o hrvatskim posadama na mletačkim galijama, Marcel pl. Jellačić Buzinski o svom rodu, a znanstvenica Matea Brstilo Rešetar, kustos Hrvatskog povijesnog muzeja, o grbovima vojnoga plemstva kao svjedočanstva borbe protiv Osmanlija.

Pored stalnih rubrika – *naši novi članovi*, *dogodilo se i in memoriam*, treba upozoriti i na članak o šesnaestogodišnjem radu Zbora. Kao što kaže narodna »kamen do kamena palača«, tako je i s našim aktivnostima kroz sve ove godine, što se vidi kad se prikažu na jednom mjestu pa stoga možemo biti ponosni na naš ukupni dosadašnji rad i uspjehe svim poteškoćama usprkos.

UREDNIŠTVO

Plemenite obitelji, dragi članovi i prijatelji, gospođe i gospodo!

Temeljem članka 19. statuta Hrvatskoga plemićkoga zbora
čast mi je pozvati Vas na

13. izbornu sjednicu Velikog plemićkog vijeća Hrvatskog plemićkog zbora

a povodom 16 godina rada.

Sjednica će se održati u Zagrebu u
ZLATNOJ DVORANI HRVATSKOG INSTITUTA ZA POVIJEST
Opatička 10
u subotu 5. studenog 2011. u 9.30 sati

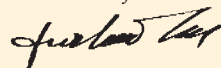
Sadržaj i dnevni red

- 9.30–10.30 Okupljanje i registracija sudionika – Hrvatska himna
- 10.30–11.00 Otvaranje sjednice, pozdravne riječi i biranje radnih tijela sjednice
– *predsjednik I. pl. Durbešić*
Dobrodošlica ravnateljice Hrvatskog instituta za povijest dr. sc. Jasne Turkalj
Dodjela posebnih zahvalnica
- 11.00–11.20 Šesnaest godina rada Zbora – *predsjednik I. pl. Durbešić*
- 11.20–11.45 Izvještaji o radu od prošle sjednice VPV, diskusija i glasovanje o prihvatanju
rizničari D. pl. Pozojević i A. markiza Bona,
protonotar i herold Z. pl. Barabaš, prijedlog za prijem novih članova i brisanje
predsjednik Nadzornog odbora: T. pl. Kallay
predsjednik suda časti: M. pl. Prelogović
- 11.45–12.15 Koncert naše članice mezzosopranistice Nataše pl. Antoniazza uz pratnju
Ljudmile Šumarova
- 12.15–12.45 Prijedlog novih dužnosnika zbora – razrješnica dosadašnjim dužnosnicima
i izbor novih dužnosnika te nastupni program rada novoga predsjednika
- 12.45–13.15 Kratka pauza za osvježenje
- 13.15–13.45 Svečana podjela povelja novim članovima
Predsjednik I. pl. Durbešić, kancelar I. Celio Cega i protonot i herold Z. pl. Barabaš
Himna Hrvatskoga plemićkoga zbora
Završetak sjednice
Domjenak
U popodnevnim satima zajednički posjet izložbi u Klovićevim dvorima

ZAVRŠETAK SJEDNICE VELIKOG VIJEĆA HPZ-a

- 20.00– Svečana večera

Predsjednik

Ivo pl. Durbešić v.r.

Noble families, ladies and gentlemen!

On the grounds of Article 19th of the Statutes of the Croatian Nobility Association I have the honour to invite you to the

13th session of the Great Nobiliary Council of the Croatian Nobility Association

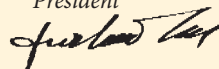
on the occasion of the 16th anniversary of its foundation.

Session will be held in Zagreb in the premises of the
GOLDEN HALL OF THE CROATIAN INSTITUTE OF HISTORY
Opatička 10, Zagreb Croatia
on Saturday November 5th 2011, with the beginning at 9.30 A.M.

Contents and Agenda

- 9.30 – 10.30 Gathering and registration of participants – Croatian Anthem
- 10.30 – 11.00 Opening of the Session, inaugural address, Election of the Working Bodies of the Session – *president I. pl. Durbešić*
Address of the General Director of the Croatian Institute of History
dr. sc. Jasna Turkalj
Presentation of special letter of thanks
- 11.00 – 11.20 Sixteen years of the Croatian Nobility Association – *president I. pl. Durbešić*
- 11.20 – 11.45 The Association since the last session of the Great Nobiliary Council,
discussion and vote on acceptance:
Treasurers: D. pl. Pozojević and A. pl. Bona,
Herald: Z. pl. Barabaš Proposal for acceptance of new members and
Decision on Acceptance; Report on the release from membership
President of the Supervisory Board: T. pl. Kallay,
President of the Court of Honour: M. pl. Prelogović
- 11.45 – 12,15 Short concert – Our Member Nataša pl. Antoniazzo mezzo soprano
accompanied by Ljudmila Šumarova
- 12.15 – 12.45 Proposal of new Association officials – Discharge of the current officials
and voting for the new ones, and the Inaugural Program of the New President
- 12.45 – 13.15 Short break with refreshment
- 13,15 – 13,45 Solemn presentation of diplomas to new members
Anthem of the Croatian Nobility Association
End of the Session
Party
- In the afternoon common visit to the exhibition at Klović Palace*
- END OF THE HPZ GREAT COUNCIL'S SESSION
- 20,00 – Solemn dinner

President

Ivo pl. Durbešić v.r.

Šesnaest godina rada Hrvatskoga plemićkoga zbora

Ivo pl. Durbešić

predsjednik HPZ-a

Misija

... povezivanje hrvatskih plemićkih obitelji da bi služili domovini, svojim rodoslovljima svjedočili kontinuitet državnosti njegujući povijesne vrednote i plemićke tradicije te poštovali plemićki etički kodeks, a sve to kao dug predcima koji su za stečene zasluge dobili plemićke titule.

Sažetak

Hrvatski plemićki zbor (skraćeno Zbor) osnovala je skupna od 13 utemeljitelja pod vodstvom prof. dr. sc. Nikole pl. Cindre u studenom 1995. Utemeljitelji su potomci plemićkih obitelji s juga Hrvatske (Dubrovnik i Split), sa sjevera Hrvatske (Lika, okolica Zagreba) i iz ostalih povijesnih dijelova Hrvatske. Odredili su ime, načela, grb i osnovni statut i etički kodeks udruge, koja je osnovana kao nacionalno udruženje hrvatskog plemstva.

Osnovni cilj Zbora jest okupiti sve potomke hrvatskoga plemstva koji su preostali nakon gotovo stoljeća antihrvatskih režima, a koji poštuju tradiciju i vole svoju domovinu.

Sjedište je Zbora u Zagrebu, ali ima ogranke u Splitu, Osijeku, Zadru, te za Splitsko-dalmatinsku i Dubrovačko-neretvansku županiju, Primorsko-goransku i Istarsku županiju, a i pojedine članove iz cijele Hrvatske i iz inozemstva.

Organi su Zbora: Veliko plemićko vijeće, Plemićki stol, Nadzorni odbor, Sud časti i Senat. Veliko plemićko vijeće najviši je organ Zbora, do sada se sastajalo trinaest put, od toga sedam puta u Zagrebu te u Ninu, Kninu, Samoboru, Splitu i Zadru. Plemićki stol ima 17 članova i sastaje se po potrebi, obično jednom mjesečno. Prvi predsjednik je bio Nikola pl. Cindro, drugi Ante pl. Rendić – Miočević, a sada je predsjednik Ivo pl. Durbešić.

Zbor ima 210 članova, potomaka plemićkih obitelji, i povećava se prosječno s dvanaest članova godišnje. Članstvo se sastaje jednom mjesečno u Zagrebu na druženja s prigodnim predavanjima, koncertima i filmovima. Zajednički posjećuju zanimljive izložbe, institucije na terenu – dvorce ili sudjeluju u važnijim društvenim događajima koji obilježavaju međaše hrvatske povijesti, gdje su njihovi predci uvijek bili stjegonoše obrane hrvatske državnosti i nacionalnosti (Krbavska bitka, Križevački sabor). Mnogi naši članovi sudionici su Domovinskog rata, u njemu su se istaknuli i bili članovi elitnih jedinica HV, dobili i više činove pa i državna odlikovanja. Zaslužni članovi, koji su se istaknuli u radu Zbora posebno su pohvaljeni plaketom ili zahvalnicom tako su pohvaljeni kao i prijatelji Zbora a neki su posebnim članstvom prihvaćeni kao pridruženi članovi.

Problem koji nas je mučio cijelo vrijeme bio je problem vlastitoga prostora, a riješen je tek polovicom ove godine. Taj prostor, iako skroman, znatno će pomoći u poboljšanju dosadašnjega rada, ali i biti novi poticaj za proširenje aktivnosti.

Zbor ima svoju internetsku stranicu: *plemstvo.hr* – na hrvatskom, ali i na engleskom jeziku. Do sada smo tiskali, osam brojeva časopisa *Glasnik*, koji prikazuje život Zbora, ali uvijek objavljuje i po nekoliko znanstvenih članaka o hrvatskom plemstvu, priređenih za našu stalnu tribinu »*Hrvatsko plemstvo na očuvanju hrvatske državnosti i nacionalnosti*«. Ta znanstvena sastavnica važan je cilj Zbora i realizira se sada u suradnji s Hrvatskim institutom za povijest. U izdavačkoj djelatnosti izrađeno je i pet svezaka *Prilozi za zbornik plemićkih obitelji Zbora*, s opisima 39 od 62 obitelji, koliko sada broji Zbor. Zbor osim toga izdaje i Bilten (izdano 9 brojeva) već tri godine i distribuirati ga samo elektronički.

Zbor je u tom razdoblju osmislio i napravio: zastavu, himnu, znak sa članskim brojem, a tiskane su i iskaznice za svakog člana.

Zbor surađuje s više ustanova i asocijacija u zemlji i inozemstvu, kao s: Asocijacijom mađarske aristokracije, Hrvatskim zastavoslovnim i grboslovnim društvom, i dr., a učlanjenje u Europsku udruhu plemstva CILANE nije nam uspjelo.

Da bismo planski unapređivali rad Zbora, utvrđena je strategija razvoja, koja je za mandatno razdoblje 2005. do 2011. godine razrađena i u operativnom planu te se po njemu realiziraju pojedini zadatci.

Posebno treba istaknuti da se među članovima njeguje prijateljstvo i međusobna pomoć.

Zbor je u proteklom šesnaestogodišnjem razdoblju razvio zapaženu djelatnost. Na dosad postignutom treba graditi dalje udruženim snagama što većeg broja aktivista Zbora jer samo tako će biti još uspješniji na dobrobit svih članova.

Ključne riječi: Hrvatski plemićki zbor, šesnaest godina rada,

I: DURBEŠIĆ: *Sixteen Years' of the Croatian Nobility Association. Herald of the Croatian Nobility Association 2011, 9: 6–34.*

The Croatian Nobility Association (shortened: Association) was founded by a group of 13 founders under the guidance of prof. dr. sc. Nikola Cindro in November 1995. The founders are descendents of noble families from southern (Dubrovnik and Split) and northern Croatia (Ilika, Zagreb County), as well as from other historical parts of Croatia. They determined the name, principles, coat of arms, basic statutes and ethical code of the Association, which had been founded as the national association of the Croatian nobility.

The primary aim of the Association is to gather all descendents of the Croatian nobility who have survived almost a century of anti-Croatian regimes and who respect tradition and love their country.

The headquarters of the Association is in Zagreb, but it has branches in Split, Osijek, Zadar, as well as for the Splitsko-dalmatinska, Dubrovačko-neretvanska, Primorsko-goranska and Istarska County. The Association also has individual members from all parts of Croatia and from abroad.

Organs of the Association are: Great Nobiliary Council, Nobiliary Board, Supervisory Board, Court of Honour and Senate. The Great Nobiliary Council is the highest organ of the Association and it held thirteen sessions up to now, seven times in Zagreb and once in Nin, Knin, Samobor, Split and Zadar. The Nobiliary Board has 17 members and it meets as required, usually on a monthly basis. The first President was Nikola pl. Cindro, the second Ante pl. Rendić-Miočević and the actual President is Ivo pl. Durbešić.

The Association has 210 members, descendents of noble families, and this number is being yearly increased by an average of twelve. In Zagreb members meet and associate monthly, with occasional lectures, concerts and films. They visit together interesting exhibitions, institutions in the field – castles or take part in important social events marking landmarks of Croatian history, where their ancestors have always been standard-bearers in defence of the Croatian statehood and nationality (Battle of Krbava field, Bloody Sabor (Assembly) of Križevci). Many of our members participated in the Homeland War, distinguished themselves being members of the elite units of the Croatian Army and were awarded higher ranks, as well as state decorations. Deserving members, having distinguished themselves in the Association's activities, have been specially praised by written commendation or letter of thanks. Friends of the Association have been commended in the same way, and some of them have been accepted as associated members.

Our permanent problem was lack of our own premises and it has been solved only in the middle of this year. These premises, although modest, will considerably help to improve our work and also be a new impulse to extend our activities.

The Association has its own Website: *plemstvo.hr* in Croatian and in English. Up till now we have published eight issues of our journal **Glasnik**, (Herald) which presents

Mission

... to gather Croatian noble families to serve the homeland, to bear witness to the continuity of statehood through their genealogy, cherishing the historical values and noble traditions, and to respect the ethical code of nobility, and all that as a debt to the ancestors who had been awarded their noble titles for their merit.

the life of the Association but always publishes a few scientific articles on Croatian nobility, prepared for our regular forum »*The role of Croatian Nobility in Maintaining the Continuity of Croatian Statehood and Nationality*«. This scientific component is an important aim of the Association and now it is being realised in cooperation with the Croatian Institute of History. In the frame of its publishing activity five volumes of *Prilozi za zbornik plemićkih obitelji zbora* (Contributions to the Golden Book of the Noble Families of Members of the Association) have been produced, with descriptions of 39 families out of 62 belonging to the Association. Apart from that the Association has been publishing its Bulletin for three years (9 issues published) and it is being distributed only in electronic form.

During that period the Association has designed and made its flag, anthem, and badge with the membership number and also membership cards have been printed for each member.

The Association cooperates with several institutions and associations in the country and abroad, e.g. with the Association of Hungarian Aristocracy, the Croatian Heraldic and Vexillological Association etc. and our effort to become a member of the European Association of Nobility CILANE failed.

In order to improve the Associations activity as planned, the development strategy has been determined and for the tenure 2005 – 2011 and thoroughly worked out in the operational plan according to which single tasks are being realised.

It should be specially pointed out that among our members friendship and mutual assistance is being cherished.

In the past sixteen years' period the Association has developed a prominent activity. On the past achievements our work should go on with united forces of greater number of active members of the Association, because only so it will be even more successful to the benefit of all members.

Key words: Croatian nobility association, sixteen years of activity

1. Uvod • Introduction

U godini smo kad se navršava šesnaesta obljetnica od službenog početka rada Hrvatskoga plemićkog zbora koji okuplja zakonite potomke hrvatskih plemićkih obitelji po neprekinutoj muškoj liniji te njihove supruge. Zbor je tada osnovala skupina potomaka plemićkih obitelji iz skoro svih krajeva Hrvatske predvođena našim i prvim predsjednikom prof. dr. sc. Nikolom pl. Cindrom.

Njihova zamisao bila je da se objedine potomci plemićkih obitelji iz svih krajeva Hrvatske koji su iz povijesnih razloga pripadali raznim državama. Međutim svojim korijenima u hrvatskom praplemstvu naglašavaju jedinstvo hrvatskoga državnog teritorija te svojim višestoljetnim kontinuiranim rodoslovljima potvrđuju kontinuitet hrvatske državnosti u političkom, duhovnom i kulturnom smislu na cijelom području Hrvatske.

Do prije 150 godina hrvatsko je plemstvo kroz duga stoljeća bilo isključivi politički dio naroda. Međutim, to se tek u novije doba povijesno istražuje. Zbog toga je važan doprinos Hrvatskoga plemićkog zbora bitan u rasvjetljavanju važnosti plemstva tijekom

njegova »povijesnog« razdoblja kao nositelja političkih, vojnih, gospodarskih aktivnosti, ali i općega društvenog napretka.

Kroz stoljeća teške borbe za hrvatsku državnu i nacionalnu opstojnost samo su stjegonoše plemstva bili ona jedina moguća konstanta, pod kojima se razvijala hrvatska narodna svijest u borbi za goli narodni opstanak. Zato bi trebalo osvjetliti niz potisnutih, zapostavljenih i prisilno zaboravljenih i iskrivljenih čimbenika. Tu zadaću preuzeo je Zbor da plemstvu u civilizacijskom i društvenom smislu, gotovo stoljeće nepravredno marginaliziranom, povрати izvorno i časno mjesto u našem narodu.

Slika 1. Prvi predsjednik prof. dr. sc. Nikola pl. Cindro (1931.–2001.) u Ninu

Figure 1. First president prof. dr. sc. Nikola pl. Cindro (1931–2001) in town Nin

2. Načela • Principles

Imajući sve to u svijesti naši utemeljitelji prvo su koncipirali načela na kojima će se temeljiti rad Zbora:

- Hrvatski plemić uvijek je služio i treba služiti rodu i plemenu svom – dakle naciji. Još je Petar Zrinski jasno uzviknuo »Ja sam Hrvat«.
- Svojim plemićkim rodoslovljima vjerodostojno će svjedočiti povijesni kontinuitet hrvatske državnosti i nacionalnosti,
 - samo nacije koje su imale vlastito plemstvo imale i svoju državu; Ugarska, Austrija i Mletci potvrđivali su naše plemstvo koje nikad nisu mogli osporiti.

- Svjedočiti jedinstvo hrvatskoga državnoga područja te njegovu cjelovitost u državnom, kulturnom i gospodarskom smislu, unatoč pripadanju dvama zapadnim civilizacijskim sredinama, sredozemnoj i srednjoevropskoj, na žalost na granici s istočnom civilizacijom, od kuda su uvijek dolazile aspiracije osvajanja prema zapadu.
- Hrvatsko plemstvo kroz stoljeća je teško preživljavalo posizanja mnogih za hrvatskim područjem, uzimajući danak i u krvi. Osobito je bilo teško, možda upravo zato što nam je to tako svježe, zadnjih gotovo sto godina bizantinskog i komunističkog režima. Zato treba zastupati i subjektivne interese pojedinih plemića, ali u sklopu demokratskoga pluralističkog društva slobodne Hrvatske u kojoj danas živimo.
- Udruga mora biti nepolitička i nevladina.
- Članovi udruge ne smiju težiti nikakvim privilegijima jer to je nespojivo s pluralističkim demokratskim društvom danas.
- Udruga hrvatskoga plemstva selektivna je i ograničavajuća samo za članove s dokazanim plemstvom, uz strogu provjeru.
- Podržavati otvorenu dvosmjernu suradnju s drugim institucijama društva uz uzajamno poštovanje i uvažavanje.
- I ne kao zadnji kamen temeljac – etička komponenta koja je ukratko sadržana u motu našega Zbora

Plemstvo dobiveno davnom zaslugom predaka prenosi se rođenjem, ali učvršćuje se odgojem i potvrđuje životom.

Slika 2. Sudionici sjednice Velikoga plemićkog vijeća 2006. u Zlatnoj dvorani Hrvatskoga povijesnog instituta u Zagrebu

Figure 2. Our members on our 8th session of the Great Nobiliary Council in Golden hall of the Croatian institute of history in Zagreb in the year 2006.

3. Statut i pravilnici • Statutes and Regulations

Uvažavajući gornja temeljna načela utemeljitelji su sastavili Statut.

Mi, potomci hrvatskih plemićkih loza odani domovini, vjerni tradiciji, osnivamo na neograničeno vrijeme Hrvatski plemićki zbor i donosimo ovaj Statut na temelju sljedećih odrednica:

- pravo na postojanje plemstva zasniva se na plemenskom, državnom i obiteljskom kontinuitetu hrvatskog naroda, na poveljama hrvatskih i europskih institucija, kuća i vladara, te na trajnom subjektivitetu države Hrvatske;
- pridržavanje plemićke obveze bazira se na moralnim načelima hrvatskog i sveeuropskog plemićkog kodeksa.

Tako započinje Statut koji je prihvaćen još na Osnivačkoj skupštini nakon tri godine upornog rada utemeljitelja, osobito pokojnoga prof. dr. sc. Nikole pl. Cindre. U tom Statutu su definirani su **naziv Hrvatski plemićki zbor** odnosno *Collegium nobilium croaticum*, **grb** Zbora, povijesni – hrvatski grb u obliku štita, povrh kojega je stilizirana zlatna kruna hrvatskih kraljevâ ukrašena rubinima, krajeva koje ulaze u štit.

Definirani su ciljevi i zadatci, članstvo, organizacijska struktura, financiranje i ostale potrebne točke za normalno funkcioniranje Udruge. Udruga počinje raditi Sjednicom 22. siječnja 1994. u Klubu Sveučilišnih profesora u Zagrebu.

Tijekom zadnjih šest godina doneseno je nekoliko pravilnika o radu Zbora.

Svakako najvažniji dokument jest Plemićki etički kodeks Zbora, koji govori o ponašanju članova Zbora. Prilikom ceremonijala prijema novih članova svaki član potpisuje da će se pridržavati Statuta i etičkog kodeksa.

Pravilnik o članstvu definira detaljnije prava i obveze članstva, napose način primanja novih članova ali i sankcije u slučaju ne izvršavanja obveza.

Pravilnik o ograncima definira način osnivanja ogrankâ, organe ogrankâ i način rada.

Slika 3. Grb i zastava Hrvatskog plemićkog zbora

Figure 3. Coat of arms and flag of Croatian Nobility Association

Pravilnik o radu Velikog plemićkog vijeća daje smjernice za rad, a dodatak mu je opis svečanoga ceremonijala za prijem novih članova.

Pravilnik o himni, tekst himne napisao Tito Bilopavlović, a uglazbio ju je Josip de-gl. Ivelio – definira kada se izvodi te kako se rabe riječi i note himne.

Pravilnik o stegovnom postupku definira način rada Suda časti.

4. Sjednice Velikoga plemićkog vijeća • The Meetings of Great Nobiliary Council

Osnivačka skupština, na žalost neuspješna, održana je 1994. Tada su bili prisutni: Rodolfo markiz Bona, Nenad conte Cambj, Nikola conte Cindro, Marin grof Gozze, Marcel pl. Jellačić-Buzinski, Nikola Kallay de Nagy-Kallo, Vidislav pl. Kiš – Šaulovečki, Radvan pl. Marjanović Kavanagh, Janko barun Steeb. Kao gost bio je prisutan Karl von Habsburg. Prisutne su bile i još neke osobe, koje na žalost, kasnije nisu mogle

Slika 3. Sjednica VPV u Samoboru 2001.

Figure 3. The Meeting of Great Nobiliary Council in Samobor in the year 2001.

dokazati svoju pripadnost plemićkim obiteljima. Pitanje članstva bio je razlog da su se odmah nakon te Osnivačke skupštine, odnosno Velikoga plemićkog vijeća, neki članovi distancirali od osnovane udruge. Godine 1996. osnovali su drugu udruhu, Hrvatsko udruženje plemstva, registrirali se, ali nakon promjene zakona o udrugama nisu se ponovno uspjeli registrirati, pa se ta Udruga ugasila. Neumornom *spiritus movensu* cijele akcije Nikoli conte Cindru, nije preostalo ništa drugo nego da poradi na okupljanju novog skupa utemeljitelja te je 16. listopada 1995. okupio grupu od 13 potomaka plemićkih loza iz svih krajeva Hrvatske, odnosno poimence ove **utemeljitelje**:

- Michael i Rodolfo markiz Bona,
- Branko i Nikola. conte Cindro,
- Nenad conte Cambj,
- Petar conte Grisogono,
- Branislav i Vladimir pl. Kurelec,
- Ante i Giorgio conte Pavlović,
- Zlatko pl. Puškarić, te
- Siniša i Mihovil conte Tartaglia.

Slika 4. Prijem novih članova iz plemenite obitelji Ivaniševića 2005. U Hrvatskom povijesnom muzeju u Zagrebu. Povelju uručuje predsjednik Ante pl. Rendić-Miočević Vladimiru pl. Ivaniševiću

Figure 4. Admission of new members of noble families Ivanisevic 2005th in the Croatian History Museum. The Charter is awarded by the President Ante pl. Rendić Miočević to Vladimir pl. Ivanisevic

Dakle Zbor je službeno utemeljen na zasjedanju Velikoga plemićkog vijeća **16. listopada 1995. u Zagrebu**, na kojem je donijet prvi Statut Zbora, dopunjavan na zasjedanjima Velikoga plemićkog vijeća 29. prosinca 1997. u Zagrebu i 27. listopada 2001. u Samoboru te 9. travnja 2005. u Zagrebu.

Ukupno je do sada održano 12 sjednica Velikoga plemićkog vijeća. Sedam u Zagrebu i po jedna u Ninu, Kninu, Samoboru, Splitu i Zadru. Nakon svake promjene Statuta slijedila je složena procedura odobravanja, u prvo vrijeme u Ministarstvu uprave, a zatim u Odjelu za udruge Gradske skupštine Zagreba. Bilo je dosta poteškoća, osobito zbog uporabe dijela hrvatskoga grba kao grba udruge, a i zbog riječi »hrvatsko« i svih njezinih izvedenica. Također je trebalo prilagoditi statut i promjeni zakona 11. listopada 2001.

Osobito treba istaknuti Sjednice koje su održane u hrvatskim kraljevskim gradovima Ninu i Kninu te u Splitu i Zadru, gdje nam je lokalna uprava u mnogome pomogla na održavanju sjednica, te bi trebalo nastaviti. održavati sjednice izvan Zagreba

Na svakoj sjednici pored uobičajenih točaka: izvještaja o radu od sjednice do sjednice, izvještaja rizničara, izvještaja herolda – prijem novih članova i izvještaja Nadzornog odbora, održano bi bilo po neko predavanje o važnijim događanjima u povijesti hrvatskoga plemstva ili bi bio izveden koncert. Tako su već na prvoj sjednici Velikoga plemićkog vijeća u Ninu 1966. održana dva predavanja: V. pl. Maleković: *Dubrovačko plemstvo* i M. Kuzmanić: *Dalmatinsko a posebice splitsko plemstvo*. Tako je bilo i na svim ostalim sjednicama.

Za vrijeme sjednica organizirani su i kulturno umjetnički programi u kojima su sudjelovali:

- naš član sa Zborom Josip degl Ivellio na tri sjednice
- čembalist Krešimir Haas,
- pijanist Fredi Došek,
- Sopranistica Branka Beretovac,
- dvije mlade umjetnice.

Slika 5. Sopranistica Branka Beretovac na VPV u Samoboru 2001.

Figure 5. Soprano singer Branka Beretovac on the meeting of the Great Nobiliary Council in Samoboru in the year 2001st.

Pregled svih sjednica Velikoga plemićkog vijeća, s mjestima održavanja i adresama, prikazan je u tablici 1.

Tablica 1. Sjednice Velikoga Plemićkog Vijeća • Table 1. Meetings of the Great Nobiliary Councils

DATUM	MJESTO ODRŽAVANJA	VRSTA SJEDNICE	BROJ SJEDNICE	SJEDIŠTE
22. 1. 1994.	Klub Sveučilišnih nastavnika.	(osnivačka)		Basarićekova 22
16. 10. 1995.	Zagreb	osnivačka	0	c/o Privatna adresa predsjednika Nikole pl. Cindre, Vlaška 95
4. 5. 1996.	Zgrada grada Nin	redovna	1	
24. 5. 1997.	HIP Zlatna dvorana Zagreb	redovna	2	
24. 10. 1998.	Zgrada grada Knina	redovna	3	
15. 5. 2000.	Arheološki muzej Zagreb	izborna	4	
27.10. 2001.	Muzej Samobor	redovna	5	
17. 5. 2003.	Povijesni muzej Zagreb	redovna	6	c/o Zajednica Nijemaca, Palmotićeve 20
9. 4. 2005.		Izborna	7	
4. 3. 2006.	HIP Zlatna dvorana Zagreb	svečana	8	c/o Hrvatska paneuropska unija Jurišićeva 1a
21. 4. 2007.	Staro gradska vijećnica Split	redovna	9	
12. 4. 2008.	Povijesni Muzej Zagreb	izborna	10	
25. 4. 2009.	Gradska vijećnica Zadar	redovna	11	
27. 11. 2010.	Hotel Palace Zagreb	redovna	12	
5. 11 2011.	HIP Zlatna dvorana Zagreb	izborna	13	Teslina 13/1

Nakon održavanja sjednica Velikoga plemićkog vijeća u Zagrebu organiziramo u zadnje vrijeme i svečanu večeru u hotelu Palace, a te su večere uvijek dobro posjećene. Posebno nas veseli da tom prilikom bude dosta velik broj naših mlađih članova.

Slika 6. Svečana večera nakon sjednice Velikoga plemićkog vijeća u Zagrebu 2006. u hotelu Palace.

Figure 6. Solemn dinner after the session of the Great Nobiliary Council in Zagreb – in the year 2006th at the Palace hotel.

5. Strategija razvoja • Development Strategy

Na sjednici Velikog plemićkog vijeća 17. svibnja 2003. usvojena je Strategija razvoja temeljena na Statutu i načelima Zbora:

- okupljanje potomaka hrvatskoga plemstva oko Zbora;
- svjedočenje povijesnih važnosti plemstva u Hrvatskoj;
- pokretanje istraživačkih projekata »Hrvatsko plemstvo u očuvanju hrvatske državnosti i nacionalnosti kao i nositelja kulturnih i znanstvenih nastojanja hrvatskog naroda«;
- organiziranje druženja članova Zbora na mjesečnim domjencima, predavanjima, posjetima izložbama i povijesnim mjestima i dr.;
- suradnja sa srodnim plemićkim udrugama u drugim zemljama te i učlanjenje u Europsku udruhu plemstva;
- suradnja sa srodnim udrugama i institucijama;
- promicanje izdavačke djelatnosti izdavanjem Glasnika Zbora, Zbornika plemstva, bibliografije o plemstvu i dr.;
- održavanje plemićkog informacijskoga sustava na web stranicama;
- održavanje skupova, okruglih stolova, kolokvija »in situ« o aktualnim temama o hrvatskom plemstvu;
- djelovanje u svim manifestacijama koje promiču važnost hrvatskoga plemstva;
- prikupljanje donacija za djelovanje Zbora;
- ostala djelovanja od interesa Zbora skladno Statutu Zbora;
- Sastavnice strategije djelovanja Zbora razrađivale su se godišnjim planovima.

6. Operativni plan rada za razdoblje 2005.–2011.

Operational Plan for the Period 2005–2011

1. Organizirati svake godine sjednicu Velikoga plemićkog vijeća.
2. Organizirati znanstvena istraživanja pod naslovom:
Hrvatsko plemstvo u očuvanju hrvatske državnosti i nacionalnosti kao i nositelj kulturnih i znanstvenih nastojanja hrvatskog naroda.
3. Učlaniti Zbor u europsko udruženje plemstva – CILANE
4. Organizirati druženja članstva
Svaki mjesec (osim u ljetnim mjesecima) organizirati sastajanje članstva i pri tome održavati predavanja, izvoditi koncerte i sl.
5. Izdavati Glasnik jednom godišnje.
6. Izrada, tiskanje i promocija zbornika plemstva.
7. Razvoj i oblikovanje i održavanje WEB stranice Zbora i podataka o hrvatskim plemićkim obiteljima članova Zbora (*plemstvo.hr*) i podataka na svjetskoj mreži pod nazivom »Hrvatska« (Active world).

8. Unaprijediti i pomagati rad postojećih ogranaka i osnivati nove.
9. Osnovati i osmisliti rad mladeži Zbora.
10. Organizacija obilazaka povijesnih mjesta vezanih za hrvatsko plemstvo u suradnji s lokalnim stručnjacima, upoznavajući važnost hrvatskoga plemstva kroz povijest hrvatskog naroda.
11. Organizirati zajednički posjet raznim kulturnim i društvenim događajima.
12. Povećati broj članova pod sloganom: Svaki član da učlani jednog novog člana.
13. Organizacijsko unapređenje:
 - zastava, himna, znak s brojem za svakog člana, sređenje arhive i biblioteke, prostor za rad Zbora, pravilnici, kodeks, itd.

7. Dužnosnici Zbora • Association Officials

Sastanci dužnosnika Zbora održavani su povremeno prema potrebi. Češće se sastajao Plemički stol. Tijekom šesnaest godina održano je niz sjednica. Tako su se na primjer samo u zadnjih šest godina sjednice održavale svaki mjesec, osim u dva ljetna mjeseca, pa je održano više od šezdeset sjednica. Za svaku sjednicu upućivan je poziv s dnevnim redom i vođen je zapisnik. Raspravljalo se o tekućim problemima Zbora: pripreme za sjednice Velikoga plemičkog vijeća, financije, članstvo, prostor, pripreme akcija – sastanaka članstva – predavanja, koncerata, posjeta dvorcima i dr.

I druga radna tijela Zbora: Nadzorni odbor, Senat i Sud časti sastajali su se rema potrebi rješavajući tekuće probleme i djelokruga svoga rada.

8. Prostor – adresa • Space – Address

Jedna od osnovnih pretpostavki za uspješan rad svake udruge jest adekvatan prostor za rad. Na žalost, mi ga do nedavno nismo imali. Snalazili smo se kako smo znali i umjeli. Hrvatski plemički zbor odmah nakon osnutka u prosincu 1995. zamolio je Gradsku upravu prostor za rad, i to kulu Lotrščak, no nikad nismo dobili odgovor

Prvo vrijeme smo se sastajali u prostoru Hrvatske paneuropske unije, ali zbog visokog udjela u troškovima održavanja prostora, to smo podstanarstvo napustili.

Naše aktivnosti morali smo razvijati idućih nekoliko godina s privatnih adresa ili povremeno iz Arheološkog muzeja, Muzeja za umjetnost i obrt i iz Turističke zajednice Zagreba.

Početkom 2000. sugerirano nam je usmeno da uputimo službenu zamolbu na Povjerenstvo za dodjelu poslovnog prostora Gradskog poglavarstva. No, nismo dobili odgovora. Krajem godine ponovili smo zamolbu, ali opet nije bilo odgovora.

U međuvremenu, snalazimo se nekako u prostorijama Zajednice Nijemaca u Palmotićevoj 20.

Tablica 2. Dužnosnici zbora • Table 2. Association officials

Godine	1994.	1995.–2000.	2000.–2005.	2005.–2008.	2008.–2009.	2010.–2011.	
Predsjednik (predsjedatelj)	Nikola pl. Cindro		Ante pl. Rendić Miočević	Ivo pl. Durbešić			
Zamjenici predsjednika Protonotari	Nikola Kallay de Nagy Kallo	Ivan pl. Celio Cega	Nenad pl. Cambj Ivan pl. Celio Cega	Drago pl. Antoniazzo Vlado pl. Kurelec		Marko pl. Mladineo Marijan pl. Maroja	
Kancelar (predsjednik izvršnog vijeća)	/			Ivan pl. Celio Cega			
Protonotari zamjenici kancelara	/			Zlatko pl. Barabaš Kornel Kallay de Nagy Kallo			
Notar Tajnik kancelara	Branko pl. Cindro		Nije odabran, dužnost je obavljao predsjednik				
Herold	Radovan pl. Marjanović Kavanagh	Zlatko pl. Barabaš					
Rizničar	Marcel pl. Jellačić Buzinski	Goran pl. Blažeković		Mario pl. Festetić	Željko pl. Valjak	Davor pl. Pozojević Adrijana pl. Bona	
Webmaster	Branimir pl. Makanec				Miro pl. Vučetić		
Članovi PS	/			Branko pl. Cindro Davor pl. Ivanišević			
				Branimir pl. Puškarić	Mladen pl. Trupčević Mato pl. Pažić		Branimir von Vuchetich
					Josip degl Ivellio		
Predsjednici ogranaka	/		Petar pl. Grisogono – Siniša pl. Tartaglia				
			Ante pl. Vusio			Marijan Maroja	
			Mario pl. Festetić, ml.	Snježana pl. Serčić Barabaš			
			/	Marko pl. Mladineo			
	Vesna pl. Draganić		Frane pl. Vrkljan				
Predsjednik Nadzornog odbora	/		Eduard Tartaglia	Tomislav Kallay de Nagy Kallo			
Predsjednik Suda časti	/		/	Sergio pl. Zergollern	Miroslav pl. Prelogović		
Predsjednik senata	/		/	Ante pl. Rendić Miočević			

Nakon četiri godine, ponavljamo zamolbu Uredu za upravljanje imovinom Grada, Odjelu za poslovni prostor i negospodarske objekte i prvi put dobivamo odgovor pročelnika s uputama kako treba uobličiti zahtjev.

Skupivši kompletnu dokumentaciju, početkom 2005. upućujemo službeni zahtjev. No rezultata opet nije bilo, pa ni iduće godine.

Iz prostorija Zajednica Nijemaca bili smo prisiljeni otići početkom 2006. Zahvaljujući prijateljima, a i zato što su neki naši članovi i članovi Hrvatske paneuropske unije, primljeni smo ponovno, kao i na početku, pod njihov krov, uz uvjet da nam to može bi-

ti adresa i da se možemo sastajati jednom tjedno 3 sata, ali bez prava da stavimo našu ploču na ulazu.

Iste godine prima našu delegaciju gradonačelnik Bandić i obećava da će riješiti naš problem kao i problem financiranja, zadužujući za to posebno jednog dužnosnika Gradskog poglavarstva.

Nakon nekog vremena Ured za kulturu dostavlja nama i Uredu za imovinsko pravne poslove i imovinu Grada, Odjelu za poslovni prostor, preporuku da se nama dodjeli prostor. Bio je to prvi pozitivni odgovor Grada.

Krajem 2006. upućujemo ponovno zamolbu sa svim potrebnim dokumentima: rješenje o upisu u registar udruga, statut, preporuku Ureda za kulturu, program rada, obrazloženje da je rad Zbora od interesa za Gradsko poglavarstvo i dr.

Rezultata i opet nije bilo.

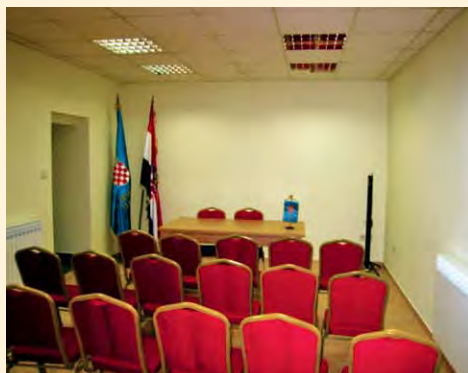
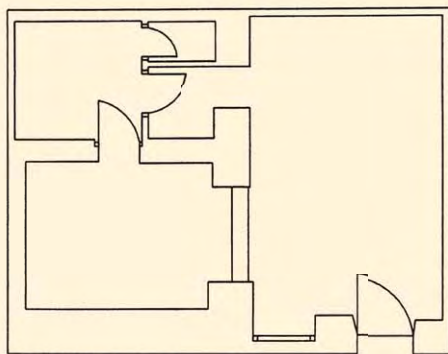
Početakom 2009. prijatelji iz Hrvatske paneuropske unije zatražili su da napustimo njihove prostorije i da ne smijemo koristiti njihovu adresu jer je to zahtjev Komisije za poslovne prostore Grada Zagreba, jer ne će obnoviti ugovor za najam prostora s njima ako je Hrvatski plemićki zbor u nekom obliku podstanarstva u prostorijama HPEU.

Tako smo nakon 13 godina rada i isto toliko moljakanja za neki prostor čak i u obliku podstanara bili na početku, tj. na »cesti.«

No samo uporni pobjeđuju.

Uspjeli smo zahvaljujući posebno angažiranju dužnosnika Gradskoga poglavarstva plemenitog gospodina **Ivana Šikića** dipl. ing. stroj., koji je tri mjeseca uporno radio u Gradu, na tome da mi dobijemo prostor. Urgirao je danima kod mnogih u Gradu, kod gradonačelnika i predsjednika komisije za dodjelu prostora i dr. Posebno nam je pomogla voditeljica Odjela za poslovni prostor, gospođa **Gordana Mikulić**, pronašavši adekvatni prostor za nas.

Naša zamolbe potpomogla je i dogradonačelnica gospođa **Jelena Pavičić Vukičević**.

Slika 7. Tlocrt naših prostorija oko 8.4 x 6.4 m i slika nakon uređenja

Figure 7. Floor plan of our rooms cca 8.4 x 6.4 m and picture after renovation

S naše strane posebne zasluge u tome ima udovica našeg utemeljitelja **Doroteja Murković pl. Puškarić**.

Gospodinu **Šikiću** i našoj gospođi **Murković–Puškarić** posebno ćemo se zahvaliti na našoj sjednici Velikoga plemićkog vijeća 5. studenog 2011. u Zlatnoj dvorani na Gornjem gradu.

Dana 1. srpnja 2011. potpisali smo ugovor o privremenom najmu prostora u Tesli-
noj 13/1 površine oko 60 m².

Taj prostor minimalno smo uredili i počeli ga koristiti 10. listopada 2011.

Tako nakon 16 godina potucanja evo imamo konačno svoju službenu adresu.

Oko uređenja posebno su se istaknuli višesatnim radom i priložima u kupnji materijala i pojedinih osnovnih sredstava naši članice i članovi: ponajviše: **Zlatko pl. Barabaš** i s njim **Davor pl. Pozojević**, ali i Edita pl. Barbaš, Adrijana pl. Bona, Ivan pl. Celio Cega, Branko pl. Cindro, Daniela i Anamarija pl. Durbešić, Davor pl. Ivanišević, Vladimir pl. Kurelec Branimir pl. Makanec, Miro pl. Prelogović, Branimir von Vuchetich, Marcel pl. Vučetić, Stipa pl. Vučetić i Ivo pl. Durbešić, a za samo otvorenje: Đurđica pl. Pozojević, Emilija pl. Kurelec, Paula pl. Durbešić, Mladen pl. Trupčević i Mate pl. Pažić

Ukupno je utrošeno oko 22 tisuće kuna, – a najveći iznosi potrošeni su za bojler i radijatore.

Nisu zanemarivi ni darovi članova, oko 10 tisuća kuna u novcu, ali i u naturi – stolić, računalo itd.

Apeliramo na sve naše članice i članove, posebno iz Zagreba, da i donacijom, koliko tko može, potpomognu ovu akciju opremanja prostora.

U šesnaest godina zajedničkog rada dužnosnika i članova Zbora postigli smo zaista vrijedne rezultate. Ipak najvećim uspjehom držimo to što smo dobili i opremili prostor za naše sjedište.

Ovaj prostor iako skroman, nije bitan samo u tome da imamo svoju adresu i da se imamo gdje sastajati na sastancima članstva i organa Zbora. On otvara mogućnosti i za proširenje aktivnosti članova Zbora.

Zato mnogo hvala svima od početaka koji su se na bilo koji način založili za rješavanje tog problema, a osobito hvala svima koji su sudjelovali u ovoj zajedničkoj akciji na dobivanju i osposobljavanju ovog prostora.

9. Članstvo • Members

Zbor ne može nikad postati osobito brojna udruga, no ipak može biti brojnija nego što je danas kad imamo 210 članova. Zanimljivi su podatci o procjenama broja potomaka hrvatskih plemićkih obitelji. Procjenjuje se da je 1918. u Trojedinj kraljevini bilo oko 20 tisuća plemića, a danas, uključivši i dijasporu, ima između petsto i tisuću plemića. To je posljedica izumiranja velikoga broja porodica jer se prezimena i naslovi nasljeđuju sa-

mo po muškoj liniji, zatim plemići su se proglašavali samo do 1918. a mnogi su se i raselili po Europi ali i svijetu.

U proteklom razdoblju broj članova Zbora povećava se prosječno za dvanaest godišnje, a umrlo je ukupno 29 naših članova.

Svih njih sjetimo se prigodnom riječi na sjednicama Velikoga plemićkog vijeća, a posebno u godini smrti. Na Mirogoju i Lovrincu posjećujemo im svake godine i grobove.

S obzirom da je veći broj članstva Zbora u poodmakloj dobi, pa ne izlaze, neke smo posjetili kod kuće ili u staračkom domu.

Porast broja članstva svake od šesnaest godina i broja plemićkih obitelji prikazuje grafikon na slici 10.

Gotovo cijelo naše članstvo ima visoku stručnu spremu, a najbrojnije su inženjerske specijalnosti. Među članovima imamo: akademika, sveučilišnih profesora, doktora i magistara znanosti, a jedan član je i svećenik. Samo jedan član je zemljoposjednik. Naši članovi primili su i

Tablica 3. Popis umrlih članova Zbora

Table 3. List of deceased members of the Association

Red. br.	Ime i prezime	Godina smrti	Mjesto pokopa
1.	Marko Vrkljan	1997.	
2.	Antun degl' Ivello	1999.	Dubrovnik
3.	Branimir Kurelec	1999.	Zagreb, Mirogoj
4.	Zvonimir Puškarić	1999.	Zagreb, Mirogoj
5.	August Tartaglia	2000.	Zagreb, Mirogoj
6.	Nikola Cindro	2001.	Split, Lovrinac
7.	Antun Celio-Cega	2003.	Zagreb, Mirogoj
8.	Vladimir Maleković	2003.	Brdovec
9.	Ivan Janko Pažić	2003.	Sv. Ivan Zelina
10.	Ivan Alaupović	2004.	Sarajevo
11.	Josip Cindro	2005.	Ljubljana
12.	Mladen Durbešić	2006.	Zagreb, Mirogoj
13.	Milan Pažić	2007.	Sv. Ivan Zelina
14.	Igor Borelli	2007.	Zadar
15.	Marin Zmajević	2007.	Zagreb, Krematorij
16.	Miho Tartaglia	2007.	Split
17.	Dionisios Sdrinias	2008.	Atena
18.	Marjan Kallay	2009.	Zagreb, Mirogoj
19.	Renata Jelačić Buzinski	2009.	Zagreb
20.	Damir Tončić	2010.	Split
21.	Michael Bona	2010.	Dubrovnik
22.	Tonko Tabain	2010.	Korčula, Vela Luka
23.	Vesna Draganić Vrus	2010.	Opatija
24.	Petar Baturić	2010.	Zadar
25.	Sergije Zergollern	2010.	Zagreb, Krematorij
26.	Andrija Bartholovich	2010.	Sarajevo
27.	Pedro Kuscich	2010.	San Antonio, Argentina
28.	Miroslav Ivanišević	2011.	Samobor
29.	Franjo (Frane) Mladineo	2011.	Split

Slika 8. Članovi Zbora nakon sjednice VPV u Zadru 2009.

Figure 8. Our members after meeting of Great Nobiliary Council in Zadar 2009th

Slika 9. Grob našeg prvoga predsjednika prof. dr. sc. Nikole pl. Cindre na Lovrincu u Splitu.

Figure 9. The tomb of our first president prof. dr. sc. Nicholas Cindro in cemetery Lovrinac – Split

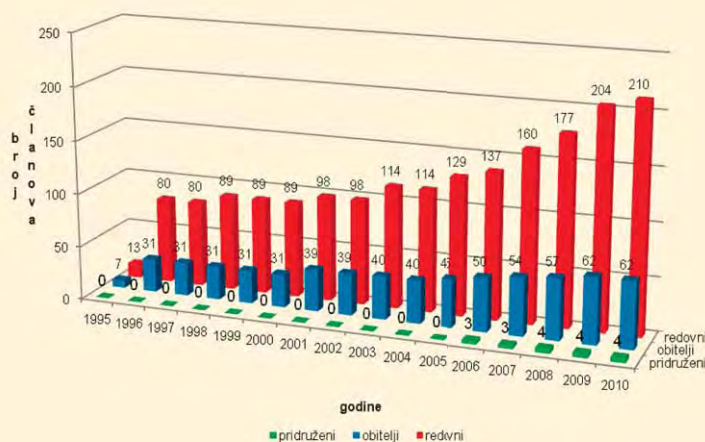
niz društvenih priznanja. Tako je samo u 2010. troje naših članova primilo državne nagrade za životno djelo.

U Zboru su trenutačno učlanjeni potomci 62 obitelji, pretežno iz četiri grada: Zagreba, Splita, Osijeka i Zadra. Još imamo pojedine članove u: Dubrovniku, Opatiji, Puli, Poreču i Sisku te u inozemstvu: u Velikoj Britaniji, Belgiji, Sjedinjenim Državama, Njemačkoj, Švicarskoj i Grčkoj.

Veći broj naših članova sudjelovalo je u Domovinskom ratu, neki su bili članovi elitnih junačkih postrojbi, neki su se istaknuli te su dobili odlikovanja, ali i postigli zapažene više činove. Na svu sreću nitko nije poginuo.

Članstvo čine potomci plemićkih obitelji koji nose naslove: grof, barun, markiz, conte te plemić. Naši članovi potomci su iz povijesnog razdoblja hrvatskoga praplemstva, ali i iz kasnijih faza feudalnoga plemstva, vojnoga i civilnoga, sve do plemstva samo s poveljama odnosno do 1918.

Tijekom šesnaest godina održano je niz sastanaka – druženja članstva naročito u Zagrebu, na njima su se održavala predavanja, izvodili koncerti ili obilježavao Božić.

Slika 10. Grafički prikaz broja članova, broja obitelji i pridruženih članova tijekom šesnaest godina

Figure 10. Graphical presentation of members, families and associated members during sixteen years

Slika 11. Članovi Zbora na predavanju

Figure 11. Members of our Association on our meeting

Održano je i pet koncerata:

- Josip degl'Ivellido: Hrvatski kompozitori,
- Nataša pl. Antoniazso, koncert u Hrvatskom glazbenom zavodu uz predavanje prof. dr. sc. Eve Sedak,
- Mali festival čembala,
- Katarina i dr. sc. Tomislav pl. Portada: koncert u Hrvatskom glazbenom zavodu.

Za svaki Božić imali smo posebno druženje članstva uz domjenak.

Zajedno smo posjetili otvorenja izložaba

- u Zagrebu:
 - u Hrvatskom povijesnom muzeju – »Život u povijesnoj palači«, »Cimelia Croatica«, »Stari grad Ružica«;
 - u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici – »Plava krv a crna tinta«

Slika 12. Božićni domjenak 2010., kad nam je kvartet naših članova priredio mali koncert božićnih napjeva

Figure 12. Christmas party 2010th when quartet of our members prepared a small concert of Christmas songs

- u Križevcima »600 godina krvavog sabora«,
- u Rijeci »Heraldika Primorja«,
- U Velikoj Gorici »Grbovi i povelje Turopoljskog plemstva«
- u Trogiru »Grbovi i rodoslovi grada Trogira«
- u Sv. Ivan Zelini »Grbovi i povelje plemstva«
- u Gornjoj Rijeci škola »Sidonije Rubido Erdedy«
- Postavljanje spomen-ploče Baltazaru pl. Napuly Dvorničiću u Koprivnici,
- predstavljanja knjiga:
 - Ž. pl. Gazarija: Tragovima Slavogosta u Splitu,
 - Don J. pl. Felicanović u Pagu,
 - Bartol Kašić i biblija u Pagu i
 - J. Balabanić: Ljudevit pl. Farkaš Vukotinovića itd.
- Bili smo u posjetu dvorcu obitelji Festetić na Balatonskom jezeru u Mađarskoj, gdje je održano i predavanje o obitelji.
- Osobito je bilo uspješno i vrlo dobro posjećeno (bilo je blizu 80 posjetilaca) predstavljanje knjige našeg člana utemeljitelja Siniše pl. Tartaglie pod naslovom : Obitelj Tartaglia i Split neraskidive veze 1150.–2010., kojeg su predstavili akademici Nenad pl. Cambj i Tonko Maroević te Mario Bepo Kuzmanić i autor.

Zajedno smo godine 2007. organizirali predavanje »in situ« u plemićkim dvorcima sjeverozapadnoga dijela Hrvatskoga zagorja, s predavanjem potpredsjednice HPEU gospođe Nekić.

Prosječno se okupi između 20 i 30 članova za svaku od navedenih akcija.

Posebno zaslužnim članovima Zbora, ali i drugima koji su pomogli u radu, Zbor na sjednicama Veliko plemićko vijeće dodjeljuje plakete i zahvalnice.

Plaketu je do sada primio samo naš prvi predsjednik prof. dr. sc. Nikola pl. Cindro (posthumno primila udovica)

Slika 13. Prezenteri knjige Siniše conte Tartaglie u Zagrebu

Figure 13. Presenters of the book Siniša conte Tartaglia in Zagreb

Slika 14. Članovi Zbora prilikom stručnoga predavanja »in situ« – Po dvorcima sjeverozapadnog dijela Hrvatskoga zagorja 2007.; posjetili su i spomenik Hrvatskoj himni.

Figure 14. Members of the Association in the professional lectures, »in situ« – The palaces at the northwestern part of the Croatian Zagorje in 2007th – visited the monument of the Croatian national anthem

Slika 15. Udovica prof. dr. sc. Nikole pl. Cindre prilikom primanja plakete na svečanoj sjednici Velikoga plemićkog vijeća 2006. u Zlatnoj dvorani HIP-a

Figure 15. Widow of Professor Nichola Cindro when receiving a plaque at a special session of the Great Nobiliary Council in the year 2006th in the HIP Golden Hall

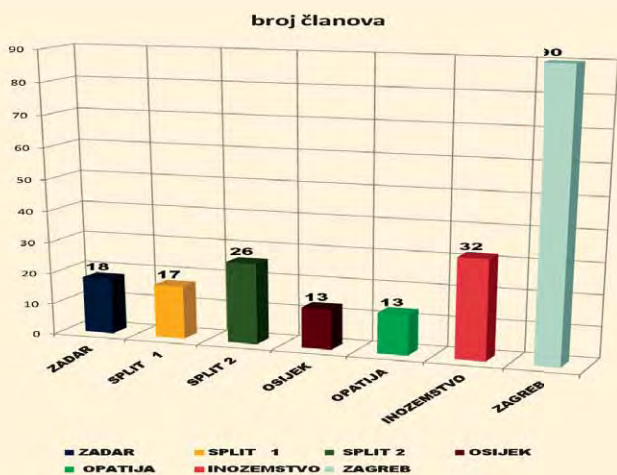
Zahvalnice su primili do sada pojedinci: prof. dr. sc. Josip Kolanović ravnatelj Hrvatskog državnog arhiva u miru, te naši članovi: Branko pl. Cindro, Ante pl. Rendić Mičević, Drago pl. Antoniazzo, Vlado pl. Kurelec, Mato pl. Pažić, Marko pl. Mladineo, Hania pl. Mladineo, Nikša pl. Kuščić, Siniša pl. Kuščić, Bruno pl. Lukšić, Mario pl. Fetić, i Josip degl' Ivellio; i dva naša ogranka za primjerenu organizaciju sjednica Velikoga plemićkog vijeća: Ogranak Split i Ogranak Zadar.

11. Ogranci • Branches

Hrvatski plemićki zbor ima pet ogranaka:

- Split – predsjednik je prof. dr. sc. Petar pl. Grisogono, a ima 15 članova. Rade od samog osnutka Zbora, a stručni je savjetnik Mario-Nepe Kuzmanić;
- Zadar – prvi predsjednik je bio Ante pl. Vusio, a sada je predsjednik Marijan pl. Maroja; osnovan je 5. listopada 2002. i ima 19 članova;
- Osijek – predsjednica je Snježana pl. Barabaš Serčić; ima trinaest članova, a osnovan je 17. studenog 2005.
- Ogranak Južna Hrvatska koja obuhvaća Splitsko-dalmatinsku i Dubrovačko-neretvansku županiju, njezin predsjednik Marko pl. Mladineo, osnovan je 2006. ima 26 članova. Sjedište mu je u Splitu
- Ogranak za Istarsku i Primorsko-goransku županiju; sjedište mu je u Opatiji; osnovan je 2008., prva predsjednica bila je Vesna Draganić Vrus, a kad je preminula, naslijedio ju je Frane pl. Vrkljan; ogranak ima 13 članova.

Novim pravilnikom o ograncima u županijama gdje ima više članova imenovat ćemo povjerenike koji će pokušati okupiti nove članove i uključiti u rad Zbora.

Slika 13. Grafikon broja članova u ograncima

Figure 13. Number of members according association branches

12. Suradnja s ustanovama i udrugama u inozemstvu, zemlji te s medijima • Cooperation with Institutions and Associations at Home and Abroad and with Media

U Hrvatskoj smo ostvarili kontakte s:

- Hrvatskim Saborom
 - audijencija kod predsjednika Zlatka Pavletića i Vladimira Šeksa;
- Hrvatskom vladom, Uredom za udruge

- S Poglavarstvom grada Zagreba
 - gradonačelnikom i dogradonačelnicom;
- Sa Crkvom
 - audijencija kod kardinala Kuharića,
 - posjet đakovačkom biskupu mnsr. Ćirilju Kosu,
 - prisustvovali smo polaganju kamena temeljca za crkvu Hrvatskih mučenika u Udбини.

Učestvovali smo i na dvije komemoracije našim plemićima hrabrim ratnicima i to:

- kod Malborghetta – B. von Vučetić za Miletu pl. Vučetića i
- Napoleonovom generalu Marc Slivarichu de Heldenbourg – 15. rujna 2008. u Gignac-u (Herault) u Francuskoj gdje je bio naš delegat Claude pl. Mladineo, rođak našeg člana Marka pl. Mladinea.

septembre 2008

Gignac A la mémoire oubliée d'un officier napoléonien

RAPPEL

→ Général de brigade venu du Croatia, Marc Slivarich achève sa vie à 170 ans, à Gignac. On l'honorait hier matin

Un vie sans sans doute jamais avec exactitude et qui s'écoula en homme vif, et accompagné sa fille, à Gignac dans cette jolie maison de deux étages au pied d'un coteau par le vigno. Vingt heures à l'assaut de son corps. Nous nous souvenons de la fraternité qui le liait à un autre officier de la Grande Armée, Marc Slivarich de Zagreb.

Napoléon défait, celui qui a combattu sur la Bérézina se retrouve apatride et mourra français

Les yeux du général de brigade venaient de se fermer à la clôture du 22 rue de Maréchal-Goffe, une dalle posait un drapeau de sa vie vécue dans les cycles de la guerre française de contre-marche Claparède au civisme. Trois fois choses à l'origine de la République française.

Hier, pour en lever le voile, l'ambassadeur de Croatie, Miro Galić, avait fait le déplacement dans un contexte politique qui se tenait pas de la main en 2008, sans pour autant se priver d'Orléans et son statut de

20e membre de l'Union européenne est une affaire de quelques années – 2011 –, ou le député Robert Lecoux se intéressait sur le sujet.

L'histoire du soldat croate est ainsi un rapprochement de plus avec la France, au-delà l'Europe, qui – situation, notamment l'ambassadeur, les relations diplomatiques entre France et Croatie, pour couvrir et protéger nos intérêts – fidèles et fortes, tels ces 2 000 Français créoles qui succombèrent dans les combats des armées napoléoniennes.

Marc qui était ce général l'officier qui servit dans l'armée impériale d'Autriche et, à la partition de la Croatie et la

fondation par Napoléon des Provinces Illyriennes, participa à la grande armée, combattit sur le front russe, fut amené à la débâcle de la Bérézina sous le drapeau de son régiment l'infanterie polonoise, avant le camp de Saver.

Sa réintégration répétée par l'Autriche à la disposition des Provinces Illyriennes, ce militaire se trouva vers la France, qui lui donna l'asile, plus tard nationalisé. Immigré, qu'il avait cinquante ans avant son départ, Slivarich de Heldenbourg Venu de Turin, il s'est rencontré hier au cimetière avec ses filles. • O. L. N.

Un moment, au cimetière, rappelle éternel que Slivarich ait enterré à Gignac. (PHOTO: GUY CARPÈL)

12. 1. Cilane

Zahvaljujući našem članu pokojnom M. Pažiću uspjeli smo uspostaviti vezu, dobili poziv na sjednicu potkomisije za prijem novih članova 31. ožujka 2006. te za sastanak s članovima komiteta C.I.L.A.N.E. drugi dan. Procedura prijema je dosta komplicirana. Poslali smo prevedene na engleski: Statut, Načela i Kratku povijest. Sastali smo se sa članovima potkomisije za prijem novih članova, ali nakon gotovo dvije godine dobili smo odbijenicu za prijem jer ...»u Hrvatskoj ima više plemićkih udruga«. Sic!

Odluka je čisto politička s obzirom da su sve udruge koji su članovi – države članice Europske unije!

Hrvatski plemićki zbor ostvario je posebno dobru suradnju s:

- Hrvatskim institutom za povijest:
 - koji je imenovao svoju suradnicu doc. dr. sc. Mariju Karbić kao svoju predstavnicu za suradnju sa Zborom, a Zbor ju je primio za svoga pridruženoga člana;
 - ove ćemo godine po treći put održati sjednicu Velikog plemićkog vijeća u Zlatnoj dvorani Instituta;
 - posebno treba istaknuti organizaciju znanstvenoga kolokvija 2006. godine s desetak predavanja;

ali i sa:

- Hrvatskom paneuropskom unijom:
 - Ustupili su nam prostor za rad i druženje te ćemo i dalje, iako sad imamo naše prostorija, za veće skupove moći koristiti njihove prostorije,
 - Članovi Zbora sudjelovali su u akcijama HPEU:
 - Osnivanje ogranka HPEU u Karlovcu,
 - Krštenje Ferdinanda Zvonimira von Habsburga,
 - Beatifikacija Karla I. Habsburga u Rimu,
 - zadušnica za Karla I. u crkvi Sv. Katarine u Zagrebu i predstavljanjima knjiga i tribinama.
- Hrvatskim povijesnim muzejom
 - sudjelovali smo u više akcija Muzeja:
 - Život u povijesnoj palači, s nizom predavanja
 - Cimelia Croatica,
 - Stari grad Ružica,
 - održavanje nekoliko sjednica Velikoga plemićkog vijeća u prostoru Muzeja,
- Hrvatskom radiotelevizijom – dokumentarnim programom koji nam je omogućio prikazivanje emisija: o obitelji Drašković, podmaršalu Franji Jelačiću te o Laval Nugentu
- Hrvatskim glazbenim zavodom:
 - održana su dva koncerta u njihovim prostorijama:
 - Nataša pl. Antoniazzo
 - Katarina i dr. sc. Tomislav pl. Portada
- Asocijacijom mađarske aristokracije
 - Sudjelovali smo do sada na tri njihova skupa, a i njihov predstavnik na našim; na prvom smo potpisali deklaraciju o prijateljstvu 2009.; na drugom smo prisustvovali na inicijalizaciji Mađarske monarhije 2010. treći skup bio je njihov kongres 2011. (u ovom broju je poseban prikaz zadnja dva skupa B. von Vucheticha)
 - Na zadnjem skupu u Budimpešti ostvarili smo prve kontakte s predstavnicima poljskog plemstva, poljskim regentom Leszecom Wielki Ksaže Wierzc-howskim i njegovim suradnicima.

Suradujemo još s:

- Plemenitom općinom Turopoljskom i izmjenjujemo delegacije na godišnjim skupovima udruga;
- Hrvatskim rodoslovnim društvom i Hrvatskim zastavoslovnim i grboslovnim društvom;
- Kao prijatelji reda suradujemo sa Suverenim viteškim Malteškim redom u Republici Hrvatskoj, njihov poslanik održao je i predavanje o Redu na našoj tribini;

Slika 15. Deklaracija o prijateljstvu
Figure 15. Declaration of friendship

- Udrugom Hrvata Bunjevaca – (naš član G. pl. Pozojević otvorio je njihovu izložbu u Subotici).

Ostvoreni su prvi kontakti s: Društvom Poljičana, Uskoka, Alkara i Bokeljskom mornaricom.

Na žalost, naša nastojanja da ostvarimo suradnju s Braćom hrvatskoga zmaja i s udrugom kalničkoga plemstva nisu naišli na odjek.

S Hrvatskim državnim arhivom željeli smo ostvariti izložbu arhivalija iz privatnih plemićkih obitelji. Na žalost akcija nije uspjela zbog obostranih poteškoća.

12.2. Suradnja s medijima

S obzirom da naši mediji žele samo senzacije, a naša udruga radi postojano, temeljito ali »u tiho«, nije baš pogodna za medije. Ipak nastupali smo u tri navrata na televiziji i to:

- na televiziji Z1 dao je predsjednik 2008. polsatni intervju,
- na HRT regionalni program Osijek, 2011. snimljena je gotovo jednosatna emisija o radu Zbora, a napose ogranka Osijek
- na HU TV u Budimpešti.

U novinama, dnevnom tisku bili smo češći gosti s intervjuima prilikom svake sjednice Velikoga plemićkog vijeća: Večernji i Jutarnji list, 24 sata, Slobodna Dalmacija i dr.

Čak nas je Times posebno pitao za mišljenje prilikom vjenčanja lažne princeze Hrvatske Doimi de Lupis Zrinski et Frankopan u Londonu.

13. Glasnik • Herold

Slika 16. Glasnik

Figure 16. Herald

tari, pisma uredništva i uredništvu, bibliografija, biografija, prikazi knjiga, te izvještaji o radu Zbora.

Uredništvo smo časopisa proširili i sada ga čine, pored članova Plemićkog stola još doc. dr. sc. M. Karbić iz Hrvatskog instituta za povijest te dr. sc. I. Mirnik iz Hrvatskog arheološkog muzeja, inače naši pridruženi članovi.

U svakom broju objavljujemo nekoliko predavanja znanstveno-stručnih održanih na našim sastancima u Zagrebu. To posebno činimo zbog naših članova izvan Zagreba.

Nastojali smo dobiti potporu za izdavanje časopisa Ministarstva znanosti obrazovanja i športa, ali nije nam uspjelo. Naime, kao što piše u impressumu, svaki broj Glasnika donosi po nekoliko znanstveno–stručnih priloga iz povijesti plemstva koji su održani kao predavanja na našim redovnim sastancima članstva jednom mjesečno.

Glasnik izlazi kao godišnjak i članovi ga dobivaju besplatno (pretplata je uključena u članarinu)

Glasnik se nalazi u cijelosti u PDF formatu na našoj WEB stranici.

Kao poseban broj – supplementum izdali smo 2007. sve referate održane na kolo-kviju uz svečanu sjednicu Velikoga plemićkog vijeća povodom 10 godina rada 2006.

Časopis izlazi u većem dijelu kao donacija našeg člana Branka pl. Cindre.

Zbor izdaje Glasnik, koji od osnutka prati rad Zbora. Izdali smo do sada osam brojeva. U njima su prikazane sve sjednice Velikog plemićkog vijeća te aktivnosti Zbora. Primjereno je dizajniran, a tekstovi su bogato ilustrirani slikama. Za to su posebno zaslužni dosadašnji urednici, prvenstveno Branko pl. Cindro, ali i Vladimir Kurelec i Ivo Durbešić.

Od 4. broja promijenili smo oblik časopisa, zbog praktičnosti u B5 format. Također smo sadržajno obogatili časopis i dali mu novu namjenu, što se može vidjeti u impressumu.

Glasnik je znanstveno-stručni glasilo HPZ u kojem se objavljuju originalni znanstveni i stručni članci iz područja povijesti i kulture hrvatskog plemstva. Pored znanstvenih radova objavljuju se kratka znanstvena priopćenja, pregledni članci, stručni radovi, komentari, pisma uredništva i uredništvu, bibliografija, biografija, prikazi knjiga, te izvještaji o radu Zbora.

14. Znanstvena tema • The scientific topics

Gubitak svakog našeg člana bio nam je težak, no za znanstveno istraživanje povijesti plemstva, gubitak akademika Branka pl. Kurelca posebno nam je teško palo. On je bio inicijator i kreator cijele zamisli, a pokušao je biti i realizator, ali ga je prerana smrt u tome spriječila.

Taj rad nastavljamo na njegovu tragu te je i Znanstveni kolokvij »**Uloga hrvatskog plemstva u održavanju kontinuiteta nacionalne ideje i državnosti**«, koji je realizirao Hrvatski institut za povijest 2006., jedan dio tog većeg opusa što je Branko zamislio.

Do sada je održano oko 85 predavanja o toj temi. Predavanja se mogu svrstati u nekoliko cjelina: pojedine plemićke ličnosti važne za hrvatsku povijest: Bernardin Frankopan, obitelj Jelačić – Josip i Franjo Jelačić, Laval Nugent, obitelj Drašković i drugi, plemstvo pojedinog kraja: splitsko plemstvo, porečko plemstvo grobničko plemstvo, dubrovačko plemstvo i drugo te o utverdama: Klis, Veliki Tabor, Mletačke utvrde, Kašteli i dr., kao i druge teme: Krbavska bitka, grbovi, dr.

Mnoga od tih predavanja tiskana su u našem Glasniku.

Slika 17. Ravnatelj Hrvatskog instituta za povijest dr. sc. Milan Kruhek vodio je kolokvij i održao predavanje.

Figure 17. Director of the Croatian Institute of History, Ph D. Milan Kruhek led a colloquium and lectured

13. WEB stranica • WEB site

Još od 1998. prisutni smo na vlastitoj web stranici web: <http://plemstvo.hr> kao i u novije vrijeme na 3D galeriji plemstva u svijetu »Hrvatska« u galaksiji AW s mogućnošću za još 54 nove prostorije namijenjene slikama plemićkih obitelji. Sve to možemo zahvaliti našim webmasterima Branimiru pl. Makancu i Miri pl. Vučetiću, koji to već 13 godina uspješno rade za nas.

Na web stranici svi su naši dokumenti na hrvatskom, a dio i na engleskom jeziku. Preko te stranice pozivamo i naše članove na sve naše akcije i izvještavamo riječju i slikom o svakom događaju.

14. Zbornik • Proceeding

Pokrenuli smo još 2006. aktivnost prikupljanja građe za Zbornik plemićkih obitelji Zbora. Na žalost od šezdeset i dvije obitelji prikupili smo samo opise za 39 obitelji i tiskali u pet svezaka uz dosta mukotrpnog rada. No nastaviti ćemo ustrajno i dalje raditi na tome.

Tablica 4. Popis svih predavanja u zadnje tri godine • Table 4. List of lectures held last three years

10. 9. 2008.	dr. sc. Dušan Mlacović	RAPSKO PLEMSTVO
15. 10. 2008.	mr. sc. Željko Heimer	GRB I ZASTAVA HRVATSKE
12. 11. 2008.	Elena Uljančić-Vekić	ISTARSKI PLEMIĆI
10. 12. 2008.	dr. sc. Katja Marasović	KAŠTELI
21. 1. 2009.*	Marko Mladineo	TVRĐAVA KLIS
11. 2. 2009.*	dr. sc. Ivan Mirnik	ZMAJSKI RED U HRVATSKOM I UGARSKOM GRBOSLOVLJU
11. 3. 2009.*	barun Nikola Adamovich	SUVERENI VITEŠKI MALTEŠKI RED
8. 4. 2009.*	Matea Brstilo-Rešetar	GRBOVI VOJNOG PLEMSTVA – SVJEDOČANSTVA RATOVA S TURCIMA
13. 5. 2009.*	Marcel Jellačić Buzinski	ROD JELAČIĆA
10. 6. 2009.*	mr. sc. Ranka Franz-Štern, mr. sc. Alma Kalinski	Predstavljanje knjige: HEDWIG GRÄFIN SCHAFFGOTSCH: PUTOVIMA SUDBINE
14. 10. 2009.*	Nikola Tominac	NAPOLEONOVİ RATOVI IZ 1809. Bitke kod Malborghetta i Predila i Marmontov prodor iz Dalmacije
10. 11. 2009.*	dr. sc. Stjepan Ćosić	DUBROVAČKA VLASTELA: staleška obilježja i povijesna uloga
9. 12. 2009.*	prof. dr. sc. Ivan Biondić	KARDINAL JURAJ PL. HAULIK – prorok jugoslavenske propasti
13. 1. 2010.	Katarina i dr. sc. Tomislav Portada	KONCERT (Hrvatski glazbeni zavod)
10. 2. 2010.*	dr. sc. Milan Kruhek	BERNARDIN FRANKOPAN – Posljednji europejac Frankopanskog roda hrvatskog srednjovjekovlja
10. 3. 2010.*	dr. sc. Andrej Žmegač	BASTIONI JADRANSKE HRVATSKE
14. 4. 2010.*	doc. dr. sc. Marija Karbić	TRIPARTITUM
12. 5. 2010.*	prof. dr. sc. Ivan Jurić	GENETIČKO PODRIJETLO HRVATA.
9. 6. 2010.*	Nikola Tominac	HRVATSKO PLEMSTVO U PRVOM SVJETSKOM RATU.
13. 10. 2010.*	Hrvoje Kekez	KRBAVSKA BITKA – sukob knezova Frankapana i Kurjakovića s banom Derenčinom
10. 11. 2010.*	dr. sc. Robert Skenderović	ČINOVNičKO PLEMSTVO POŽEŠKE ŽUPANIJE u doba Marije Terezije
8. 12. 2010.*	dr. sc. Kristina Milković	PLEMSTVO U ZAGREBU U 18. I 19. STOLJEĆU između tradicije i promjene.
12. 1. 2011.*	dr. sc. Andrej Žmegač	VELIKI TABOR
9. 2. 2011.*	Hrvoje Salopek	VOJNO PLEMSTVO OGULINSKOG KRAJA
9. 3. 2011.*	Igor Žic	LAVAL NUGENT
6. 4. 2011.	Marko pl. Mladineo	HRVATSKE POSADE NA MLETAČKIM GALIJAMA u borbi protiv Turaka
11. 5. 2011.	dr. sc. Kristina Milković prof. dr. sc. Ivan Jurković	PLEMSTVO VOJNE KRAJINE Okolnosti nastanka govora za Hrvatsku –ORATIO PRO CROATIA BERNARDINA FRANKAPANA Modruškog na zasjedanju njemačkih staleža godine 1522

Tekstovi nisu konačne verzije, već radne, jer rad na istraživanjima obiteljskih arhiva zapravo je posao bez kraja te će se ipak tijekom izdavanja sljedećih svezaka dopunjavati a želja nam je da konačna verzija bude Zbornik – knjiga. Apeliramo na sve članove da nam dostave podatke prema uzorcima, da odgovore na pitanja koja su dobili, pa da bi urednički odbor mogao nastaviti rad.

Slika 18. Zbornik plemstva članova Zbora

Figure 18. Proceeding of the association nobility families

Bez obzira na to što da nismo uspjeli objaviti eseje o svim obiteljima, mislimo da možemo biti ponosni na dosad učinjeno. Osim toga, tako detaljan zbornik o plemićkim obiteljima nismo našli nigdje u literaturi.

15. Financije • Financy

Sva sredstva koja smo u ovih deset godina upotrijebili za naše aktivnosti potječu od članarine, koja je u početku bila 100, pa 150 a sada je 200 kn godišnje, a u članarinu je uključena i pretplata za *Glasnik*. U cijelom tom razdoblju dobili smo nekoliko manjih donacija i jednom malo veći iznos od Grada (petnaest tisuća kuna). Na tome donatorima zahvaljujemo.

Redovnu godišnju dotaciju državnih institucija, što dobivaju mnoge udruge, na žalost mi nikad nismo uspjeli ostvariti. Prema nekoj raspodjeli naša Udruga pripada pod Ministarstvo kulture, koje ima preče brige.

Posustati ne ćemo, javljat ćemo se na natječaje za sredstva i donacije.

Morat ćemo se više angažirati kod Agencije za financiranje nevladinih udruga. Neke udruge dobivaju povećana sredstva.

Uz veliko zalaganje našeg rizničara M. Festetića 2005. sređena je prva prava evidencija članarina. Danas na problemu riznice rade uspješno dvoje: Davor pl. Pozojević i Adrijana pl. Bona.

Apeliramo na sve naše članove da budu redovni u plaćanju članarine jer ona je osnova naših financija, to treba biti ne samo obveza svakog člana, nego i njegova čast. Mislimo da visina članarine nije nimalo neuobičajena, (neke udruge imaju čak mnogo puta veće), ali imali smo i imat ćemo svakako razumijevanja za naše članove koji imaju financijskih poteškoća, koje nisu rijetke u naše doba. Za druge, višegodišnje neplaćanje članarine rezultirat će brisanjem iz članstva, što smo do sada primijenili samo tri puta, ali mislimo da ćemo to u budućnosti morati učiniti više puta.

Za svakog našeg člana izradili smo značku Zbora s brojem, a svakom koji pošalje sliku veličine za putovnicu izradili smo i izradit ćemo člansku iskaznicu. Do sada smo izradili 120 iskaznica.

Od osnovnih sredstava imamo: računalo, laptop, printer, fax, projektor, stolić za računalo, ormar, bojler, radijatore, 30 stolica i tri stola i još sitni inventar.

Naša biblioteka raspolaže s većim brojem knjiga i članka. Moramo je sada kad imamo svoje prostorije još bolje opremiti.

16. Zaključak • Conclusion

Mislimo da je – bez obzira na niz uspjeha, što potvrđuje ovdje iznijeti podatci najveća naša vrijednost ipak je ona duhovna, koju je izriječom naš osječki član ovako uobličio:

... u Zboru sam stekao prijatelje ...

dakle naši članovi se posjećuju družu, a osobito veseli da se posjećuju i družu mladi.

Općenito uzevši, još u Kninu naš prvi predsjednik prof. dr. sc. Nikola pl. Cindro 1998. rekao je na kraju svog prikaza o radu Zbora.

Premda u ograničenim uvjetima Zbor je razvio zapaženu djelatnost. Ona je naravno onolika koliki je zbroj djelovanja svakog pojedinca člana Zbora. Većinom su to bili egzistencionalni problemi. Mislim da je sada vrijeme da gradeći na tim temeljima načinimo korak dalje.

Ove riječi možemo zaključno ponoviti, posebno jer sad imamo svoj prostor i treba:

- potaknuti ostale plemićke obitelji na veću aktivnost da nam se pridruže;
- dobiti sigurnije i veće izvore financiranja.

Znanja i htijenja imamo dovoljno te vjerujemo u uspjeh našeg Zbora na dobrobit naših članova i domovine nam Hrvatske.

Literatura • References

DURBEŠIĆ, I. 2006. Deset godina rada. Glasnik Hrvatskoga plemićkoga zbora, 2006. 4: 8–25.
Iz arhiva Hrvatskoga plemićkoga zbora

Adresa autora: Ivo Durbešić
Rokova 11, Zagreb,
e-mail: ivo.durbesic@zg.t-com.hr

Dvanaesta sjednica Velikog plemićkog vijeća

12th session of the Great Nobiliary Council of the Croatian Nobiliary Association

Dunja pl. Vučetić

zapisničar Sjednice

Dvanaesta sjednica Velikoga plemićkoga vijeća povodom petnaest godina rada Zbora održana je u Zagrebu u dvorani Zrinski hotela Palace 27. studenog 2010.

Skup je započeo Hrvatskom himnom u 16 sati.

Skupu je prisustvovalo 69 članova i 45 članova obitelji i prijatelja Zbora, a svaki je dobio kao dar pored prospekata Zagreba i licitarsko srce koje nam je donirala Turistička zajednica Zagreba.

Slika 1. Radno predsjedništvo Sjednice: M. pl. Maroja, S. pl. Barabaš-Serčić, I. pl. Durbešić, M. pl. Mladineo i G. pl. Pozojević te zapisničar D. pl. Vučetić

Minutom šutnje sjetili smo se naših preminulih članova kao i svih koji su dali svoje živote za Domovinu.

Skupom je predsjedalo peteročlano predsjedništvo koje su sačinjavali predsjednik i predsjednici svih ogranaka te predstavnik dijaspore.

Dopisom skup je pozdravio predsjednik Republike Hrvatske prof. dr. sc. Ivo Josipović.

Kao gosti prisustvovali su: dr. Janos pl. Horkovics predstavnik udruge Mađarskih aristokrata, predstavnik Hrvatske čiste stranke prava i gospodin Leder, predstavnik Plemenite općine Turupoljske, koji su i pozdravili skup.

Dr. J. pl. Horkovics i predsjednik I. pl. Durbešić izmijenili su darove.

Kćerima Juliji i Marini pl. Sdrinia našeg pokojnog člana Dionisia pl. Sdriniasa – potomka kneza Martina Zrinjskog, predan je postumno znak Zbora sa članskim brojem kao i knjiga o Zagrebu na uspomenu na njihov prvi posjet. Gospođa Julija je inače bila u pratnji svoga oca na prvoj sjednici Velikoga plemićkog vijeća u Ninu 1996.

Zahvalnicu za svoj rad dobili su: D. pl. Antoniazzo, mr. sc. V. pl. Kurelec i J. degl Ivellio. Prva dvojica zahvalila su se na svoje dosadašnje funkcije zamjenika predsjednika i izabrani su u senatore.

Izvještaje o radu podnijeli su kancelar I. pl. Celio Cega rizničari D. pl. Pozojević i A. markiza Bona, predsjednik Nadzornog odbora T. pl. Kallay i predsjednik suda časti M. pl. Prelogović.

Slika 2. Nova članica Mirjana pl. Ivanišević prima povelju o članstvu

Na prijedlog herolda i komisije za prijem novih članova te Plemičkoga stola, Veliko plemićko vijeće primilo je 18 novih članova. Naši novi članovi jesu:

Adrijana markiza Bona, Dina pl. Janjić Festetić, Markus pl. Hreljanović, Mirjana pl. Ivanišević, Višnja pl. Jurjević, Ljerka i Tila pl. Kallay, Fani pl. Kuščić-Jelaska

Igor pl. Marijašević Franjo, Marica, Ante, Marija i Anđelka pl. Mladineo, Ileana pl. Nutrizio-Blažević, Julia i Marina pl. Sdrinia

Mr. sc. R. Kovačić Kolarević viša arhivistica Hrvatskoga državnog arhiva održala je vrlo zanimljivo predavanje o plemstvu u Zagrebu.

Nakon kraće stanke održan je svečani dio uručenja povelja o članstvu, znakova i iskaznica Zbora novim članovima, uz poseban ceremonijal koji je osmislio naš član J. degl Ivellio, a predvodio M. von Vučetić. Novi članovi potpisali su da će se držati Statuta i Etičkog kodeksa Zbora.

Nakon kratke dobrodošlice novim članovima, koju im je poželio predsjednik u ime novoizabranih članova zahvalila se A. markiza Bona.

Time se završila sjednica Velikoga plemićkoga vijeća.

U 20 sati započela je svečana večera. Na kraju Sjednice imali tehničke smo poteškoće s izvedbom naše himne pa smo je odslušali i djelomično otpjevali na početku svečane večere.

Na svečanoj večeri bilo je prisutno 70 članova i članica te članova obitelji i prijatelja Zbora. Veseli nas da je bilo prisutno dvadesetak naših mladih članova.

Nakon ukusne večere, uz vino koje su donirali M. pl. Mladineo i M. pl. Pažić družili smo se dugo u noć. Sudionici su zaplesali čak i »sertaki« zajedno s našim novim članicama iz Grčke Julijom i Marinom Sdrinia.

Adresa autora:

Dunja pl. Vučetić
zapisničar Sjednice
vucsti@gmail.com

Tribina HPZ-a

Uloga hrvatskoga plemstva u očuvanju hrvatske nacionalnosti i državnosti • HPZ Forum – Role of the Croatian Nobility in Sustaining the Continuity of the Nationality and Statehood

Neka predavanja održana u Zagrebu 2010.–2011.

Some Lectures Held in Zagreb During the Period 2010–2011

Rod Jelačića

Marcel Jellačić Buzinski

Rad donosi prvo podatke o obitelji iz vremena prije 1579., odnosno prije prve potvrde plemstva. Prikaz se nastavlja prvom (1579.) i drugom (1614.) potvrdom plemstva. Da bi se lakše pratili pojedini članovi, rod je podijeljen na grane. Unutar grana opisani su istaknuti pripadnici obitelji. Naglašeno je prosvjetno, dobrotvorno, vojno i političko djelovanje pojedinih članova obitelji. Sigurno najistaknutiji član roda jest ban Josip Jelačić. Pripadnici roda Jelačić kao i članovi mnogih hrvatskih obitelji raspršili su se diljem svijeta (mađarska grana, ruska grana). Rod Jelačić bio je rodbinskim vezama povezan s mnogim obiteljima u Hrvatskoj i u inozemstvu. Rad na genealogiji se nastavlja a dosada je utvrđeno 358 imena u Hrvatskoj, 57 članova roda Jelačić u Rusiji i 73 i Mađarskoj.

Ključne riječi: Jelačić Buzinski, potvrde plemstva, Jelačići u Hrvatskoj i u inozemstvu, genealogija

M. JELLAČIĆ BUZINSKI: Clan Jellačić. Herald of Croatian Nobility Association, 2011. 9: 38–61.

The article brings the family data from the time before 1579, which is before the first acknowledgement of nobility. It is continued by the first (1579) and the second (1614) acknowledgement of nobility. To make it easier to follow single members of the family, it has been divided into branches. Inside these branches outstanding members of the fam-

ily are described, laying emphasis upon their educational, charitable, military and political activity. Certainly the most distinguished member of the family is Banus Josip Jelačić. Like in lot of our families, the members of the Jelačić family spread throughout the world (Hungarian branch, Russian branch). The Jelačić family is related to many families in Croatia and abroad. Work on the genealogy is going on but we have found 358 names of the family Jelačić in Croatia, 57 in Russia and 73 in Hungary up till now.

Key words: Jelačić, acknowledgements of nobility, Jelačićs in Croatia and abroad, genealogy

1. Obitelji u vremenu prije 1579. odnosno prije prve potvrde plemstva • Families in the period before 1579, which is before the first acknowledgement of nobility

O ranijoj povijesti roda Jelačića znamo vrlo malo. Čak i to što znamo, trebalo bi prikazati u dva dijela. Prvi dio obuhvaća samo nagađanja iz raznih fragmenata, a drugi dio ipak je nešto jasniji. Taj drugi dio prelazi u razdoblje poslije 1579. (dakle, poslije prve potvrde plemstva), u razdoblje točno određenih i razvrstanih članova obitelji za koje znamo međusobnu vezu, za mnoge od njih i točne godine rođenja i smrti, pa poslove koje su obavljali, a i posjedovne odnose.

Moramo početi s prvim, najstarijim dijelom. Crnogorski žurnalist i pisac Savić Marković Štedimlja poziva se u jednom svom članku na tradiciju u plemenu Klimenti u sjevernoj Albaniji. Navodi i to da je svojedobno rodonačelnik rođen u Hercegovini, a da je bio sin velikaša Stanoja Jelačića koji je živio u drugoj polovici 14. stoljeća. Ti Jelačići, kaže on, ogranak su plemena Vitkovića koji vuku podrijetlo od trebinjskoga kralja Bijelog Pavla (Bella Pavlimira). Prema predanju koje je zabilježeno u crnogorskom plemenu Bjelopavlića, njihov se rodonačelnik zvao Bijeli Pavle, a još postoji kod Bjelopavlića bratstvo Jelušići, u kojem živi predaja da su se zvali Jelačići.

Toliko se može doznati iz toga članka i iz tradicije koja je sačuvana. Slučaj, međutim, hoće da se u dokumentima i to od 2. veljače 1388. zajedno s vojvodom Vladkom spominje i Stanoje Jelacsics. Obojica se spominju kao bosanski poslanici koji su u Klisu posjetili kapetana Paliznu. Također je i 2. lipnja 1390. zabilježeno je da u Sutjesci Tvrтко, kralj bosanski, određivao granice teritorija grada Splita, a među splitskim poslanicima bio je i izvjesni Stanoe Jelašić.

Nadalje interesantno je, – a prema Cuvaju (Antun pl. Cuvaj od Carevdara i njegovo djelo: Porodica Jellachicha), – da su postojale obitelji Jelačić islamske vjere kod Bužima i u Višegradu, pravoslavne obitelji u Mostaru te u Pini, a sve to pokazuje da je taj rod bio raširen i da potječe možda i od plemena Vitkovića. Da li to ima kakove to veze s našim rodом i kakva bi to veza bila, potrebno je još detaljnije istražiti.

Drugo razdoblje nešto je jasnije. Mogli bismo ga uvrstiti u vrijeme od oko 1450. do 1579. tj., do prve potvrde plemstva. Uglavnom zato jer se godine 1481. spominje kao već pokojni **Anton** Jellachich dicti de Brezowicza, a u svezi sa svojom kćeri koja je bila udata za Ivana Berislavića. U tom se razdoblju spominje **Filip** Jellachich u »Villa Bukovsc-hak« u Turopolju, zatim 1515. **Pavao** Jellachich koji je te godine dobio od kralja Vladislava imanje »Selo« (čini se, kasniji posjed »Jelačića selo« na desnoj obali Kupe, a sjeverozapadno od Vojnića), nadalje **Petar** Ellachich aliter Jellachich upisan u »Codex Diplomaticus« 1532., zatim dvoje braće **Kristofor** »castelanus in Bihać« i **Daniel** »haereditarius capitaneus in Buzin kula«, nadalje **Michael** 1550. kao plemić opatije Topuske, a koji je u to vrijeme četvrti sudac županije zagrebačke što se vidi i iz istodobnog glagoljskog spisa (!), nadalje spominje se **Marko** 1551., pa iste godine **Baltazar** kao kaštelan u Ostrožinu, i konačno 1569. stječe **Kristofor** Jellachich imanje Bisewicz (Bišević) od bana Franje Frankopana Slunjskog. Ovdje moram napomenuti da Dujšin u Zborniku plemstva netočno navodi da je Bišević kupio Baltazar Jelačić 1545. od knezova Šubića Zrinskih, a tako piše i Cuvaj, pa je očito da je Dujšin tu netočnost prenio od Cuvaja.

2. Prva (1579.) i druga (1614.) potvrda plemstva • First (1579) and second (1614) acknowledgement of nobility

Obitelj Jellachich, i to onaj dio roda koji je još i danas ima žive članove, stekla je potvrdu staroga plemstva 1579. plemićkim listom i grbovnicom od kralja Rudolfa II. Napominjemo da je to potvrda plemstva jer je obitelj i do toga vremena imala plemićki status takozvanog **rodovskog plemstva** ili **praplemstva**. U potvrdi se izričito veli da se plemstvo potvrđuje, i to: »qui etiam antea Nobilibus Parentibus ortus«, odnosno: »stoga smo istoga **Ivana** Jelačića, koji je također rođen od plemenitih roditelja, a kaže se da je uvijek uživao plemićku slobodu ...«. Ta je potvrda podijeljena za **Ivana** Jellachicha i braću mu

Đuru, Nikolu, Petra, Gabriela i sestru **Anu**. Možda se to dogodilo u vrijeme borbi s Turcima jer je Ferhadpaša provalivši 1575. i 1579. u krajeve oko Kupe i Korane popalio i uništio brojna hrvatska sela i u ropstvo odveo nekoliko tisuća ljudi.

Na štitu njihova grba, kao što se vidi, dva su lava, stoje na zadnjim nogama u raskoraku, a prednjim no-

Slika 1. Grb iz prve potvrde plemstva Ivanu, Đuri, Nikoli, Petru, Gabrielu i sestri Ani Jelačić 1579. kralja Rudolfa II.

Figure 1. Coat of arms from the first acknowledgement of nobility to Ivan, Đuro, Nikola, Petar, Gabriel and to sister Ann Jelačić in the year 1579 of the king Rudolf II.

gama drže jabuku s križem. Polje štita je plavo, osim donjnjeg dijela, gdje se lavovi nogama upiru u zeleno polje. Desna polovica plašta izvana je crvena, a s unutrašnje strane srebrna. Lijeva polovica plašta izvana je plava, a iznutra žuta (u poljelji: šafranove boje). U kruni nad štitom lav je, u desnoj šapi drži sablju, a u lijevoj jabuku s križem. Tim se grbom služi i mađarska grana obitelji jer je njezin predak odselio iz Hrvatske 1609., dakle prije druge potvrde plemstva.

Novu potvrdu plemstva i novi grb podijelio je 1614. kralj Matija **Gabrijelu** Jellachichu i njegovoj braći **Ivanu, Đuri i Petru**, dakle svima, osim bratu Nikoli koji je valjda već umro ili se odselio (!) i sestri Ane, koja je već bila udata.

Po obiteljskoj tradiciji ta potvrda podijeljena zato što je Gabrijel Jellačić u turskom ratu obranio jednog nadvojvodu kraljevske kuće i smaknuo Turčina koji je nadvojvodu doveo u smrtnu opasnost. Moglo se tako dogoditi i godine 1592., kad je provalom Turaka propalo i Turopolje i kad je Hasan-paša odveo u ropstvo 35 tisuća ljudi. U svezi s tom tradicijom napominjem da u obiteljskoj pohrani postoji i jedna turska perjanica, koja je navodno pripada tom Turčinu.

Slika 3. Grb obitelji Jelačić prema djelu Ivana Nepomuka Labaša de Blaskowecz

Figure 3. Coat of arm of the family Jelačić according to the work of Ivan Nepomuk Labaša de Blaskowecz

Slika 2. Grb iz nove potvrde plemstva iz 1614. kralja Matija Gabrijelu Jellachichu i njegovoj braći Ivanu, Đuri i Petru

Figure 2. Coat of arms of a new certificate of nobility from the 1614th King Matthias to Gabriel Jellachich and his brothers Ivan, Đuro i Petar

Činjenica je, kao što se vidi, da se novi grb razlikuje od starog, a i to tako što na štitu s dva lava u raskoraku nema više jabuke s križem, nego mač, a na maču je nabijena turska glava. Takove glave nalaze se pod svakim lavom, pod prednjom raskoračenom nogom. Polje štita crveno je osim donjeg dijela, gdje turske glave leže na zelenoj podlozi. U kruni nad štitom nalazi se lav, u desnoj šapi drži sablju, a u lijevoj jabuku s križem. Na glavi je lava kruna. Uz lava na kruni nad štitom nalaze se i dva otvorena krila i to tako da je lijevo krilo u donjoj polovici plavo-sivo, a u gornjoj polovici crveno. Desno je krilo u gornjoj polovici narandasto-žuto, a u donjoj polovici plavo. Desna polovica plašta izvana je plava, iznutra zlatna, a lijeva je polovica plašta izvana crvena, a iznutra sivo-plava.

Ta dva grba, nepobitno pripadaju obitelji i nedvojbeno je točno utvrđeno vrijeme njihove podjele i neosporno su potvrđena imena osoba kojima su podijeljeni

Slika 4. Drugi Labašev grb pod nazivom »Jellachich nobilis«

Figure 4. Second coat of arms of mr Labaš called »Jellachich nobilis«

Slika 5. Treći grb prema prstenu Jakoba Jellachicha

Figure 5. Third coat of arms according the ring of Jakob Jellachich

jer to svjedoče obje plemićke povelje, u originalu kod obitelji. Osim ta dva grba naš rod imao je još tri grba.

Naš prvi heraldik Ivan Nepomuk Labaš de Blaskowecz nacrtao je u svom heraldičkom djelu dva grba koja je negdje upoznao ili vidio i treći koji je uzeo i nacrtao prema pečatnjaku **Jakoba** Jellachicha iz god. 1726. Predmijevamo da je Labaš mogao mnogo toga i točno znati radi svojih rodbinskih veza i javnih dužnosti koje je obavljao. U njegovu heraldičkom djelu nalazimo grb pod imenom Jellachich de Bisewicz.

Polje štita plave je boje, a na tom polju ruka je u crvenom rukavu i sa sabljom. Nad kacigom, nad štitom, je prazna je kruna.

Drugi grb crta Labaš pod nazivom »Jellachich nobilis« – dakle bez predikata.

Lav na plavom polju štita u prednjim šapama drži zastavu, ona je crvena i na njezinom je polju bijeli križ. U kruni nad kacigom lav je sa sabljom.

Treći grb (dakle prema prstenu **Jakoba** Jellachicha) crta Labaš ovako: u plavom polju štita nalazi grifon sa sabljom, a u kruni nad štitom oklopljena je ruka sa četiri prsta.

Sve što smo do sada spomenuli u međusobnoj je vezi ako grbovi pripadaju istom rodu. Prema svemu što do sada znamo uistinu je tako, samo se radi o pojedinim lozama koje su – i prije i za vrijeme, a i poslije podjele grbovnica samo jednoj lozi, – vodile predikate prema posjedima, ili su još prije potvrde staroga plemstva imale grb po kakvoj prethodnoj donaciji kojoj više nema traga. Poznato je da je, osim braće koja su spomenuta u grbovnicama, postojalo još plemića Jelačića od iste obitelji, ali tim grbovnicama

nisu obuhvaćeni, pa su se i dalje služili svojim starim grbom (npr. Jelačić Biševički), a moguće je da si je naš rod, kao član hrvatskoga praplemstva, u još ranijim vremenima sam odabrao grb. Da je to u ono vrijeme bilo moguće potvrđuje »Zbornik plemstva« Ante conte Duišina, Svezak I, str. XV, gdje piše: »Plemstvo prvog i drugog razdoblja je hrvatsko praplemstvo. Ono nema posebnih grbovnica, a grbove si je stvaralo samo«. Prema tome, teško je danas odrediti nastanak tih ostalih grbova, ali ih svakako je trebalo spomenuti.

Posebno treba spomenuti predikat **Buzinski**, odnosno Bužimski, koji nosi dio obitelji. Prema tradiciji, obitelj bi potjecala iz grada Bužima. O tome govori i Kačić u svojim »Razgovorima ugodnim naroda slovinskoga« gdje kaže da »su Jelačići zajedno s Keglevićima posjedovali u današnjem bihaćkom pašaluku spahiluk **Buzin**«. To je malo vjerojatno, jer je prvi Jellachich s predikatom »de Buzin« dakle **Daniel** Jellachich (hereditarius Capitaneus in Buzin-kula) živio negdje oko 1500., a grad Bužim bio je tada vlasništvo Mikulića i Keglevića. Ovaj Bužim nalazi se u blizini mjesta Otoka u bivšoj bihaćkoj županiji. Također, budući da toga predikata nema ni u prvoj ni u drugoj povelji, a povelje su izdane nakon što je već Bužim pao u turske ruke, zatim budući da se taj predikat javlja istom u vrijeme oca i djeda podbana **Stjepana** Jelačića, vjerojatnije je da taj predikat potječe od Buzina u Turopolju. Naime, već su otac i djed podbana Stjepana Jelačića živjeli u Turopolju i imali u posjedu dobro Buzin, a još kojih 80 godina prije njih, dakle od 1500. do 1600., bilo je pojedinih Jelačića u sjevernoj Hrvatskoj. Stoga je lako posumnjati u tvrdnju o plemićkom predikatu prema bihaćkom Bužimu, odnosno puno je vjerojatnije da je to predikat »de Buzin«, odnosno »Buzinski«.

2.1. Kako se prezime Jelačić pisalo tijekom vremena • How the family name Jelačić was spelt in the course of time

Treba naglasiti da se naše prezime kroz povijest, a i danas različito pisalo i piše: Obitelji toga roda zvale su se i nazivale **Elachich** aliter **Jellachich** (kao u Codex Diplomaticus), **Jellachich** kao u prvoj i drugoj potvrdi plemstva, zatim **Jellachich de Brezowicza**, **Jellachich de Bisewicz**, **Jellachich de Buzin**, Jellachich bez predikata (dakle: sine predikatu), kasnije modernizirano **Jellačić Buzinski** i prema predikatu povjesno neispravno **Jelačić Bužimski**. Tzv. »ruska grana« obitelji, čiji pripadnici žive danas u Francuskoj, naše prezime pišu **Jellatchitch**.

Grane obitelji Jelačić • Branches of the Jelačić family

Kao što smo spomenuli, u vrijeme prve i druge potvrde plemstva već je jedna grana obitelji posjedovala imanje Bišević na desnoj obali Kupe, pa su se po njemu zvali **Jelačići Biševići**. Ta je grana izumrla početkom 19. stoljeća. Druga grana zadržala si je predikat »od Buzina«, odnosno **Buzinski**.

U spomenutom »Zborniku plemstva« conte Duišin porodicu Jelačića dijeli u dvije grane i to prvu plemićku (stariju) i drugu grofovsku (mlađu) koja je također izumrla smrću banovih nećakinja.

Pojednostavljeno, plemićka se loza dalje dijeli na **Ladučku**, **Kurilovečku** odnosno **Turopoljsku** i **Zagorsku**, od koje je potakao Jankomirski ogranak. Ladučka loza izumrla je s Rikardom Jelačićem Buzinskim, koji je umro bez djece krajem 19. stoljeća. Kurilovečka grana također je izumrla, a Zagorska se dijeli na **Batinski**, **Ratkovečki**, **Varaždinski** i **Jankomirski ogranak**. Batinski još živi u **Renati** Jelačić Buzinskoj, no ona se

nije udavala. Ratkovečku predstavlja naš sin **Nikola** i kći **Jelena**, odnosno njihova djeca, Varaždinska živi u **Dori**, kćeri **Dubravka** Jelačića, koji za sebe neispravno piše Bužimski, a Jankomirska ije grana izumrla smrću **Janka** Jelačića Buzinskog 1969. godine.

Tu su još mađarska i ruska grana koje imaju mlađe članove, ali su, u glavnom, izgubili kontakt sa starom domovinom i ne govore hrvatski.

Samo najistaknutiji pripadnici obitelji Jelačić • Only the most prominent members of the Jelačić family

U uvodu svoje knjige »Porodica Jellachicha« Antun pl. Cuvaj kaže: »Jellachichi spadaju među najpopularnije ličnosti u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji, a i preko granica tih zemalja časno se spominje ovo ime. Tome se ne treba čuditi. Znade se da je obitelj Jellachicha dala kralju i domovini dičnoga bana **Josipa**, podbana **Stjepana**, duhovnike **Ignacija**, **Šimuna** i **Janka**, od kojih je potonji kao vojni svećenik pao sa Šubićem Zrinskim u Sigetu, hrabre generale i vojskovođe **Vuka**, **Janka**, **Franju**, **Đuru** i **Antuna**, potkancelara i velikog dobrotvora dr. **Eduarda**, političare **Dragutina**, **Kazimira**, **Julija** i mnoge druge.« To je, naravno, točno, no obitelj Jelačića ima i mnoge druge više ili manje poznate članove koji su na ovaj ili onaj način svojim djelovanjem pomogli na kulturnoj, vojnoj, političkoj ili gospodarskoj sceni svog vremena.

Najpoznatiji pripadnik ove velike obitelji svakako je **ban Josip Jelačić**. O njemu u posebnom poglavlju.

Sljedeći najvažniji pripadnik obitelji iz starijega doba svakako je podban **Stjepan Jelačić Buzinski**. Živio je, po prilici, od 1630. do 1713. Oko 40 godina obavljao je javne službe u kraljevini pa je bio Supremus comes Zagrebačke i Križevačke županije, proto-

Slika 6. Portret podbana Stjepana Jelačića

Figure 6. Portrait of the deputy banus Stjepan Jelačić

notar i podban, zapovjednik u Sredičkom, podzapovjednik Banske krajine, te, u ime biskupa zagrebačkoga, zapovjednik u Topuskom i zamjenik u civilnim poslovima. O njemu kaže Radoslav Lopašić u »Hrvatskim urbarima« ovo: »Kad su krajevi oko Kupe do Une za velikog turskog rata jedino hrabrošću hrvatskih banskih krajišnika Turčinu oteti, poglavito se Stjepan Jelačić brinuo za kolonizaciju i uređenje tzv. Banovine«.

Cuvaj piše: »Godine 1691. osobito se istaknuo. Kada su Turci kanili naš utvrđeni tabor kod Zrina napasti, zaključio ratno vijeće poprimiti ofenzivu i neprijatelja preko Une suzbiti. Podban Jelačić izveo je glavni nasrtaj tako da je neprijatelj hametom potučen bio, jer je ostalo na bojištu i plivalo po Uni više od tisuću mrtvih i ranjenih.«

Zgodno je spomenuti da o njemu pjeva i Kačić Miošić.

Podban Stjepan Jelačić, osim vojničkih i upravnih, morao je voditi i sudbene poslove. Tako iz dokumentacije vidimo da car i kralj Leopold naređuje 16. ožujka 1700. iz Beča podbanu Jelačiću da parnicu, koju je grof Adam Oršić de Slavetić poveo protiv svoje supruge Terezije Wintershofer, optužene zbog vraćanja i preljuba, smjesta »ante omnes classis criminalis causas« uzme u postupak.

Godine 1695. posjedovao je i kuću u Zagrebu, u sadašnjoj Basaričekovoj 20, kojoj je pripadalo kasnije gradilište, a kao dvorište, gdje se danas nalazi Basaričekova 22. Ovu je kuću svakako imao i ranije, tj. naslijedio ju je od oca. Slučaj je htio da je kasnije dio tih objekata, prelazeći od raznih vlasnika iz ruke u ruku, pa nakon što je izgrađena kuća Basaričekova 22, sada opet dio te kuće dospio u ruke izravnom mu potomka Marcela Jelačića.

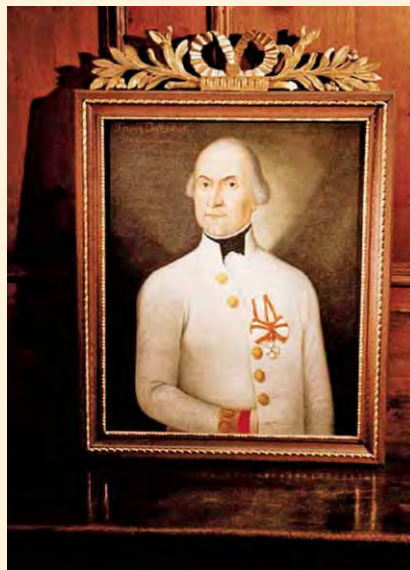
Podban Stjepan Jelačić četiri se puta ženio i imao jedanaestero djece. Bio je oženjen sa Suzanom pl. Stolniković, Anom-Marijom pl. Werneck, Helenom Martom Patačić de Zajezda i Veronikom Hotković aliter Peharnik.

Spominjemo zatim **Šimuna Gabrijela Jelačića Buzinskog**. Rođen je 24. listopada 1731, a umro je godine 1797. Studirao je na rimskom i bečkom kolegiju te postao doktor bogoslovlja i filozofije. Bio je jedno vrijeme župnik u Malom Kalniku, kasnije je postao kanonik zagrebački i arciđakon čazmanski i gorički. Napisao je i tiskao »Horvatske vitie dobro podelanje« prilikom instalacije bana Balaše.

Ivan Janko Jelačić Buzinski rođen je 1742., a umro je 1813. Bio je carski i kraljevski podmaršal i divizionar u Zagrebu. Iskazao se u nekoliko bitaka kao neustrašiv vojnik, a najslavnije mu je djelo juriš na Dubicu kojim je izbavio kneza Lichensteina i njegovu vojsku od naleta oko 8000 Turaka, a za to je djelo promaknut u čin generala.

Bio je osnivač i vlasnik velikog dobra »Jankovmir« na području koje se i danas po njemu zove Jankomir. Bio je oženjen groficom Franciscom Kalnoky.

Franjo barun Jelačić Buzinski rođen je 1756., a umro 1810. Bio je oženjen Annom barunicom Portner od Hokleina, s kojom je imao četvero djece: **Ceciliju, Josipa kasnijega bana, Đuru i Antuna**. Posvetio se vojničkoj karijeri, te je brzo napredovao od satnika 1772. preko pukovnika do generala i podmaršala. Borio se u turskim ratovima te na svim ratištima u vri-

Slika 7. Portret Franje baruna Jelačića Buzinskog

Figure 7. Portrait of Franjo baron Jelačić Buzinski

jeme francuskih ratova. Osobito se odlikovao za vrijeme borbi kod Temponueve. Svoju vojničku vještinu pokazao je i kod Meissenheima, Sct. Wendela, Aschaffenburga i u bitci kod Würzburga te je tada imenovan generalom i poslan protiv Massene u Italiju. Najslavnije se ponio kod Feldkircha u Tirolu 22. i 23. ožujka, gdje je, ne samo svladao premoć generala Odinota, već mu je i jedan dio vojske bacio u rijeku Ilu, a kad je Massena tu navalu ponovio, odbacio ga je preko Rajne. U tom gradu u Muzeju postoji posebna soba posvećena Franji barunu Jelačiću.

Godine 1800. postao je podmaršal i divizioner u Petrovaradinu (tu se, u ostalom, i rodio i sin Josip, kasniji ban), kasnije u Karlovcu. Za viteštvo i junaštvo odlikovan je 8. 7. 1808. redom Marije Terezije i barunstvom. Iza neuspjelog ratovanja kod Ulma bio je umirovljen i protiv njega je povedena istraga. On se, ozlovoljen i uvrijeđen, povukao u Kurilovec, međutim je istraga odmah pokazala njegovu nedužnost, pa je reaktiviran u prijašnji čin. Godine 1809. opsjedao je Salzburg, a kod Sct. Michaele sukobio se sa potkraljem Eugenom, ali su njegove jedinice bile brojčano znatno slabije i valjda bi loše prošao da mu nije došao u pomoć nadvojvoda Johan sa četama koje su se vraćale iz Italije. Cuvaj piše kako je »Franjo Jelačić umro s domoljubnom boli gledajući vlastitim očima kako su, iza sklopljenog mira u Beču prema kojem je Karlovačka krajina pripala Francuzima, njegovi krajiški lavovi plačujući polagali oružje u francuske ruke.«

Hrvatska radiotelevizija snimila je film o njemu pod naslovom »Slavni otac još slavnijeg sina«.

Đuro grof Jelačić Buzinski rođen je 1805. a umro 1901. godine, dakle u dubokoj starosti, nadživjevši time svoje sinove **Juricu i Marka**. Bio je oženjen groficom Herminom Christalnigg od Gilitzsteina s kojom je imao petero djece: već spomenute sinove **Juricu i Marka**, te kćeri **Jelu, Veru-Mariju i Anu**. Grofovski naslov prešao je na njega i brata **Antuna** po smrti bana 1859.

Đuro, odnosno kako se sam pisao »Juro« Jelačić u roditeljskoj je kući školovan i pripremljen za vojnički stalež te je za života ostvario veliku i bogatu karijeru. Završivši Vojnu akademiju u Beču, brzo je napredovao te je dogurao do čina carskog i kraljevskog podmaršala. Proslavio se u brojnim bitkama, za što je višekratno odlikovan. Nakon 40 godina vojne službe umirovljen je te se bavio gospodarstvom u Novim Dvorima, zbog čega je izabran za predsjednika »Hrvatskog gospodarskog društva«.

Njegovi sinovi, na žalost, nisu imali potomaka.

Antun grof Jelačić Buzinski najmlađi je od Franjinih sinova. Kao i braća, posvetio se vojničkoj karijeri u kojoj je bio vrlo uspješan. Ratovao je između ostaloga, u Italiji i Ugarskoj i stekao mnoga odlikovanja i čin podmaršala. Bio je oženjen Marijom groficom Lamberg, s kojom je imao petero djece: sina **Franju** i kćeri **Maru, Olgu, Ivanku (Van-ku) i Paulu**. Budući da je sin Franjo umro u dobi od 21 godine, ta je grana ostala bez muških potomaka.

Ljudevit Jelačić Buzinski bio je doktor filozofije i doktor prava pa je radio kao gimnazijski profesor na Rijeci, a kasnije u Zagrebu. Bio je i profesor Pravnog fakulteta u

Slika 7. Portret profesora Ljudevita Jelačića Buzinskog

Figure 7. Portrait of professor Ljudevit Jelačić Buzinski

Zagrebu te prisjednik Sudbenog stola Zagrebačke županije. Radi svojih političkih stavova otpušten je 3. veljače 1828. pa je poslije bio odvjetnik i vlastelin. Evo jedne priče iz tog vremena o njegovom karakteru:

Imao je aferu s vojno-komesarijskim adjunktom Josefom Pischkeom. Istraga provedena protiv Jelačića je pokazala da je kritizirao činovništvo zbog njihovoga uredovanja i neznanja, a da je samom Pischkeu u jednoj prilici dobio: »ein armseliger kaiserlicher Knecht«. Dana 25. veljače 1824. u zagrebačkoj kavani »Piantovsky« istog adjunkta je, u političkom sukobu, iščuskaio, a kada si je adjunkt pokušao pribaviti zadovoljštinu, Jelačić ga je, fizički mnogo jači, izbacio iz kavane (prema dr. Franjo Fancev: »Zašto je prof. dr. Ljudevit Jelačić Buzinski godine 1824. bio lišen službe«).

Prema pripovjedanju Emilija Laszowskog, on ga se sjeća još iz vremena oko 1884. kao bradatog Jelačića, profesora čudaka, s tradicionalnim cekerom napunjenim »dampfericama« iz Zeiningerove pekarnice u tadašnjoj Dugoj, a sada Radićevoj ulici.

Nije se ženio i umro je bez potomaka.

Eduard barun Jelačić Buzinski doktorirao je pravo u Budimpešti te postao carski i kraljevski komornik, nakon toga pravi tajni savjetnik te namjesnik hrvatskog kancelara. Bio je i vitez reda Sv. Stjepana. Po majci Ani Koritić Mrazovečkoj bio je vrlo imućan pa se pričalo u okolici Huma da su četiri vola vozila kola napunjena zlatnim i srebrnim novcem iz obiteljske baštine. Kako sa suprugom Antonijom de Kanižaj nije imao djece, za života, a i poslije smrti pomogao je i ustanovio mnoge institucije. Među ostalima, obdario je »Maticu Ilirsku«, utemeljio sirotište u Zagrebu u današnjoj Nazorovoj ulici, utemeljio stipendijsku zakladu za kraljevski plemićki konvikt, gradu darovao gradilište tik do bolnice »Milosrdne braće«, darovao velika sredstva Hrvatskom zemaljskom muzeju, Ugarskom zemaljskom muzeju, samostanu Milosrdne braće, ugarskoj zakladi Hrvatskog narodnog kazališta, a znatan iznos ostavio je seljacima sela Rugvica, gdje je imao imanje.

Grad Zagreb, cijeneći njegove zasluge, prozvao je ulicu tik do bolnice »Milosrdne braće« koja je na nekadašnjem posjedu Eduarda baruna Jelačića, ulicom »Eduarda baruna Jelačića«. U vrijeme Jugoslavije, ta se ulica zvala »Marinkovićeva«, a danas se, unatoč mojim pokušajima da se ime vrati, zove ulica Frane Petrića.

Karlo Jelačić Buzinski rodio se 1802. a umro 1878. Bio je oženjen s Franciskom groficom Sermage od Susedgrada, s kojom je imao četvero djece. Bio je hrvatski rodoljub, član Hrvatskog sabora, podupiratelj Hrvatskog narodnog kazališta te njegov upravitelj. O njemu piše Čuvaj ovo: »Bio je vrlo čestit rodoljub, koji je za javno dobro hrvat-

skog naroda, za čitava vijeka najvećom revnošću radio, te i ne malih zasluga stekao« ... »U Hrvatskoj nije moglo biti pokrenuto poduzeće, niti je moglo biti političkih sastanaka i dogovora, a da Karlo Jelačić nije pri njem odlično sudjelovao.«

5. Prosvjetno, dobrotvorno, vojno i političko djelovanje članova obitelji • Educational, charity, military and political activity of the family members

U prethodnom smo poglavlju dijelom dotaknuli i ovu temu, spominjući neke od članova obitelji i njihovo djelovanje pa ćemo ovdje govoriti malo općenitije. Naime, mnogo je članova obitelji koji su uz svoje društveno-korisno djelovanje kroz svoj životni poziv (vojna, politička ili svećenička karijera) ujedno djelovali kao mecene, potpomagali pojedince ili institucije ili se istaknuli na nekom drugom području. Također, mnogi su sudjelovali u radu crkve s područja na kojem su djelovali, a nerijetko bi obnašali i sudbene časti. Tako, primjerice, već 1660. godine imamo zabilježeno da **Franjo** Jelačić potpisuje jednu ispravu kao vice-sudac Zagrebačke županije, a tom se prilikom spominje i njegov brat **Gabrijel** kao Judex Nobilium Zagrebačke županije, a kasnije i kao županijski sudac.

U drugom slučaju spominje Radoslav Lopašić u knjizi »Bihać i bihaćka krajina« **Vuka** Jelačića u slijedećem kontekstu: »Turan Aga Badanjković, dizdar od Krupe, s braćom Omer Agom i Safir Agom bili su godine 1627. obružili hrvatskog bana i druge tadašnje hrvatske poglavice Vuka Mrnjavčevića, Vuka Križanića i Vuka Jelačića, kapetane u Sredičkom, Brkiševini i Letovaniću, pozvavši ih ujedno na mejdan. Ročište za mejdan bude ustanovljeno u Sredičkom kod Kupe, gdje je Vuk Mrnjavčević izašao na mejdan mlađahnom Safir Agi Badanjkoviću koji je bio radi hrabrosti vrlo cijenjen i kod Turaka i kod kršćana. Na mejdanu dogodi se užasan prizor da je Vuk Mrnjavčević najprije vi-teškog Turčina po hrptu teško ranio, a kada se ovaj bio od ljute boli tijelom svinuo prema konjskoj glavi, odrubi Mrnjavčević jednim mahom glave i Badanjkoviću i njegovom konju.« Lopašić ne spominje jesu li se i ostala četvorica kasnije borili.

Gabrijel Jelačić bio je zapovjednik u Pokupskom, a sudjelovao je i u bitkama s mađarskim pobunjenicima Franje Rakoczy-a krajem 17. stoljeća.

Juraj Jelačić rođen 1703. godine »bio je kao mlad dječak u službi zagrebačkog biskupa Đure Branjugha ... pa upoznav se tamo s kćerju biskupova providnika pl. Radichevicha, vjenčao se istom, te poslije, po zagovoru biskupa Branjugha, postao podžupan, a poslije prisjednik distriktnog suda.«

Sigismund Žiga Jelačić koji je živio od 1722. do 1771. godine darovao je župnoj crkvi u Zlataru ral zemlje na brežuljku zvanom Puljek.

Spomenuti podmaršal **Ivan Janko** Jelačić pridonio je uređenju šetališta na Gornjem Gradu (današnje Strossmayerovo šetalište!). Također, uplatio je godine 1810. i iznos od 2 000 forinti za osiguranje dviju postelja u bolnici Milosrdne braće.

Nikola Maximilian Jelačić, rođen 1741., a umro 3. travnja 1804. bio je prisjednik banskog stola i kraljevski savjetnik.

Ignac-Stjepan Jelačić Buzinski, rođen je godine 1744., a umro je godine 1813. Posvetio se svećeničkom staležu. Postao je doktor teologije i filozofije. Studirao je u Bečkom kolegiju i u Rimu. Potpisivao se kao »Varasdimiensis de Busin, Nobilis Croata«. Zaređen je u Rimu. Najprije je bio župnik u Jamnici, pa u Donjoj Stubici, za koju je župu prisegao 1773. Od 1774. bio je župnik u Stupniku. Kasnije je postao kanonik i opat te naslovni biskup omiški. Bio je i asesor Banskoga stola i član Sabora godine 1797. On i **Nikola** Jelačić bili su od Sabora izasalani u posebni odbor da se ispita stanje u Zemaljskom arhivu.

Stjepan Janko Jelačić bio je blagajnik i prisjednik Sudbenog stola u Varaždinu. Dana 23. prosinca 1843. spominje se među darovateljima za »Maticu Ilirsku«. Iz jednog pisma od 1. siječnja 1833., koje je pisao Stjepanu Janku Jelačiću grof Tomaš Keglević, veliki župan Županije požeške i asessor Sudbenog stola varaždinskoga, interesantno je vidjeti predikate. Keglević piše kod sebe »Keglevich de Busin«, a kod Stjepana Janka »Jellachich de Busin«!

Danijel Jelačić Buzinski, umro je 1849. i pokopan je u Hrašćini. Bio je c. kr. dvornik i kapetan, te asessor Banskog stola Križevačke županije. Dana 18. siječnja 1843. izabran je na Velikom spravišću Zagrebačke županije za prisjednika Sudbenog stola.

Stjepan Jelačić Buzinski bio je c. kr. komornik, prisjednik Banskog stola i vlasnik dobra Laduč. Bio je i član Hrvatsko-slavonskoga gospodarskoga društva.

Terezija Jelačić Buzinska, udata Mandelstein, rano je ostala udovica, te je držala u Zagrebu dugo godina djevojačko odgojilište, a bila je i pomajka kazališnom intendantu Josipu Kneizelu. Umrla je u vlastitoj kući u Bregovitoj br. 2 (današnja Tomičeva 2), 7. listopada 1789. u 82. godini života.

Kazimir Jelačić Buzinski bio je pitomac plemićkoga konvikta u Zagrebu, jedno vrijeme iz zaklade Zakmardy, a jedno vrijeme kao solvent. Pravoslavne nauke u Zagrebu završio je 1830., a 1841. položio je odvjetnički ispit. Podbilježnik županije u Varaždinu postao je 1840. Poslije toga službovao je kao kotarski sudac u Krapinskim Toplicama, u

Slika 8. Kuriya Ratkovec kraj Zlatara snimljena godine 2006.

Figure 8. Curia Ratkovec nearby Zlatar recorded in 2006.

Samoboru i Jastrebarskom, a kao kotarski predstojnik u Pregradi i u Zlataru. Bio je član Sabora od 1845. do 1850., od 1861. do 1864., i od 1865. do 1867., a bio je i član Zajedničkog sabora. Kazimir Jelačić, u svoje vrijeme vatreni ilirac, bio je viđena i markantna ličnost među zagorskom vlastelom. Na svom dobru Ratkovec naselio je ciganske glazbenike Bergere s kojima je do 1848, sa svojim pristašama polazio na varmedijske restoracije u Varaždin. Ta, u Zagorju općepoznata ciganska glazba, morala je svirati ponajviše samo narodne ilirske pjesme, pak je posjećivala, prilikom raznih obiteljskih ili crkvenih proslava, vlastelinske i župničke dvorove i zagorska kupališta. »Ilirske novine« broj 79. od 2. listopada 1844. daju oglas iz kojeg se vidi »da se igrokaze Ivana Kukuljevića Saksinskog moglo kupiti u Zagorju kod Kazimira Jelačića«. »Ilirske novine« broj 5. od 15. siječnja 1845. u oglasu za pjesme Ognjeslava Ostrožinskog »Vila Ostrožinska« javljaju da se predbrojiti može u Zagorju kod gg. Kazimira Jelačića i Stjepana Mlinarića, kapelana loborskoga.

Kapelica u Sutinskim Toplicama posvećena je 1846. Za osnutak kapelice pridonjeli su među ostalima **Ladislav i Kazimir Jelačić**.

Uz život Kazimira Jelačića vezana je i jedna zanimljiva zgoda: vezana je uz sentimentalnu priču o Gezi Matačiću, posinku Oscara grofa Keglevića i princezi Luisi Koburškoj (princeza Louise of Saxe-Coburg-Gotha), kćeri belgijskog kralja Leopolda. Kako se Geza Matačić upoznao s Luisom Koburškom i kako je ta cijela idila završila, općenito je poznato. Manje je poznato da su Geza i Luisa godine 1889. nakon povratka iz Londona, a ne mogavši više u Austriju i u Beč, krenuli u Zagorje, ali ne izravno u Lobar, nego najprije do Tite pl. Ožegovića u Breznicu, da bi im se lakše zameo trag.

Prizemna zidana kurija Tite pl. Ožegovića postoji i danas u Breznici, tik uz cestu Zagreb-Varaždin i u njoj je danas osnovna škola. U to vrijeme nije bilo ni lako ni ugodno zamjeriti se dvoru, to su i Oskar grof Keglević, a još prije Tito pl. Ožegović, nastojali da se ove neprilike čim prije riješe. Snaha Kazimira Jelačića **Ida Jelačić**, rođena Ožegović, kći Tita pl. Ožegovića Barlabaševačkog, pošla je tada sama četveropregom iz Ratkovca u Breznicu po to dvoje i istog ih dana odvezla u Lobar, a koji je dan prije Oskar Keglević hitno napustio i otišao u Peštu. Iz pripovijedanja u obitelji znademo da je to učinjeno zato da se, prema potrebi, može dokazati da se

Slika 9. Kazimir Jelačić Buzinski sa sinom Marcelom snimljeni oko 1867.

Figure 9. Kazimir Jelačić with son Marcel recorded around 1867.

ni jedan član tih obitelji, dakle Keglević, Jelačić ili Ožegović, nije aktivno angažirao pri tom bježanju, već je to učinila Ida već udova Jelačić rođ. Ožegović, što se moglo tumačiti sentimentom itd. I uistinu, ona zbog toga nikada nije imala neprilika, ali taj joj je događaj do smrti ostao u živom sjećanju.

Kazimir Jelačić ostavio je iza sebe vrijedno djelo »Spomenica« koja je neka vrsta memoara i vrijedno bilježi političke i društvene događaje većeg dijela 19. stoljeća u kojima je sudjelovao. Iz njega se vidi da Kazimir ima velike zasluge za razvoj Zlatara i cijele te zagorske regije. »Spomenicu« Kazimira Jelačića prepisao sam na računalo i nadam se da će u dogledno vrijeme ugledati svjetlo dana!

Podmaršal **Đuro** Jelačića, banov brat, kao i brat mu ban **Josip**, rado je pomagao razne kulturne ustanove pa je među inim darovao 1861. akademiji 1000 kruna (što je bio velik novac u to vrijeme!). Također već spomenuti **Karlo** Jelačić, 1839. uz ostale, dao je prilog od 100 forinti za osnivanje jedne ženske učionice u Samoboru.

Stjepan Jelačić, koji je živio na posjedu Batina kraj Zlatara, već je 1890. htio darovati općini jednu zgradu za školu u Batini, ali ondašnji općinski odbor nije tu lijepu ponudu prihvatio. Kasnije se, kada je broj školske djece porasao, radilo na gradnji škole na Batini i vlasti su obećavali pomoć Batincima, ali konzervativni općinski odbor navlaš godinama i godinama odbijao i zatezao gradnju škole, a siromašna djeca morala su pješaćiti po sat i više u Zlatar po najvećoj zimi, kiši i lošem putu. Zaslugom i dugogodišnjim nastojanjem Jurice pl. Kallaya, učitelja i drugoga posjednika u Batini, ipak je izgrađena škola. Zemljište za školu kupljeno je od **Franjice** pl. Jelačić, udovice Stjepana i to godine 1911.

Juraj Jelačić Buzinski, banov nećak, također se posvetio vojničkom pozivu. Bio je c. kr. komornik i satnik. Neko vrijeme bio je i natkomornik nadvojvode Ludwiga Viktora. Rano je umro, već u dobi od 37 godina, no ipak je preveo je na njemački jezik više naših narodnih pjesama te je šteta da su bile samo za prijatelje u ograničenom broju tiskane.

Grofica **Ana (Anka)** Jelačić Buzinska, banova nećakinja, gotovo iz cijele ostavinske imovine **Vere** grofice Jelačić, njezine sestre, i većega dijela svoje imovine, osnovala je, bez ikakve obveze, zakladu »Ban grof Josip Jelačić«, darovavši toj zakladi svoje plemićko dobro Novi dvori kraj Zaprešića, otprilike 950 jutara, u vrijednosti od 10 milijuna ondašnjih jugoslavenskih dinara, a prema tadašnjoj procjeni. Prema statutima zaklade ima se prihod zakladne imovine upotrijebiti za uzdržavanje 10 osoba, i to slabih i za privredu nesposobnih žena srednjega staleža i osiromašenih časnika, činovnika, umjetnika, učitelja, građana i njihovih supruga, udovica, djece i siročadi bez obzira na dob. Na polovici zakladnih mjesta imaju pravo javni radnici, novinari, književnici i umjetnici koji su svojim radom stekli priznanje, a nemaju osigurane prihode ili im ti ne dostaju za pristojno uzdržavanje. Povrh toga, predviđana su bila sredstva i za neke druge plemenite svrhe, npr. za osnivanje jednog internata za nadarene mladiće i za uzornu poljoprivrednu školu za seljake. Ali, to nije sve. Anka grofica Jelačić osnovala je još tri zaklade darovavši za to velike svote. Osnovala je i zakladu »Grof Đuro Jelačić«. Sve je to vrijeme odnijelo u nepovrat!

Da malo razvedrimo ovo izlaganje, ovdje bih iznio jednu anegdotu vezanu uz jednu od kćeri banova brata, ali ne znam točno je li to **Olga** ili **Ivana**. Naime, te su dvije sestre, obje neudane, doživjele zavidnu starost. Živjele su u Grazu, a u kući u Zagrebu imale su upravitelja. Kada je jedna od njih jednom zgodom, u već poznijoj dobi, došla u Zagreb, odsjela je u hotelu »Esplanada«. Moja baka Elza, rođena pl. Kiš Šaulovečka, otišla ju je posjetiti, pa su u ugodnom i srdačnom razgovoru provele cijelo popodne. Nakon nekoliko dana saznala je moja baka od upravitelja kuće da mu je stara dama pripovijedala da ju je posjetila jedna vrlo draga gospođa i nadovezala: ... »prezime mi je tako poznato i znam da smo u rodu, ali ga se sad ipak ne mogu sjetiti!«

Nikola Jelačić Buzinski, moj djed, najprije se želio posvetiti svećenikom pozivu, no na nagovor prijatelja Darka Mažuranića stupio je u ratnu mornaricu. Mnogo je toga vidio, doživio i proživio te stekao austrijska, ruska i jugoslavenska odlikovanja. Moramo spomenuti da je bio nazočan u Kini u vrijeme »Boksterskog ustanka«, da je neko vrijeme služio pod admiralom Horthyem, a i uz njega postoji jedna anegdota. Nikola je kao mladi časnik bio na austrougarskom brodu u Istanbulu kada je priređen domjenak za časnike. Upoznavajući se s jednim turskim časnikom, predstavio se »Jelačić«, na što se i Turčin predstavio »Jelačić«. Nikada nismo doznali kako je do toga došlo, ali s obzirom na razgranatu obitelj i posjede i u krajevima pod Turcima i to je očito bilo moguće.

Oskar Jelačić Buzinski bio je aktivni časnik u austrougarskoj i jugoslavenskoj vojsci te je umirovljen kao bojnik. Bio je odličan slikar portretist pa je jednom zgodom portretirao i Vlatka Mačeka.

Janko Jelačić Buzinski, završio pravne nauke u Kološvaru i Zagrebu, a u Zagrebu je i doktorirao. Službovao je neko vrijeme kao veliki župan u Varaždinu, a poslije toga kod Zemaljske vlade u Zagrebu. Iz zdravstvenih je razloga vrlo rano napustio javne službe pa se posvetio hortikulturi na svom dijelu posjeda »Kustošak«. Tu je studioznim radom, a možda još više s ljubavi za lijepo, postao naš vrlo cijenjeni hortikulturni stručnjak koji je, osim što se bavio svojim redovnim poslom, i dosta pisao o problemima hortikulture. Mnogo godina obavljao je i najviše dužnosti u hortikulturnim organizacijama. Za svoj rad primio je minulih godina i časna priznanja, među ostalim i »Zlatnu ružu grada Zagreba«.

Moramo svakako spomenuti i pripadnike ruske grane Jelačića Buzinskih koju započinje **Franjo Luka** Jelačić odlaskom u Rusiju oko 1746. godine. On je kao liječnik sudjelovao u ekspedicijama u Kinu, odakle je donio važne primjerke i opise korijena ženšen, koji su rabljeni i u francuskoj Akademiji. Njegov sin **Franjo Leopold** bio je glasoviti kirurg i sveučilišni profesor, a unuk **Aleksandar** poznati pravnik. Aleksandrov sin **Mihael** bio je kazališni pisac koji je u svojim djelima obrađivao tematiku ondašnjega suvremenog ruskoga života.

Ovdje se moram ispričati članovima obitelji koje nisam spomenuo, jer ih je toliko mnogo i s toliko mnogo djelovanja kroz povijest, da ih se u ovakvu radu ne može sve pobrojati.

Slika 10. Grofovski grb obitelji Jelačić Buzinski i ban Josip Jelačić

Figure 10. The count family coat of arms Jelačić Buzinski and banus Josip Jelačić

6. Ban Josip Jelačić Buzinski • Banus Josip Jelačić Buzinski

Josip Jelačić rođen je 16. listopada 1801. u Petrovaradinu kao prvi sin oca Franje i majke Ane barunice Portner od Hokeleina, a umro je u noći od 19. na 20. svibnja 1859. u Zagrebu. Pokopan je u kapeli Sv. Jurja u Novim dvorima. Prema želji izraženoj u oporuci od 8. veljače 1857., trebao je ban Josip Jelačić biti pokopan u obiteljskoj grobnici, koju je još on planirao graditi. To je napravljeno tek 1990. godine, a evo zašto. Grof Đuro (ili, kako se sam pisao, Juro) Jelačić (banov brat) u svojim sjećanjima sastavljenim 1893. opravdava zašto zemni ostaci nisu do tog vremena preneseni: »Zemni ostaci moga brata Josipa počivaju u dvorskoj kapelici u Novim dvorima iz koje će biti prenešeni u obiteljsku grobnicu koju je moja ljubljena supruga sagradila. Prenos moga brata do sada još nije izvršen iz razloga što sam biskupu Strossmayeru obećao da se taj svečani čin bez njezove prisutnosti neće obaviti. Biskup želi da sam obavim ponovni blagoslov banovog tijela. Prisutnost biskupa Strossmayera i ostalih hrvatskih rodoljuba bio bi povod velike narodne svečanosti koja se u današnjim političkim prilikama između Mađarske i od Mađarske potlačene Hrvatske nikako održati ne može«. Time je razjašnjeno ovo pitanje, jer se odnošaj između Hrvatske i Ugarske nije promijenio do 28. listopada 1918, a biskup Strossmayer je umro već 1905.

Bio je oženjen Sofijom, groficom Stockau, s kojom je imao samo jedno dijete, kći **Anu**, koja je umrla u dobi od 9 mjeseci od kolere.

U ovom članku nećemo mnogo govoriti o banovoj uspješnoj vojničkoj karijeri te o karijeri državnika, jer je o tome već mnogo toga rečeno i napisano. Zainteresirane upućujem na mnogo literature o toj temi te na svemoguću internet. U svojoj knjizi »Porodi-

ca Jellachicha« koja je izdana 1913. godine, Antun pl. Cuvaj od Carevdara, nabraja više od 40 tekstova i knjiga o banu, a naravno da ih je do današnjeg dana tiskano mnogo više. Također, u Arhivskom glasniku iz 1987. godine, vezano uz ostavštinu obitelji Jellachich navodi se 40 bibliografskih djela o Josipu banu Jelačiću.

Radije bih se osvrnuo na tekstove i citate koji zgodno opisuju prilike u Hrvatskoj u banovo vrijeme, kao i njegov život, a nisu dovoljno poznati. Najprije bih naveo tekst iz »Spomenice«, dakle memoara, Kazimira Jelačića koji o izboru bana Jelačića u Narodnom domu 1848. godine piše:

»Dne 25. ožujka 1848. sabere se hrvatski narod u svojoj prestolnici gradu Zagreb u svom Narodnom domu, kadi sam i ja prisustvovao. U istoj Narodnoj skupštini prvi uzme riječ dr. Ljudevit Gaj: »Poznato je šta Mađari rade, šta su silom od kralja ishodili na propast Monarhije Austrinske, a napose na uništenje Kraljevine Hrvatske. Ni jedan pojedinac ne smije robovati, a kamoli cio narod, koji govori jednim jezikom, koji ima svoju dičnu prošlost, svoje državno pravo. Ufam se u Boga da ovo naše državno pravo, koje je u suglasju sa našim narodnim pravom, nije u nami ugasnulo, ono živi u svijesti naroda i vjeri našeg hrvatskog kralja, ovo su razlozi, zašto smo se sastali – da je u predstavki sastavimo, i sa sjajnom deputacijom osobno u Beč odnesemo, i takovu našem kralju predademo. Zajedno da si po starodavnom pravu izaberemo bana, zastupnika kraljevog, a to tim većma; pošto smo prisiljeni svaku zvezu sa Mađari prekinuti, kojih je namjera Monarhiju Austrinsku rastergati, time uništiti. Nama je potrebno, da ban bude rođen dobar i pošten Hrvat, koji ljubi našu milu hrvatsku domovinu, koji će znati naše državno pravo štititi, celokupnost naše Kraljevine Hrvatske pribaviti. Mili narode, ja Vama za našeg bana predlažem baruna Josipa Jelačića Buzinskog Druge banske regimente pukovnika, čitavoj našoj domovini poznatog hrabrog vojnika poštenog Hrvata, koji iz dna srдца ljubi svoju domovinu, koji je odan svomu zakonitomu kralju.« Nema pera koje bi opisalo urnebes od pljeskanja, i narodnoga klikovanja, koje je na ovaj predlog zagrmilo.«

Nakon toga išla je delegacija, u kojoj je bio i Kazimir Jelačić, kralju u Beč. O tome, između ostaloga, kaže: »U Beču čuli smo, da je barun Jelačić za hrvatskog bana imenovan. Kući došavši sa velikom radostjom primili smo to imenovanje, kojega si je narod već sam izabrao. Imenovanje našeg kralja glasi od 23. ožujka 1848. za dva dana prije, kako ga je narod izabrao, naravno zato, da si ne bi narod hrvatski mogao pravo izbora prisvajati. Ipak je kralj polag želje naroda Josipa Jelačića banom imenovao.«

O Banovu ustoličenju piše: »Dne 3. lipnja je na hiljade naroda svečano obučenog prišlo. Ban je u Botincu na dobru obitelji Vranyczany prenoćio. Dne 4. lipnja, dana naime ustolenja, sve je mrvelo u Zagrebu, vojničke i gradjanske glasbe jesu stališe i redove i narod hrvatski do mosta savskog pratile, i tamo je bio ban željno u najvećoj sjajnosti dočekan. Kod mosta je ga i njegov vranac konj priredjen čekao. Grof Albert Nugent i grof Juro mladji Erdödy u sjajnom odjelu hrvatskom obučeni, sa znakovi banskemi kao namestnika kraljevog, naime buzdovanom i zastavom, čekali su. Kad je ban uz gruvanje topovah do mosta prispeo i iz kočije izašao gromovitim »Živio!« bio je primit. Na radost i obćeg

oduševljenja ban je bio u krasnom narodnom hrvatskom odjelu obučen kao gradjan i velikaš, cveće se sipalo, od radosti su suze ronile. Kad je narod vidio svog bana kako je svog vranca kao Hrvat zajašio, i u hrvatskom jeziku narod uzhićenim govorom pozdravio!!!«

U svezi sa bolešću i preranom smrtni bana Jelačića Kazimir piše slijedeće: »Počeo je bolovati, u mesecu lipnju 1855. je ban Jellačić sa svojom suprugom groficom Sofiom Stokau u Zagorju kupelj Sutinsko upotrebio, ne daleko od mog dobra Ratkovec. Ban mi je izkazao veliku radost, jer je sa svojom suprugom dne 18. lipnja 1855. kod mene na mom dobru Ratkovec na ručku bio. Kod istog ručka prisustvovali su Balto Krajačić predstojnik Kotara Zlatar, i moj župnik zlatarski Franjo Zaversky. Siromah ban tužio se, da od onog vremena, kako je grofom postao, i u Beču kod vladara na ručku bio, ne čuti se dobro, i da postepeno boluje i na gorje ide – pogovara se da je bečka kamarila kod tog sudelovala, da se ga rieše, da mu je dana Aqua Tofana, koja postupce deluje smertonosno.»

Nadalje, Josip Horvat u knjizi »1848« opisuje jednu zanimljivu zgodu iz života Josipa Jelačića u vrijeme dok je još bio dječak od osam godina. Prijatelj njegova oca general Marziani poveo ga je u Schönbrunn na paradu u čast samog Napoleona. Tisuće vojnika marširalo je u paradi kada se u jednom trenutku zaustavi general Massena i pozdravi generala Marziania, jer da su se poznavali. Kada je čuo da je mali dječak pred njim sin njegovog velikog protivnika Franje Jelačića, porazgovarao je s njim i mali Josip, Pepi kao su ga zvali, izrazi želju da vidi cara Napoleona iz bliza. Na to, uz smješak, Massena naredi pobočniku da sjaše, posjedne Pepija na konja i odvede do Napoleona. Kada je Pepi predstavljen caru, prema Horvatu, razgovor s Napoleonom je, otprilike, ovako tekao:

»Ja volim i štujem tvog oca, kao i svakog viteškog protivnika. A što ćeš ti, mali, biti? Isto što i moj otac – vojnik.

Hoćeš li doći k meni? Ja trebam hrabre dječake. Ima ih mnogo u mojim školama – iz svih krajeva svijeta.

Neću!

A zašto nećeš? Rijetki bi odbili takvu ponudu.

Jer vi nijeste moj car. Ja ću služiti samo onog cara kojem je i moj otac prisegao!

Napoleon ga je blago povukao za uho i rekao – Volio bih kad bi i moji podanici govorili i osjećali kao ti. Lojalnost je prva krijepost dobrog vojnika. Ja ti čestitam na držanju, mali Austrijanče!

Sire, ja nijesam Austrijanac!

Nego što si onda, mladi čovječe?

Ja sam ono što i moj tata: Hrvat. Jelačići dobre volje služe austrijskog cara!

Ti mnogo govoriš i dobro govoriš, mladi čovječe. Svi veliki vojskovođe bili su dobri govornici. Ti si Hrvat? Da, da, Hrvati su najbolji vojnici na svijetu. Oni i Francuzi.

Do viđenja, mladi junače.«

Naravno da ovdje ima autorove slobode kod opisa ovog događaja, no činjenica je da su se Jelačić i Napoleon sreli i upoznali.

Čudnom igrom povijesti hrvatski je ban, kao prvi vojskovođa poslije Napoleona, pobjednički na čelu vojske ušao u Beč u ratu koji je tada potresao Habsburšku Monarhiju!

Sedam godina poslije smrti bana Josipa Jelačića, dana 17. prosinca 1866. godine, otkriven je spomenik na trgu koji nosi njegovo ime. Izrađen je prinosima naroda i carske austrijske vojske, a izradio ga je Anton Dominik Fernkorn. Sudbina spomenika svi- ma nam je poznata, kao i promjena imena Trga, pa treba samo reći, da je hrvatski narod u svojoj državi 1990. vratio ime Trga, vratio spomenik, prema želji banovoj preselio nje- gove posmrtno ostatke iz uređene kapelice Sv. Josipa u Novim Dvorima u uređenu obi- teljsku grobnicu na istoj lokaciji, te radi na uređenju dvorca da bi se otvorio za javnost.

7. Pripadnici obitelji diljem svijeta (mađarska grana, ruska grana) • Family members throughout the world (Hungarian branch, Russian branch)

Ne uzimajući u obzir migracije obitelji kroz povijest, pri čemu smo vidjeli da se naše pre- zime može naći na području današnje Crne Gore, Bosne i Hercegovine, pa čak i Turske, dvije su osnovne grane naše obitelji izvan Hrvatske ponikle od po jednog pripadnika obitelji, koje su se proširile u drugim zemljama i članovi kojih su prihvatili običaje, kul- turu, pa katkad i vjeru nove domovine.

7.1. Mađarska grana • Hungarian Branch

Prva je tzv. »mađarska« linija koja potječe od **Petra** Jelačića, koji je, prema obiteljskoj do- kumentaciji, »Anno 1609. ad Regnum Hungariam emigravit«. Zbog čega je odselio, nije nam poznato, no činjenica je da se s braćom i sestrom spominje i u prvoj i u drugoj po- tvrđi plemstva, što bi moglo značiti da je u to vrijeme imao još uvijek neke nekretnine u Hrvatskoj. Budući da je ovaj dio obitelji izgubio s vremenom kontakt s domovinom, a nije bilo nikoga da se bavi obiteljskim podacima, starija je povijest ove grane dosta ne- kompletan te najčešće znamo samo muške članove i njihove potomke, a drugih podata- ka nemamo. Tek početkom 19. stoljeća podataka je sve više, najviše zahvaljujući rođaku **Ladislavu**, koji je, odselivši se u Ameriku, pod stare dane prikupio mnogo podataka. Ve- ċi dio obitelji živio je u i oko Peçuha, a nekoliko pripadnika treba spomenuti:

Ivan Jelačić rođen 1802. u Pečuhu, bio je veleposjednik i odvjetnik, a dogurao je i do mjesta gradonačelnika Peçuha. Kao banov rođak, u jednom trenutku bio je posred- nik između bana i mađarskih revolucionara na Blatnom jezeru. Govorio je izvrsno hr- vatski, mađarski, njemački i francuski.

Karlo Jelačić, rođen 1833., završio je medicinu i dosta je putovao. Na kraju se skra- sio u Pečuhu. Materijalno je pomagao obitelj, a obilno je nagradio i poslugu. Bogato i često darivao je gradski muzej i biblioteku. U obitelji živi priča da je od kralja Karla do- bio ponudu da će za 50 000 zlatnika, ako ih dađe kao pripomoć za ratne svrhe, dobiti grofovski naslov, na što je izjavio vrhovnom županu Visyu da je za ratne svrhe zapisao pola milijuna kruna, a da mu ne treba nikakav grofovski naslov od Habsburgovaca.

Ljudevit Jelačić, rođen 1869. godine, završio je pravo i radio kao odvjetnik u Peču- hu. Nakon toga postao je sudac i član raznih dobrotvornih društava. Iz njih je vrlo ak- tivna bila i njegova supruga Maria rođena pl. Ružow, koja je za svoj rad od pape Pia XII dobila odlikovanje »Pro Ecclesia et Pontifice«, što su, u to vrijeme, u Mađarskoj, imale samo tri gospođe.

Ova grana, to jest Ladislav Jelačić, nakon Drugog svjetskog rata, odlazi u Ameriku, no Ladislav, na žalost ima samo dvije kćeri. Njihovi potomci, po tamošnjem običaju, uz očevo prezime, imaju i majčino prezime, no genealoški to ne znači mnogo.

7.2. Ruska grana • The Russian branch

Sljedeća je linija tzv. »ruska«. Jezično je interesantno da se svi Jelačići kasnije u Rusiji pi- šu »Ellachich«. Osnivač je **Franjo Luka** Jelačić, koji je najprije učio kod bečkih isusova- ca, a od njih je otišao u Rusiju godine 1746. Neke od članova spomenuli smo u poglavlju o djelovanju pojedinih članova obitelji, pa ovdje treba spomenuti da su Jelačići otišli iz

Slika 11. Spomen ploča Franji Leopoldu, kirurgu i sveučilišnom profesoru, postavljena na njegovoj kući u Kazanu

Figure 11. Memorial plaque to Francis Leopold, a surgeon and university professor is set to his house in Kazan

Rusije, za vrijeme Oktobarske revolucije i poslije nje, da ih je nekoliko ubijeno, a preostali da su se skrasili u Francuskoj, Srbiji, Makedoniji, Švicarskoj, Australiji i Velikoj Britaniji. No, i dalje su se selili, pa danas zadnja i predzadnja generacija u muškoj liniji živi u Francuskoj, Australiji ili Velikoj Britaniji te jedan član u Beču. U Francuskoj treba svakako spomenuti našeg rođaka **Michaela**, koji je veliki ljubitelj povijesti i genealogije, i koji je, u suradnji s mojim ocem, mnogo čime pridonio popunjavanju podataka o ovom dijelu obitelji. On sam, kasno se oženio unukom Igora Stravinskoga s kojom nije imao djece, pa su muški potomci u Francuskoj **Aleksandar** i **Viktor**, djeca njegovih nećaka **Pierrea** i **Michaela**.

Nadalje, **Stjepan** Jelačić od zagorske grane Jelačića, rođen 1927. godine, odselio je u Australiju, gdje se dva puta ženio i ima sedmero djece, četvoricu sinova.

Stjepanov brat **Juraj** Jelačić (Đuka), rođen 1930. godine, emigrirao je u Njemačku gdje se oženio i imao dva sina: **Stefana** i **Georga**. Koliko znam, Stefan nema djece, a Georg ima dvije kćeri. Đuka je umro 1994. godine.

8. Rodbinske veze obitelji Jelačić • Family relations of the Jelačić family

Ovako velika i razgranata obitelj kroz povijest je, razumljivo, imala i mnogobrojne rodbinske veze. Za sve i svakog pojedinog člana i ne znamo rodbinske veze, ali i ovo što se uspjelo sačuvati od zaborava predstavlja rodbinske i prijateljske veze s velikim brojem obitelji. Naravno da ih ovdje ne možemo sve nabrajati, jer je u rodbinskoj vezi nekoliko stotina obitelji, pa ćemo spomenuti samo povijesno, politički ili na drugi način zanimljive.

Lokacije u ovom dijelu Hrvatske vrlo su interesantne jer su Jelačići u raznim generacijama u ženidbenim vezama s obitelji **Aytich od Buzete** (Buzeta, grad ispod Petrove gore), zatim **Barilović od Barilović grada** (12 km južno od Karlovca), **Budačkima od Gorica** iz staroga grada Budačkog, ali isto tako i s **Berislavićima Malomlačkim**, obitelji **Gergeli Raven iz Ravnoga** kod Križevaca, pa zatim obitelji **Babonožić od plemena Mogyorovića, Stubiczay i Oršić**, a nešto kasnije s obiteljima **Prashkoczy, Greguroczy, Gubaschozcy (Gregurevački, Gubaševački), Zvolovich, Aranyassi (Zlatarski), Znika, Bedeković** itd. Sve su to znamenite obitelji onog vremena, ali Jellachichi su u srodstvu i s **Tahyima** po **Ursuli Jellachich**, a preko njih i usporedno preko Berislavića u rodu su sa **Zrinjskima**, zatim preko obitelji **Petho de Gerse sa Frankopanima Brinjskim i Tržaćkim** i konačno preko **Krste Delišimunovića** (rođenog Jelačić) i žene mu Sidonije grofice Šubić Peranske (iz grada Perne, opet ispod Petrove gore!) sa **Šubićima Peranskim**.

Preko Danijela Jelačića obitelj je u vezi s obitelji **Gergeli-Raven**. Poznato je da je Za obitelji Gergeli-Raven plemstv podijelio godine 1344. po hrvatski ban Nikola (kao jedini do sada takav poznat slučaj!), a to je potvrdio kralj Sigismundu godine 1421.

Jedna od četiri supruge podbana Stjepana Jelačića bila je Helena Martha **Patachich de Zajezda**. Petar Patačić pao je s Nikolom Zrinjskim u Sigetu. Poslije postaje ova, vrlo stara, najprije plemićka, a kasnije barunska i grofovska obitelj, sve poznatijom. Obitelj Patačić izumrla je s Eleonorom groficom Patačić, odnosno, bolje reći, s njenim sinom Bartolom Patačićem, koji je umro 1817. godine. Eleonora Patačić, rođ. grofica Ringsmauel, umrla je 1851. godine, a svojom oporukom ostavila je svoja imanja Vidovec, Gušćerovec i Kalnik, te dvije kuće u Varaždinu, kao zakladu podanicima dobara Vidovec, Gušćerovec, Kalnik i Martijanec, s odredbom da im se u slučaju kakve nenadane i izvanredne nesreće, a razmjerno prema šteti, podijele potpore.

Mihael Jelačić bio je oženjen Barbarom pl. **Galliuf**, a Julijan Jelačić bio je oženjen Terezom pl. Galliuf. Obitelj Galliuf dobila je plemstvo od kralja Matije II. i to 20. ožujka 1613. Najpoznatiji je član bio zagrebački biskup Josip Galliuf, od 1772. do 1786. godine.

Ana Terezija Jelačić, kći podbana Stjepana, dva se puta udavala i to za Sigismunda **Raucha**, te za Ivana **Bedekovića**.

Katarina Marta Jelačić udala se za Ivana **Branjuga**. Najpoznatiji član obitelji Branjug bio je Juraj Branjug, zagrebački biskup.

Petar Jelačić, sin podbana Stjepana, bio je oženjen Barbarom **Kiš Šaulovečkom**. Obitelji Kiš i Jelačić nekoliko su puta ženidbeno, a i vrlo često prijateljski povezane. Petar Jelačić kumovao je 13. kolovoza 1736. na vjenčanju Jurja Kallaya i Katarine Bedeković.

Već smo spomenuli da je banova majka bila Ana barunica **Portner od Hokleina**. Ban Josip Jelačić bio je oženjen Sofijom, groficom **Stockau**, njegov brat Đuro Herminom groficom **Christalnigg od Gilitzsteina**, a drugi brat Antun grof Jelačić bio je oženjen Marijom groficom **Lamberg**.

Stjepan Jelačić bio je oženjen Clotildom barunicom **Clossman**.

Julijana Jelačić bila je udana za Ivana Šandora Đalskog, a zgodno je spomenuti da je naš sin Nikola sa suprugom, posljednji od Jelačića Buzinskih iz te generacije u Hrvatskoj, imao svadbenu svečanost u »Dvorcu Đalski« prošle godine.

Kći Antonije Jelačić, Berta Nyey von Oberkampff, udala se u plemićku obitelj **Gvozdanović**.

Druga Julijana Jelačić udala se za Ernesta grofa **Oršića**, a njihova kći Ernestina sa suprugom Ljudevitom Kučićem imala je dobro Miljana. Ernestina i Julijana pokopane su uz crkvu u Klanjcu.

Rikard Jelačić, zadnji od ladučke grane, oženio se Eleonorom barunicom **Gallenfels**, ali nisu imali djece.

Karlo Jelačić oženio se Franciskom groficom **Sermage** od Susedgrada.

Marcel Jelačić bio je oženjen Idom pl. **Ožegović Barlabasevačkom**. Obitelj Ožegović zvala se nekada Osegh de Barlabasowcz i rodoslovlje, koliko je poznato, seže neprekinuto do 1496.

Klotilda Jelačić bila je udana za Lazara barona **Hellenbach de Paczolay**.

Julije Jelačić oženio se barunicom Marijom **Rauch de Nyek**.

Naravno da su se i Jelačići koji su napustili Hrvatsku ženili i udavali s pripadnicima mnogih poznatih obitelji iz toga kraja, no nama ta prezimena manje znače pa bi bilo predugo da ih ovdje navodimo. Možda treba jedino opet spomenuti, da je Michael Jellatc-hitch od ruske loze Jelačića oženio Katarinu Strawinsky, unuku Igora Strawinskog, koja je, na žalost, umrla prije nekoliko godina.

U »Rodu Jelačića« Alexander Jelačić Buzinski o većem dijelu spomenutih obitelji iznosi vrlo zanimljive podatke pa je vrijeme da se to djelo tiska makar u malom izdanju.

9. Rad na genealogiji • Work on genealogy

U uvodu svoje genealogije nazvane »Rod Jelačića« moj otac, Alexander Jelačić piše: »Naše rodoslovlje, kao i sve što je o pojedinim članovima pribilježeno, bazira se na temelju obiteljskog rodoslovlja, kao osnovice. Ovo obiteljsko rodoslovlje priloženo je zakladnici baruna Eduarda Jelačića od 8. lipnja 1886. s ispravkom Kr. hrv. slav. dalm. zemaljske vlade (Odjela za bogoštovlje i nastavu) od 12. veljače 1893. pod br. 1698., a koje je rodoslovlje sastavljeno i ovjereno od Hrv. državnog arhiva povodom ostavinske rasprave iza istog baruna Eduarda Jelačića koji je najveći dio svog imetka darovao narodu, a manji dio ostavio obitelji Jelačić za školovanje dvojice mladića iz obitelji«.

Ovaj rad je započet 1939. godine, a prvi je koncept završen 1948. Drugi koncept završen je 1950. a treći i nakon novih popunjavanja, na Božić 1965. Četvrti koncept, s još mnogo više nadopuna, bio je gotov u ljetu 1968. Konačno je sve završeno i pripremljeno u ožujku 1974.

Čini se, ipak, da smo zadnjih petnaest do dvadeset godina učinili velik korak u popunjavanju rodoslovlja i obavili posao koji je još zamislio pokojni Nikola Jelačić Buzinski, kapetan fregate u penziji (Alexandrov otac, moj djed), u dogovoru s prof. Aleksijem Jelačićem (od ruske grane obitelji).

U svom predgovoru, moj je otac izrazio posebno veliku zahvalnost našem dragom rođaku dr. Marku pl. Kiš Šaulovečkom na nevjerojatno velikom trudu pri u raznim arhivima pa je tako za našu obitelj pronašao vrlo mnogo podataka.

Što se izvora tiče, podatke su prikupljali iz dokumenata u obiteljskoj pohrani, zatim iz dokumenata u kaptolskom arhivu (kao Locus Credibilis), na temelju dokumenata u državnom arhivu, i to u raznim zbirka kao i u zbirci »Acta varia«, iz dokumenata Hist. arhiva Jug. akademije, napose iz onoga dijela koji je Julius pl. Jelačić tom arhivu darovao, te se danas vode kao »Acta Jellachichiana«, nadalje na temelju podataka iz radova Antuna pl. Cuvaj od Carevdara »Porodica Jellachicha«, Adama Baltazara Krčelića »Annuae«, Ante conte Duišina »Zbornik plemstva«, prof. dr. sc. Bojničića »Der Adel von Croatien und Slavonien«, Stjepana pl. Beloševića Gornjostubičkog »Županija Varaždinska«, Radoslava Lopašića »Oko Kupe i Korane« te od istog pisca »Karlovac«, »Bihać i bihaćka krajina«, »Spomenici hrvatske krajine« te »Hrvatski urbari«. Nadalje na temelju radova

prof. Josipa Matasovića »Prilog genealogiji Patačić« i »Die Briefe des Grafen Sermage«, Ivana pl. Kukuljevića Sakcinskog »Monumenta historica Slavorum meridionalium – Codex Diplomaticus«, Valvasora »Die Ehre des Herzogtums Krain«, kanonika Janka Barlea »Povijest turopoljskih župa«, župnika Vjekoslava Noršića »Povijest župe Zlatarske« te od istog autora prema podacima iz matica župe Zlatar i Brdovec objavljenim u Vjesniku drž. arhiva br. VIII. od 1939. i br. XIV. od 1945. zatim na temelju radova Đure Szaboa »Kroz hrvatsko Zagorje«, Kazimira Jelačića Buzinskog »Spomenica«, nadalje »Zagrabiense Calendarium – Annoe Dieoecesis in Croatia et Slavonia, Officia et Dignitates, Dicasterium Politicarum ac militarum nec non Omnia Tricesimalia et postalia, Zagabriae MDCCCXXII (1822.)« zatim »Acta Keglevichiana« izdanim po Hist. Arhivu Jug. Akademije, Emilija Lassowskog »Povijest Turopolja«, prof. Lelje Dobronić »Zagrebački Gornji grad nekad i danas«, dr. Rudolfa Horvata »Povijest grada Zagreba 2, na temelju podataka iz raznih članaka revije »Zagreb« nekadašnjeg društva Zagrepčana, na temelju podataka iz imenika verificiranih članova Sabora godine 1865. i godine 1914., na temelju podataka iz župa Vel. Gorica i župa Odra, Matica župe Zlatar, Matica župe Zajezda, te nadalje Matica župe Tuhelj i župe Sv. Ilija Obrež – sve po dr. Marku pl. Kiš Šaulovečkom. Nadalje, na temelju podataka iz zbornika Gornjogradske gimnazije u Zagrebu, kao i njezinih originalnih izvještaja za god. 1804. i 1833/34-tu te konačno na temelju još nekih drugih prigodnih članaka i bilješki.

U toj opsežnoj genealogiji svaki član obitelji evidentiran je rednim brojem, pa tako dio koji se odnosi na Jelačiće u **Hrvatskoj ima 358 imena, ruskih je članova 57 i mađarskih 73.** Stoga je jasno da rodoslovno stablo nije moglo biti sastavni dio genealogije, jer pisano i sitnim slovima zauzima oko 2 m² te će ga biti potrebno posebno izložiti.

Adresa autora:

Marcel Jellačić Buzinski
Basaričekova 22 Zagreb
e-mail : jellacic@yahoo.com

Grbovi vojnoga plemstva - svjedočanstva ratova s Osmanlijama

Coats of Arms Military Nobility - Testimonies Wars
with the Ottomans

Matea Brstilo Rešetar

Heraldičkom i povijesnom raščlambom grbova vojnoga plemstva iz Bojničićeva grbovnika od druge polovice 15. do druge polovice 19. stoljeća autorica dolazi do zaključka o postojanju posebnoga i bogatoga heraldičkog nazivlja na temu ratovanja s Osmanlijama. Takvo jedinstveno nazivlje, koje je rezultat infiltracije živih slika s ratišta, u konačnici je uzrok poosobljenja grba i njegove transformacije od individualnoga znaka pojedinca do nositelja kolektivnoga sjećanja na prošla zbivanja.

Ključne riječi: heraldika, grb, blazon, heraldičko nazivlje, Ivan Bojničić, Hrvatsko-slavonska vojna krajina, vojno plemstvo, Osmanlije.

M. BRSTILO REŠETAR: Coats of Arms of Military Nobility – Testimonies on the Ottoman Wars. Glasnik 2011, 9: 62–72.

Through heraldic and historical analysis of the coats of arms from the Bojničić's armorial from the second half of the 15th to the second half of the 19th century the author comes to the conclusion of existence of particular and rich heraldic terminology concerning the Ottoman wars. Such unique terminology, being the result of infiltration of living pictures from the battlefield, has ultimately become the cause of personification of the coat of arms and its transformation from the individual symbol of a single person to the bearer of collective memory of past events.

Key words: heraldry, coat of arms, blazon, heraldic terminology, Ivan Bojničić, Croatian-Slavonian Military Frontier, military aristocracy, Ottomans.

Uvod • Introduction

Hrvatsko-slavonska vojna krajina poseban je teritorij izdvojen iz teritorija hrvatske srednjovjekovne države tijekom 16. stoljeća te ustrojen kao vojno-obrambeni sustav u obrani Hrvatskoga Kraljevstva i austrijskih zemalja od Osmanlija.

Na karti je prikazano područje Hrvatske južno od Save prije bitke kod Siska 1593. To je granično području prema Osmanskom Carstvu, što na karti svjedoči prikaz velikih formacija turske vojske uz rijeku Unu.

Od godine 1527., kada je Hrvatsko Kraljevstvo došlo pod vlast austrijskih nadvojvoda Habsburgovaca, postupno su se stvarali preduvjeti da oni u drugoj polovici 16. stoljeća preuzmu vojnu upravu i zapovjedništvo nad Krajinom te su kao takvi na temelju zasluga u borbama protiv Osmanlija plemićke naslove i grbove dodjeljivali vojno-zapovjednome stanovništvu Krajine. Nakon novih ratovanja povećavao se i postotak plemstva vojnoga podrijetla. Novi ratovi značili su novu priliku za stjecanje časti i vojnih položaja brojnih krajiških obitelji. Vojna služba prenosila se s generacije na generaciju, a izvrsnost je donosila čast i izdizanje obitelji do plemićkoga statusa. Već od početka ratovanja s Osmanlijama ti su plemići postali prethodnica svih slojeva plemstva koje se kasnije pojavilo na području Hrvatsko-slavonske vojne krajine, pa čak i nakon njezina razvojačenja krajem 19. stoljeća. Pojava i pojam vojnoga plemstva u hrvatskoj su historiografiji vezani isključivo uz obranu i vojnu funkciju teritorija povijesnih hrvatskih zemalja, što je uz smišljenu politiku Habsburgovaca bio jedan od glavnih uzroka promjene strukture hrvatskoga plemstva (Karbić, 2006.; Jurković, 2006.).

Stoljetne borbe protiv Osmanlija ostavile su neizbrisiv trag i u hrvatskoj heraldici, koja se od druge polovice 15. stoljeća obogaćuje novim specifičnim heraldičkim simbolima,

Slika 1. Hulsius LEVINUS, *Croatiae, et circumiacentiu Regionu versus Turciam noua delineatio*, Nürnberg, 1596. (Hrvatski povijesni muzej, HPM/PMH 3317)

Figure 1. Hulsius LEVINUS, *Croatiae, et circumiacentiu Regionu versus Turciam noua delineatio*, Nürnberg, 1596. (Croatian museum of history, HPM/PMH 3317)

a katkad i cijelim prizorima narativnih i vrlo slikovitih kompozicija s aluzijama na borbe protiv osvajača. Budući da takvi grbovi čine velik dio sveukupne heraldičke baštine, trebali bi se proučavati kao posebna tipološka skupina koja tvori posebno heraldičko nazivlje. Ti grbovi dakle upućuju na neraskidivu vezu hrvatske heraldičke tradicije sa zapadnoeuropskom tradicijom, a potom i na specifičnosti koje hrvatsku heraldiku čine jedinstvenom nakon prodora Osmanlija.

Bojničićev grbovnik • Bojničić's Armorial

Grbovnik povjesničara i arhivista Ivana pl. Bojničića »Der Adel von Kroatien und Slavonien« (Bojničić, 1899.) tiskan je u Nürnbergu 1899. godine kao četvrti dio trinaestog dijela Siebmacherova grbovnika »Grosses und allgemeines Wappenbuch«, a zadnjih se 112 godina učestalo ocjenjuje kao jedini sveobuhvatni grbovnik plemstva s područja Hrvatske i Slavonije do danas. Raščlambom Bojničićevih blazona i komparativne izvorne građe neizbježno se nameće pitanje njegove revalorizacije kao izvora za proučavanje - kako grbova i heraldičkoga nazivlja u temi ratovanja s Osmanlijama, tako i plemstva općenito, a tome u prilog idu dvije činjenice. Prva je značenje i doprinos grbovnika hrvatskoj historiografiji druge polovice 19. stoljeća, a druga Bojničićevo blazoniranje u kojemu se očituje dosljedan metodološki pristup originalnoj heraldičkoj građi (Laszowski, 1936.; Banac, 1991.; Zmajić, 1996.). Kao dio čuvenoga Siebmacherova grbovnika, Bojničićev je grbovnik trebao vizualizirati i potvrditi identitet hrvatskoga plemstva i hrvatske kulturno-povijesne baštine kroz veliki »heraldički Gesamtkunstwerk«. Napisani na njemačkome jeziku, Bojničićevi su blazoni zrcalo srednjoeuropske heraldičke prakse blazoniranja koja je naprasno prekinuta 1918. godine.

Grbovi sa simbolima ratovanja s Osmanlijama • Coats of Arms with Symbols of Ottoman Wars

U ovom istraživanju Bojničićev grbovnik osnova je povijesne, heraldičke i likovno ikonografske raščlambe grbova vojnoga plemstva koji u sebi sadrže simbole neprijatelja. U predmet raščlambe uzeti su podatci o nositelju (primarnom i sekundarnom), o njegovoj profesiji, o vladaru i godini dodjele odnosno potvrde plemićkoga statusa. Raščlamba Bojničićevih blazona omogućila je izdvajanje i klasifikaciju simbola, a budući da je grbovnik nastao u doba historicizma, komparacija s izvornom građom bila je neizbježiva jer su se samo na taj način mogli interpretirati dobiveni rezultati.

Vrijeme i vladari • Period and Rulers

Kronološki poredani, izabrani grbovi obuhvaćaju razdoblje od druge polovice 15. stoljeća – kada su Osmanlije navalile na Hrvatsko Kraljevstvo nakon pada Bosne – pa sve do druge polovice 19. stoljeća. Grbova s prikazom neprijatelja bilo je najmanje u 15. stolje-

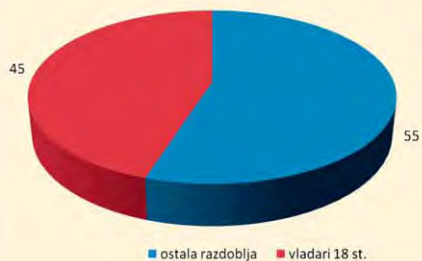
Slika 2. Postotak (%) dodijeljenih grbova po određenim vremenskim razdobljima
Figure 2. Percentage of granted coats of arms over specific time periods

ću i početkom 16. stoljeća. To je ujedno i doba početnoga organiziranja obrambenoga pojasa prema Osmanlijama, a novoga vojnog plemstva bilo je sasvim malo jer su teret obrane Kraljevstva još uvijek nosile hrvatske velikaške obitelji.

Na slici 1. vidljivo je da se proces dodjeljivanja plemićkih titula i grbova, u koje su se počeli uplitati simboli preneseni s ratišta, počeo učestalo javljati tek od sredine 16. stoljeća, a potom i cijelo 17. stoljeće (napose na njegovu kraju). Vrhunac dodjele naslova odvijao se u 18. stoljeću za vrijeme apsolutističkih vladara (Slika 2. i 3.).

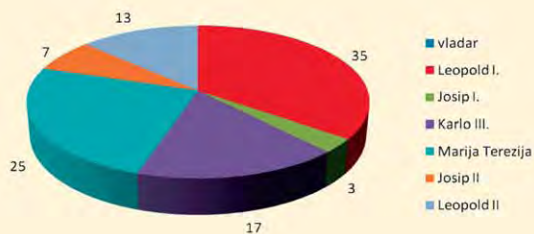
Ako se povuče paralela sa stanjem na ratištu, jasno se vidi da taj proces obuhvaća razdoblje najžešćih borbi protiv Osmanlija, a potom i razdoblja nakon oslobodilačkih ratova koji su rezultirali sklapanjem mirovnih ugovora i oslobađanjem dijelova Hrvatskoga Kraljevstva.

Promatrajući dakle, vrijeme dodjele ili pak potvrde naslova, zaključujemo da su to grbovi novoga vojnoga plemstva koje je naslov steklo na temelju zasluga u ratovima s

Slika 3. Udjeli grbova vladara 18. st. te vladara ostalih razdoblja

Figure 3. Proportion of coats of arms by the rulers of the 18th century and the rulers of other periods

Slika 4. Udio grbova vladara 18. stoljeća pojedinačno

Figure 4. Proportion of coats of arms by the rulers of the 18th century taken individually

Slika 5. Grb Jelačića 1579., 1614., 1854.

Figura 5. Coat of arms of family Jelačić from the years 1579, 1614, 1854.

Osmanlijama, grbovi nanovo potvrđenoga ili obnovljenoga plemstva u koje se umeću simboli sukladni zbilji te grbovi plemića koji su stekli pravo stjecanja viših naslova. U posljednja dva slučaja modifikacijom se obiteljski grbovi kroz nekoliko generacija koje u svoje grbove umeću lik neprijatelja ili neke od ratnih simbola kao podsjetnik na zasluge u borbama protiv Osmanlija (slika 4.).

Profesije nositelja • Professions of the Bearers

Pored plemićkih obitelji prebjeglih s okupiranih područja, koje su se uključile u obranu granice te na temelju tih zasluga zavrijedile obnovu naslova, profesije ostalih nositelja potvrđuju činjenicu da je na području Vojne krajine dominiralo srednje i niže plemstvo. Ponajviše su to stožerni časnici: pukovnici, potpukovnici i bojnici te viši časnici: satnici, natporučnici, poručnici, potporučnici i zastavnici. U raščlambi se naišlo na vrlo malo grbova visokoga vojnoga kadra: general-bojnika i podmaršala jer su nositelji tih činova bili uglavnom pripadnici stare domaće i strane aristokracije, koji su već imali svoje grbove ili, pak, profesionalni vojnici stranoga podrijetla koji su tek stjecali grb, ali ne kao hrvatsko plemstvo nego kao armalističko plemstvo Carstva.

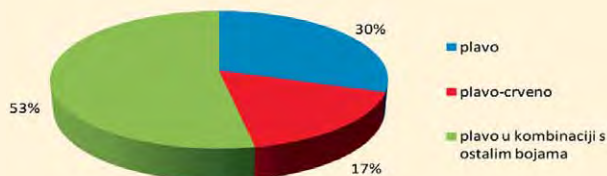
Naslovi su se dodjeljivali i onim nositeljima profesija koje su bile vezane uz administrativne poslove Krajine, a koje su se pojavile kao posljedica brojnih reformi u 18. stoljeću. Uz njih se najčešće spominju i zanimanja onih nositelja uslužnih djelatnosti koje su bile od presudne važnosti za funkcioniranje svakodnevnoga života npr. suci, računovođe, notari, inženjeri i trgovci (Gross, 1978. – 1979.).

Starije plemstvo simbolom je iskazivalo pripadnost rodu, a novo plemstvo iskazuje osobnost pojedinca, profesiju, status, podrijetlo, posjed pa čak aludira i na samo ime nositelja grba (Bojničić, 1899.; Brajković, 1995.). Poosobljenjem grb, odnosno sintaksa njegovih simbola, omogućava iščitavanje raznih informacija, no ponajviše onih obavijesti koje govore o valjanim razlozima dodjele grba, odnosno o činu koji je tome prethodio.

Heraldička obilježja • Heraldic Signs

1. Boja štita • Shield Colour

Među bojama štitova prevladava plava. Grbova s plavom kao jedinom bojom štita ima 30 %, a najčešća je kombinacija s crvenom 17 %. Kombinacije plave s ostalim heraldičkim bojama pojavljuju se u 53 % slučajeva. (slika 6.)

Slika 6. Kombinacije plave s ostalim heraldičkim bojama

Figure 6. Combination of blue and other heraldic colors

2. Simboli • Symbols

2.1. Simboli neprijatelja • Symbols of Enemies

- ljudski lik
 - Turčin kleči, a za perčin ga drži graničar ili životinja.
 - Turčin kleči i moli za milost ispred graničara ili životinje.
 - Turčin kleči pognute glave ispod sablje graničara ili životinje.
 - Turčin je zauzlan, a povodi ga graničar s prijeteći podignutom desnicom.
 - Turčin leži mrtav, a do njega je graničar.
 - Turčin leži mrtav odsječene krvave glave (s turbanom ili bez njega).

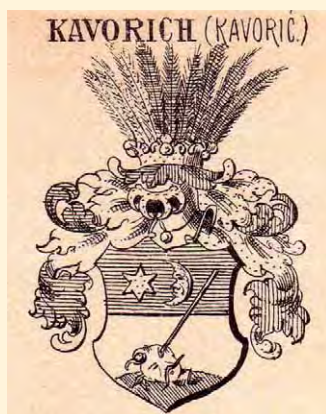
- dijelovi tijela

Od dijelova tijela turska je glava kao simbol neprijatelja najzastupljenija (66 %): čelava je s perčinom i zašiljenim dugim brkovima, prikazana s turbanom ili bez njega (nepokrivena):

- turska glava nataknuta na sablju, mač ili koplje (slika 7.),
- turska glava probodena strijelom,
- turska glava nagažena,
- turska glava koju za perčin drži graničar ili životinja.

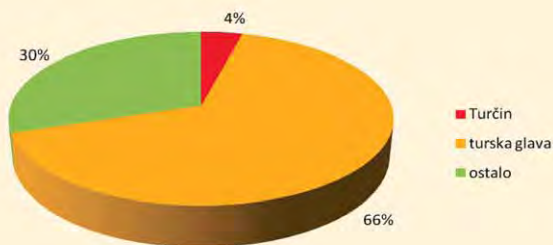
- oružje

U Bojničičevu grbovniku prikazano oružje mogli bismo slobodno nazvati historijskim. Stilizirano je i naslikano prema tadašnjim mjerilima praktične heraldike (Wappenkunst), stoga je usporedba s izvornom građom bila neizbježiva.

Slika 7. Grb Kavorich (Kavorić), 1578.

Figure 7 Coat of arms of the family Kavorich (Kavorić), 1578.

Slika 8. Udio karakterističnih simbola lika neprijatelja u odnosu na ostale simbole na štitu

Figure 8. Share of the characteristic symbols of the enemy in relation to other symbols on the shield

U ukupnom broju analiziranih grbova najviše je sablji. Na drugome su mjestu mačevi, koji i inače s vremenom postaju više paradno negoli borbeno oružje. Sablja je najtipičniji dio opreme turskoga konjanika. Od 15. stoljeća preuzimaju je svi narodi koji su u to doba bili izloženi osmanskim napadima (Šercer, 1979.; Šercer, 1983.; Peić Čaldarić, 1999.), stoga susrećemo i njezine različite tipove koje ćemo na grbovima teško raspoznati jer su sablje, kao grbovni simboli, vrlo brzo postale unificirane. Sablja se u blazonima definira kao »sablja krivošija sa zlatnom križnicom« (*Krummsäbel mit g. Parirstange / Kreuzesgriffe*) te sa svojim posebnim tipološkim obilježjima otvara posebnu temu o mjerilima i utjecaju praktične heraldike (Wappenkunst).

- turski topuz, tj. buzdovan (*Streitkolben*) jest oružje za udaranje lukovičasta, kruškolika ili kuglasta oblika, s perima ili kljunovima; više služi kao znak dostojanstva odnosno vojničkoga statusa.
- tursko koplje;
- turski štit;
- tûg je zapovjedna zastava turskih postrojbi, no ujedno vladarska i vojna insignija. To je posebno koplje na vrhu kojega se nalazi pozlačena kugla s polumjesecom, a ispod nje se nalazi dug i obojen konjski rep. Broj tugova označavao je vojni čin i ugledni status, a u rukama graničara ili neke životinje prikazuje se kao trofejno oružje (Bojanić, 1981).
- turska zastava – prikazana u rukama hrvatskoga graničara kao trofejno oružje – najčešće u obliku položenoga pravokutnika s polumjesecom i osmokrakom zviždjom pojavljuje se u crvenoj, zelenoj, bijeloj i žutoj boji, koje su inače karakteristične boje turskih zastava i to najčešće na grbovima od kraja 18. stoljeća jer se

polumjesec i zvijezda kao simboli na zastavama i općenito uvode u uporabu od sultana Selima III. (1789.-1807.), (Bojanić, 1981.; Borošak Marijanović, 1996.).

- odjeća
 - turban (s perom ili bez njega)
 - kaftan (dugi haljetak),
 - dimije ili šaljvare (široke hlače).

Bitno je napomenuti da su u muslimanskoj tradiciji postojali određeni zakonski propisi za muslimansko i nemuslimansko stanovništvo. Muslimani su najčešće nosili odjeću crvene, zelene, bijele, žute i zlatne boje (Bojanić, 1981.). (slika 9.)

- Ostali simboli vezani uz neprijatelja:
 - turski tabor i džamija prikazani su kao šator ili tvrđava s polumjesecom na vrhu;
 - polumjesec, koji se uglavnom pojavljuje na trofejnim zastavama u ruci hrvatskoga graničara;
 - zmaj, koji utjelovljuje neprijatelja, najčešće je prikazan ispod nogu oklopnika koji drži sablju s nataknutom turskom glavom ili se nalazi ispod savijene ruke sa sabljom na kojoj se također nalazi nataknuta turska glava (češće u starijim grbovima).

2.2. Lik hrvatskoga graničara u kombinaciji sa simbolima neprijatelja • Figure of the Soldier of the Croatian Military Border in Combination with Enemy's Symbols

»Ratnik«, »vitez«, »oklopnik«, »konjanik«, »husar«, »hrvatski vojnik«, »Hrvat«, nazivi su kojima se u analiziranim grbovima opisuju hrvatski graničari, ponajprije časnici. Blazoni nam omogućuju uvid u promjenu odijevanja te morfologiju, kako ratnih oklopa, tako i uniformi.

Lik oklopnika javlja se na najranijim grbovima, a husar s prsnim oklopom i pancirnom košuljom na grbovima s kraja 16. stoljeća (slika 10.).

U grbovima dodjeljivanima od kraja 17. stoljeća prikazuju se uniformirani likovi graničara u borbenome položaju ili na konju. Prema opisu uniformi može se zaključiti da su to vojnici iz vremena Velikoga rata za oslobođenje (1683.–1699.), nakon kojega je slijedila

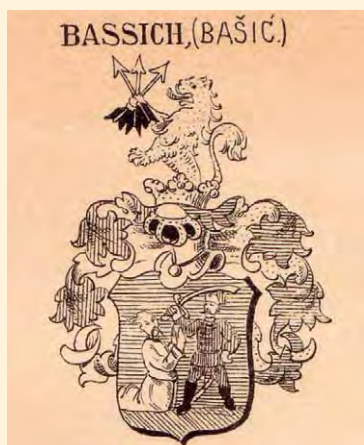
Slika 9. Grb Antal, Nagy II, Kiss II, 1686.

Figure 9. Coat of arms of Antal Nagy II, Kiss II 1686.

Slika 10. Grb Hranilouith (Hranilović), 1603.

Figure 10. Coat of arms of Hranilouith (Hranilović), 1603.

Slika 11. Grb Bassich (Bašić), 1718.

Figure 11. Coat of arm of Bassich (Bašić), 1718.

pada postrance). Oko struka nalazi se ukrasni pojas, a dolama i menten ukrašeni su gumbima i gajtanima (zlatne ili srebrne boje). Obuveni su u visoke čizme, a od oružja imaju ugarsku sablju (slika 11.), (Aralica i Aralica, 1996.). Bio je to sasvim poseban tip sablje koji se na području zapadne i srednje Europe postupno razvijao kao oružje lakoga konjanništva – husara. Iz prototipa husarske sablje nastale u 16. stoljeću razvili su se svi njezini kasniji tipovi poznati od 17. do 19. stoljeća (Peić Čaldarović, 1999.), a u grbovima se javlja pod nazivom »sablja krivošija sa zlatnom križnicom« (*Krummsäbel mit g. Parirstange / Kreuzesgriffe*).

2.3. »Simbolični prizori« koji aludiraju na borbe protiv Osmanlija • »Symbolic scenes« alluding to the battle against the Ottomans

Posebna su kategorija grbovi koji nemaju karakteristični lik neprijatelja. Njihovo se značenje ne da iščitati samo iz simbola nego se pri njihovoj raščlambi i tumačenju svakako moraju konzultirati izvori. Uglavnom su to grbovi u kojima ikonogra-

Slika 12. Grb Dragissich (Dragišić) de Mykssyncz, Bucha (Buča), de Lomnicza (Lomnički), Jurmanovich (Jurmanović) de Padenya i Spissich (Špišić), 1503.

Figure 12. Coat of arm of Dragissich (Dragišić) de Mykssyncz, Bucha (Buča), de Lomnicza (Lomnički), Jurmanovich (Jurmanović) de Padenya i Spissich (Špišić), 1503.

fija nosi spomen na obranu važnih uporišta, imanja i utvrda. Najčešće je to kolektivni, zajednički naslov, odnosno, slučaj kada je jedan grb dodijeljen većemu broju nositelja. Najčešći je u grbovima kod plemićkih općina odnosno u starijih grbova u kojih još nema uplitanja novih karakterističnih simbola (slika 12.). Poosobljenjem grba gube se i zajednički naslovi.

Bojničić donosi podatak da prema tekstu diplome grb predstavlja pobjedu nositelja (lava) pri obrani dobra Buča (tikva) protiv Turaka (zmaja).

Grbovi koji imaju simbol goluba s maslinovom granom, a potom brbovi s palminom ili lovorovom granom u lavljim šapama te vijencem nataknutim na sablju ili mač dodijeljeni su poslije mirovnih ugovora kojima se potvrđuje oslobođenje dijelova teritorija.

Zaključna razmatranja • Final Considerations

Raščlamba odabranih grbova iz Bojničićeva grbovnika, koji u sebi sadrže simbole neprijatelja (Turčina), a potom simbola i njihove sintakse (radnji i interakcije ljudskih likova, životinja i predmeta) dovela je do zaključka o postojanju posebnoga i bogatoga heraldičkog nazivlja na temu ratovanja s Osmanlijama. Nositelji grbova dodijeljenih u razdoblju od druge polovice 15. do druge polovice 19. stoljeća pripadnici su vojnoga plemstva s područja Hrvatsko-slavonske vojne krajine, koji su grbove i/ili njihovu obnovu stekli na temelju zasluga u ratovima protiv Osmanlija. Grbovi postaju složeniji odnosno okreću se životu i stvarnosti, jasno prikazujući pobjednika (nositelja grba) i poraženoga (Turčina i njegove atribute). Grbovi vojnoga plemstva svojim jedinstvenim repertoarom simbola nastalim nakon prodora Osmanlija (od druge polovice 15. stoljeća) otvaraju problematiku individualizacije odnosno poosobljenja grba. Stoga se raščlambom postavlja, ali i daje, odgovor na pitanje koliko grb – kao specifični individualni vizualni znak pojedinca – nosi određene aspekte značenja te u konačnici tvori segment društvene svijesti o točno određenoj epizodi iz prošlosti. Razjašnjava nam proces kako grb od individualnoga znaka pojedinca postaje nositelj kolektivnoga sjećanja na prošla zbivanja. »Upijajući« elemente svakodnevne ratne zbilje i pretvarajući ih u simbole kao glavne tvorbene elemente, grb preuzima funkciju nositelja sjećanja i postaje medij preko kojega se prošlost s velikim vremenskim odmakom svaki put nanovo aktualizira u sadašnjosti.

Literatura • References

- ARALICA, T. i ARALICA, V. 1996. Hrvatski ratnici kroz stoljeća. Znanje Zagreb, str. 106, 115, 123–125, 129, 138.
- BANAC, I. 1991. Grbovi biljezi identiteta. Grafički zavod Hrvatske, Zagreb, str. 318.
- BOJANIĆ, D. 1981. Turske vojne zastave u cetinjskim muzejima. Muzej Cetinje, Beograd-Cetinje: str. 60, 102, 107.

- BOJNIČIĆ, I. 1899. Der Adel von Kroatien und Slavonien. Bauer und Raspe Nürnberg.
- BOROŠAK MARIJANOVIĆ, J. 1996. Zastave kroz stoljeća: Zbirka zastava i zastavnih vrpca Hrvatskoga povijesnog muzeja Zagreb: Hrvatski povijesni muzej, str. 128.
- BRAJKOVIĆ V. 1995. Grbovi grbovnice i rodoslavlja. Hrvatski povijesni muzej Zagreb, str. 46.
- GROSS, M. 1978.–1979. O položaju plemstva u strukturi elite u sjevernoj Hrvatskoj potkraj 19. i na početku 20. stoljeća. Historijski zbornik, 31–32: 123–149.
- JURKOVIĆ I. 2006. Osmanska ugroza, plemeniti raseljenici i hrvatski identitet. Povijesni prilozi 31: 39–69.
- KARBIĆ, D. 2006. Plemstvo-definicija, vrste, uloga. Povijesni prilozi 31: 11–21.
- LASZOWSKI, E. 1936. Grbovi Jugoslavije. Kava Hag Zagreb, str 2–4.
- PEIĆ ČALDAROVIĆ, D. 1999. Slike mira – oživljena Hrvatska u vrijeme Karlovačkog mira 1699. Hrvatski povijesni muzej Zagreb, str. 23–28.
- ŠERCER, M. 1979. Sablje. Povijesni muzej Hrvatske Zagreb, str. 11–16.
- ŠERCER, M. 1983. Tursko oružje. Povijesni muzej Hrvatske Zagreb, str. 9.
- ZMAJIĆ, B. 1996. Heraldika, sfragistika, genealogija, veksilologija, rječnik heraldičkog nazivlja. Golden Marketing Zagreb, str. 78.

Adresa autora:

Matea Brstilo Rešetar, prof.,
kustos Zbirke heraldike i sfragistike,
Hrvatski povijesni muzej,
Matoševa 9, 10 000 Zagreb,
m.brstilo@hismus.hr

Hrvatske posade na mletačkim galijama u borbi protiv Turaka

Croatian Crew on Venetian Galley against the Ottomans

Marko pl. Mladineo

predsjednik ogranka Južna Hrvatska

Uvodno je dan kratki povijesni prikaz pomorske snage hrvatske države za kralja Tomislava do prodaje Dalmacije Veneciji 1409. Prikazana je mletačka organizacija uprave u Dalmaciji za četiri stoljeća njezine vladavine.

Prikaz događanja moru počinje opisom ratne taktike epohe brodova na vesla, opisom brodova: galija, galijaca i fusta i posada brodovlja, posebno veslača – galijota.

Istaknuta je Ciparska i Lepanska bitka te Jadran u vrijeme Kandijskog rata.

Zaključno su opisani najpoznatiji pomorski zapovjednici galija – soprakomiti: Ljudevit Cikuta, Ivan od Vrane, Alojzije Čipiko i Juraj Mladineo.

Ključne riječi: Dalmacija, galije, galijoti, Ciparska bitka, Lepanska bitka, soprakomiti

*M. MLADINEO: Croatian Crews on Venetian Galleys Fighting against Turks
Herald of Croatian Nobility Assotiation. 2011, 9: 73–94.*

The introduction brings a brief historical description of maritime forces of the Croatian state from the time of king Tomislav until Dalmatia was sold to Venice in 1409. Further on, the Venetian organisation of administration in Dalmatia during the four centuries' rule is given.

The description of maritime affairs begins with the war tactics of the epoch of ships propelled by oars, i.e. galleys, galliots and fustas, and of crews, particularly galley-slave rowers.

Pointed out are the battles for Cypress and of Lepanto, as well as the Adriatic at the time of Candian War.

At the end, the most famous galley commanders – *sopracomiti* – are described: Ljudevit Cikuta, Ivan od Vrane, Alojzije Čipiko and Juraj Mladineo.

Key words: Dalmatia, galleys, galley-rower, Cyprus and Lepant battle, galleys captain-*sopracomits*

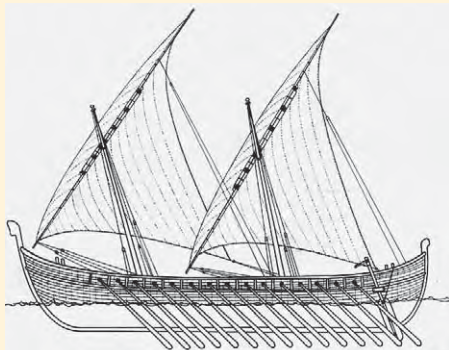
Hrvatska obala pod Mletačkom Republikom • Croatian Coastline under the Rule of the Republic Venice

Mletačka Republika tijekom stoljeća svoje vladavine na obali i otocima istočnog Jadrana imala je iznimno važno mjesto u povijesnom razvoju te obale.

Njezino gospodarenje nad pretežitim dijelom hrvatske obale sastavni je dio političke, gospodarske i kulturne prošlosti obaju naroda. Državno-političko zajedništvo, gospodarske veze, kulturno-umjetnički utjecaji te komunikacija i migracije ljudi, temeljne su odrednice i ključ razumijevanja hrvatske i mletačke prošlosti.

Tomislav I. Trpimirović bio je prvi hrvatski kralj. Oca je naslijedio 910. godine i vladao je državom veličine oko 120.000 km². Ona se prostirala od Raše pa do Srijema, Drine i Zahumlja, a u njoj su bili i neretvanski otoci Vis, Brač, Hvar i dalmatinski gradovi. Bizant je, naime, u to doba zbog opasnih bugarskih prijetnji sklopio savez s Tomislavom i za uzvrat mu je predao dalmatinske gradove. Širenjem Primorske Hrvatske na Slavoniju ojačala je i njezina vojna snaga.

Tako je bizantski car Konstantin VII. Porfirogenet napisao u svojoj knjizi »O upravljanju carstvom« (»*De administrando imperio*«), da je tadašnja »Hrvatska mogla dići 60.000 konjanika i 100.000 pješaka; da je imala 80 velikih brodova (*sagena*), na svakomu je bilo do 40 mornara-ratnika, i 100 manjih brodova (*kondura*), na svakom 10-20 mornara-ratnika«. Na svim je tim brodovima osim mornara-ratnika bilo i veslača. S obzirom na te vojne snage, proporcionalno se procjenjuje da je u to doba Hrvatska približno mogla imati oko 2 milijuna stanovnika. U knjizi je car Konstantin također zapisao: »Ni sa-

Slika 1. Sagena

Slika 2. Kondura

Slika 3. Sposalizio del mar
Figure 3. Marriage with the sea

Slika 4 Galija Bucintoro
Figure 4. Galley Bucintoro

gene ni kondure Hrvata ne polaze u rat ni protiv koga, osim ako ih netko napadne, nego s tim brodovima hrvatski trgovci plove od luke do luke po neretvanskom kraju i po dalmatinskom zaljevu sve do Venecije«.

Na žalost nakon smrti Zvonimira pada državna i pomorska moć Hrvatske, a jadransku obalu, osim Dubrovačke Republike, zauzima Venecija.

Mlečani su uspješno zakoračili na istočni Jadran u doba dužda Pietra II. Orseola (991.–1009.) koji 1000-te godine kreće u pohod na dalmatinsku obalu i tada gradovi pod formalnom bizantskom vlašću (od Krka do Dubrovnika) priznaju zaštitu Mlečana.

Koliko je za Mlečane bilo važno stjecanje prevlasti nad Dalmacijom, svjedoči činjenica da je u spomen na pohod iz 1000. godine ustanovljena svetkovina vjenčanja dužda s morem (Sposalizio del mar) kojom se simbolično htjela naglasiti mletačka prevlast nad Jadranom.

Tako bi dužd svake godine na dan Uzašašća s bogato ukrašene galije zvane Bucintoro bacao zlatni prsten u more u znak te povezanosti.

Drastične promjene na političkome zemljovidu Hrvatske i Dalmacije nastupile su nakon dolaska Ludovika I. Anžuvinca (1342.–1382.) na ugarsko-hrvatsko prijestolje, u vrijeme kada su se pod anžuvinskom krunom sjedinili dotadašnji mletački posjedi na istočnome Jadranu. Sjedinjenost sjeverne i južne Hrvatske nije trajala dugo jer je početkom 15. stoljeća, obilježen smjenama vladarskih dinastija na ugarsko-hrvatskome tronu, prijelomne 1409. godine kralj Ladislav Napuljski (1403.–1409.) za 100 tisuća dukata prodao Mlečanima Zadar, Novigrad, Vranu i otok Pag te sva svoja vladarska prava nad Dalmacijom.

Do 1420. godine Mlečani su osvojili većinu preostalih dalmatinskih gradova (Šibenik, Nin, Trogir i Split te otoke Rab, Cres, Lošinj, Brač, Korčulu, Hvar i Kotor), a četrdesetih godina toga stoljeća u sastav mletačke stečevine došli su Budva (1442.), Omiš i Bar (1443.) te Poljica (1444.). Područje između rijeke Cetine i Neretve Mlečani su zauzeli 1452. a uspješan prodor na istočnojadransku obalu zaokružili su zauzećem frankapan-

skoga otoka Krka (1481.). Time je Mletačka Republika zavladała golemim područjem istočnoga Jadrana od Istre do Albanije, izuzev neovisne Dubrovačke Republike i hrvatsko-ugarskoga dijela obale između Rječine i Zrmanje.

Providuri, kneževi i kapetani u sustavu vlasti i uprave • Providurs, Rectors and Captains in the System of Authority and Administration

Slika 5 Antonio Renier
generalni providur
Dalmacije i Albanije

Figure 5. Antonio Renier
general governor of
Dalmatia and Albania

U mletačkim su pokrajinama duž istočnojadranske obale dijelom zadržane ustanove stare gradske samouprave (gradska vijeća i statuti), ali upravnu i sudsku vlast u svakoj komuni imao je načelnik (knez, rektor ili providur) redovito biran u Senatu iz redova mletačkoga plemstva. Složeniji ustroj pokrajinske uprave ogleđao se u primjeru Dalmacije, najveće i najmnogoljudnije mletačke pokrajine na istočnome Jadranu. Središnja osoba pokrajinske vlasti bio je generalni providur (proveditore generale). U njegovoj je funkciji bila koncentrirana sveukupna sudska, upravna i vojna vlast. Biran je iz redova mletačkoga patricijata, a sjedište mu se nalazilo u Zadru i mandat mu je trajao tri godine.

U Zadru, tada glavnome gradu Dalmacije, generalni providur stolovao je u guvernerovoj palači, zdanju raskošnijemu od drugih javnih građevina, a da bi njegova čast i moć bili dodatno istaknuti, raspolagao je brojnim birokratskim aparatom, tjelesnom stražom i poslugom.

Dalmatinski gradovi, na području koje su Mlečani stekli još u 15. stoljeću, imali su na čelu uprave uz plemićka vijeća i kneza (rettore, conte, podesta) kao izvršnoga nositelja mletačke vlasti. Knez, također redovito mletački plemić, bio je imenovan za gradove Osor i Cres, Rab, Krk, Pag, Nin, Brač i Omiš, a Šibenik, Trogir, Split, Hvar i Korčula na čelu su imali kneza-kapetana. Jedino je u Zadru funkcija kneza i kapetana bila odvojena (knez je bio nadležan za civilne, a kapetan za vojničke poslove). Drukčija je bila upravna struktura na novoosvojenim mletačkim područjima. Ondje su generalni providuri imenovali lokalne providure za gradove Knin, Sinj, Imotski, Klis i Makarsku, koji su na svoje području imali sjedinjenu političku, sudsku i vojnu vlast. Providuri su svoju političku vlast provodili poglavito u sjedištu svoga djelovanja, a na širem području upravljali su preko svojih službenika i seoskih glavara (harambaša, tj. kapetana sela) odnosno seoskih sudaca (giudici delle ville). Jedna od najvećih i najsloženije ustrojenih teritorijalnih jedinica bila je Zadar i zadarsko područje te se faktično sastojala od tri različita dijela –

grada, otočja i prostranoga kopnenoga zaleđa. Najprostraniji dio te cjeline tvorilo je kopneno područje (gotovo cijela sjeverna Dalmacija osim ninskoga područja) podijeljeno zbog vojničkih razloga na tri serdarije (gornju, srednju i donju).

Na lokalnoj razini u komunama zadržana su stara plemićka vijeća, ali ona su u praksi bila samo tijela bez ikakve izvršne vlasti, svedena na puko preživljavanje i pokoravanje odlukama izravne mletačke vlasti ili njezinih predstavnika.

Plemićke obitelji i pojedinci koji su u vrijeme mletačkoga zauzeća istočnoga Jadrana iskazivali otpor novoj vlasti bili su kažnjeni progonstvom u Mletke i oduzimanjem posjeda i povlastica u trgovini. Poglavito su bili oštećeni zadarski plemići, kojima je oduzet monopol nad trgovinom solju.

Iako se tijekom idućih stoljeća većina plemićkih obitelji prilagodila mletačkoj upravi, naslijeđeni antagonizmi iz prošlosti uvijek su postojali, ali osmanlijska osvajanja i njihovi prodori do samih zidina dalmatinskih gradova utjecali su na stišavanje protumletačkih usmjerenja ujedinjujući sve napore k obrani i istjerivanju osvajača s Istoka.

Sustav uprave Mletačke Republike nad istočnim Jadranom nije znatnije promijenjen ni u posljednjim stoljećima postojanja zajedničke države.

Ratna taktika • War Tactics

Taktika ratnih mornarica od 5. stoljeća prije Krista nije se gotovo ništa promijenila sve do kraja epohe brodova na vesla.

Ondašnji ratni brodovi bile su trireme slične galijama ali s tri reda vesala.

Taktika je bila osnovana na udaru kljunom i abordažu jer je taj način borbe odgovarao tadašnjem stanju vojne tehnike. Udar kljunom u stara vremena bio je vrlo opasan jer bi pogođeni brod zbog slabe gradnje smjesta potonuo. Abordaža se sastojala u tome da bi napadački brod pristao uz bok neprijatelja pa bi vojnici naglo prelazili na neprijateljski brod i započeli borbu prsa u prsa.

Zato su se galije prestrojavale u frontalnu formaciju, sa što manjim razmakom između brodova, da bi se onemogućilo neprijatelju da prođe kroz formaciju pa da napadne s leđa.

Borbena formacija obično je imala oblik luka, s krilima pomaknutim prema naprijed. Na tim krilima bile su postavljene najjače naoružane galije koje su bile u stanju opkoliti neprijatelja. Iza središta formacije obično su se nalazile galije u rezervi. Komandant se nalazio u sredini i upravljao je borbom zastavama i zvučnim signalima.

Slika 6. Abordaža

Figure 6. Abordage

Galije • Galleys

Srednjovjekovne galije imale su jedan red vesala za razliku od trireme, ali njihova su maritimna svojstva bila bolja i brzina veća.

Galije su bile oko 50 m duge i 6 m široke tako da je odnos dužine prema širini bio 8:1. Imale su oko 50 vesala i 2–3 jarbola s latinskim jedrima. Galije su imale gornju palubu samo na pramčanom i krmenom dijelu, a spajao ih je po sredini most za komunikaciju. Naoružanje topovima nalazilo se na pramčanom dijelu, a na krmi su bile časničke kabine i brodska skladišta. Krma je obično bila bogato ukrašena lijepim pozlaćenim rezbarijama. Na krmi je bila kabina soprakomita i ostalih časnika.

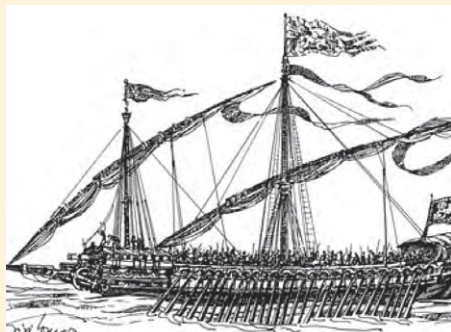
Posada se sastojala od 180 do 200 veslača, od 40 do 50 vojnika i od 15 do 20 mornara. Na svakom veslu bilo je od 3 do 5 veslača jer su vesla bila dugačka i teška. Veslači su bili na palubi zaklonjeni od sunca i kiše platnenim šatorom.

Bračka galiija imala je sljedeću posadu: 200 veslača, 48 skapola (vojnika), 12 drugova (mornara), dva topnika sa četiri pomoć-

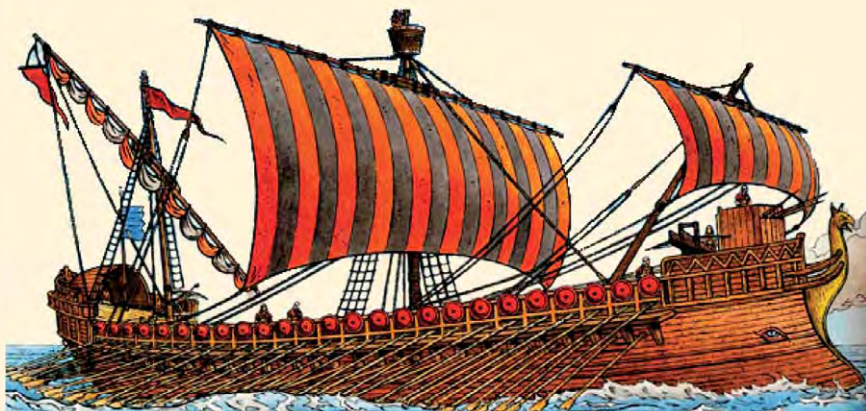
Slika 7. Mletačka ratna galiija

Figure 7. Venetian war galley

Slika 8. Galiija u ratnom pohodu

Figure 8. Galley in the warpath

Slika 9. Bizantski ratni dromon

Figure 9. Byzantine war dromon

nika, zatim jednoga komita (pomorskog kapetana), jednoga potkomita (prvova časnika), jednoga tumača, jednoga parona, jednoga kapelana, dva agucina (nadglednika, brodska policajca), jednoga drvodjelaca, jednoga kalafata, jednoga veslara za popravak vesala, jednoga brijača, jednoga liječnika, jednoga mesara i jednoga kuhara. Soprakomit (zapovjednik galije), kojega je biralo Veliko vijeće, imao je pored sebe dva plemića, dva momka, podrumara, špeditera i pisara.

Zapovjednik galije bio je u početku venecijanski patricij, a kasnije plemić iz područja podložnih Veneciji, a veslači, galijoti bili su pučani.

Krajem srednjeg vijeka galije su se znatno povećale pa je cjelokupna posada na brodu brojila do 400 ljudi, od toga 250 veslača, 100 vojnika i 50 članova posade.

U bitki kod Lepanta 1571. standardne mletačke ratne galije bile su dugačke 42 m i široke 5,1 m (6,7 m s veslačkim okvirom), imale su gaz 1,7 m i nadvođe 1 m, a prazne su težile oko 140 tona. Velike galije, koje su bile zastavni brodovi (ili *lanterne*), bile su dugačke 46 m i široke 5,5 m (7,3 m s veslačkim okvirom), imale su gaz od 1,8 m i nadvođe 1,1 m, a težile su oko 180 tona. Standardne galije imale su 24 veslačke klupe sa svake strane, a na svakoj su bila tri veslača. Posada se tipično sastojala od 10 časnika, oko 65 mornara, topnika i ostalog osoblja te 138 veslača. *Lanterne* su imale 27 klupa sa svake strane sa 156 veslača i posadu od 15 časnika i oko 105 vojnika i mornara. Te regularne galije nosile su jedan 50 funta težak top ili 32 funte tešku tzv. kulverinu na pramcu te četiri lakša topa i četiri zakretna topa. Veće lanterne nosile su jedan težak top, šest kulverina teških 12 i 6 funti te osam zakretnih topova.

Galijace • Gallions

Galije većih dimenzija od redovnih galija zvale su se galijace i rabljene od 14. do 17. stoljeća. Galijace su bile dugačke 70 m i 14 m široke te puno više od galija. Imale su 3-4 jar-

Slika 10. Galijaca
Figure 10. Gallions

Slika 11. Zapovjedna galija Real u Barceloni (rekonstrukcija)

Figure 11. Command galleys Real in Barcelona (reconstruction)

no jedina sačuvana galija na svijetu, doduše bez svojih jarbola. Duga je 37 m, široka 5,7 m, ima gaz 2 m, teži oko 140 tona te ima 48 vesala koja su pokretala 144 veslača. Godine 1971. rekonstruiran je *Real*, zastavni brod Don Juana de Austrija koji je sudjelovao u bitki kod Lepanta 1571. Nalazi se u Museu Marítimo u Barceloni. Brod je dug 60 m i širok 6,2 m, ima gaz 2,1 m, prazan teži 239 tona, pokretalo ga je 290 veslača, a prenosio je 400 članova posade i vojnika koji su se borili kod Lepanta. Ta je galija bila veća od tipičnih galija toga vremena.

Fusta

Fusta je bila malena galija – uski, laki, brzi brod s plitkim gazom, pokretan veslima i jedrom. Sa svake strane imala je 12 do 15 dvosjednih veslačkih klupa te jedan jarbol s latinskim (trokutastim) jedrom. Fusta je bila omiljeni brod sjevernoafričkih gusara. Njezina brzina, pokretnost i sposobnost da plovi bez vjetera te mogućnost da djeluje u plitkim vodama učinile su je idealnim plovilom za ratovanje i gusarenje, više od tipičnih galija toga vremena.

Veslači galijoti • Galley – slaves Rowers

U Veneciji su komandant i svi komandanti pojedinih galija bili samo mletački patriciji ili pak članovi plemstva Veneciji podložnih komuna.

bola i 50 vesala. Vesla su bila duga i do 16 m, na svakom veslu bilo je 5-8 veslača. Na galijacama bilo je ukrcano do 300 mornara i vojnika. Glavna pokretačka snaga galijace bila su golema latinska jedra do tisuću m² površine. S povoljnim vjetrom galijace su letjele morem. Njihovo najvažnije naoružanje bila je artiljerija. Teški topovi bili su na pramcu i krmi, a laki na kulama i između vesala. Takva galijaca imala je i do 1000 tona i do 1200 ljudi u sastavu cjelokupne posade. Glavna mletačka galijaca »San Lorenzo« u bici kod Lepanta imala je 50 topova i 700 ljudi posade.

Preživjele galije • Survived Galleys

Pomorski muzej u Carigradu ima galiju *Kadirgu* (turski »galija«) koja potječe iz razdoblja vladavine Mehmeda IV. (1648.–1687.). To je bila osobna sultanova galija, a u službi sve do 1839. Ona je vjerojat-

Slika 12. Fusta

Veslači i vojnici na galijama bili su slobodni mletački građani koji su se birali ždrijebom među građanima Venecije, a plemići su bili oslobođeni.

Kada su naši krajevi potpali pod Veneciju, svaka komuna bila je dužna sama ili udružena s drugim komunama naoružati i opremiti ratnu galiju. Veslači su među pučanima birani ždrijebom, a komandant (soprakomit) bio je plemić biran od plemićkog vijeća komune. Iz literature proizlazi da su grčke i rimske mornarice općenito davale prednost slobodnim ljudima na svojim galijama. Robovi su stavljeni za vesla samo u iznimnim okolnostima. Nekada bi robovi bili oslobođeni, a katkad bi započeli službu na brodu kao oslobođenici.

Veslači su na mletačkim galijama uglavnom bili slobodni i izabrani na određeno vrijeme dobivali su jedan groš na dan, a mornari dva groša.

Postojale su i galije osuđenih, gdje su osuđenici bili okovani i na kojima su kao galijoti trebali provesti određeno vrijeme.

Treća vrsta veslača bili su ratni zarobljenici, mornari i vojnici koji su na galijama često doživotno bili veslači.

Slika 13. Galijoti

Figure 13. Galley-slaves rower

Slika 14. Miguel de Cervantes Saavedra

U ranim modernim vremenima bio je običaj među mediteranskim silama da osuđuju kriminalce na veslanje u ratnim državnim galijama. U početku se tako radilo samo u vrijeme rata. Život veslača na galiji bio je jako težak. Robovi na galijama živjeli su u vrlo nezdravim uvjetima te su mnogi umirali čak i onda kada su bili osuđeni na samo nekoliko godina, pa čak i onda kad bi preživjeli brodolom ili izbjegli smrt u bitki.

Nekoliko poznatih povijesnih ličnosti robovalo je određeno vrijeme na galijama nakon što su bili zarobljeni od neprijatelja. Među njima bili su otomanski korsar i admiral Turgut Reis, malteški veliki meštar Jean Parisot de la Valette i autor *Don Quijotea* Miguel de Cervantes Saavedra, koji je sudjelovao u bitci kod Lepanta i bio tamo ranjen.

Cavalieri di San Marco

Cavalieri di San Marco viteški je red Mletačke Republike utemeljen u 15. stoljeću. Naslov kavaljera svetoga Marka stjecali su ugledni patriciji, istaknuti vojni zapovjednici, diplomatski predstavnici i drugi s područja Serenissime. Odlikovanje se dodjeljivalo odlukom Senata ili dužda.

Hrvati su kavaljerima Svetoga Marka ponajprije bili imenovani na osnovi svojih vojnih zasluga, aktivnog i zapaženoga sudjelovanja u brojnim mletačkim ratovima, i to ponajviše iz redova plemićkih obitelji, kao mletački časnici i zapovjednici kopnenih postrojbi ili ratnih galija, ali bilo je i kavaljera i pučana koji su se svojim junaštvom i zaslugama istaknuli u ratovima koje je vodila Serenissima.

Među hrvatskim kavaljerima Svetog Marka odlikovani su pripadnici obitelji Fanfogna, Grisogono, Calcina, Detrico, Bortolazzi i Rosa; kotorski kavaljeri bili su iz roda Bolica, Pima i Pasquali, kavaljeri su postali i Trogirani Pace i Radoš, korčulanski Ismaeli, krčki Cicute i Cetine, budvanski Solimani, labinski Negri i drugi. Njihova su imenovanja vezana uz sudjelovanje u brojnim mletačkim ratovima uz obnašanje časničkih dužnosti, uz sudjelovanje u diplomatskim misijama, kao i za obnašanje službe gradskih poklisara-oratora u Mlecima prigodom inauguracije novoga dužda. U tim su prigodama oni držali svečani govor kojim se slavilo i pozdravljalo imenovanje novoga dužda na čelu njihove zajedničke države.

U 17. stoljeću, zahvaljujući stalnom sudjelovanju u mletačko-turskim ratovima na bojištima od južnoga Jadrana do Levanta, mala bokeljska naselja Perast, Prčanj i Dobrota (do tada izravno podložna kotorskoj komunalnoj jurisdikciji) stekla su od mletačke

države posebne povlastice. Osobite zasluge imali su Peraštani, čiji su predstavnici njihovih 12 vodećih bratstava (rodova) obnašali čast čuvara duždeva stijega na admiralskome brodu ratne mornarice u brojnim pomorskim bitkama Mletačke Republike.

Pomorske bitke • Maritime Battles

Ciparska i Lepantska bitka • Battle for Cyprus and Battle of Lepanto

Kad je na tursko prijestolje došao Sulejman II. Veličanstveni, Turska Carevina dosegla je vrhunac svoje moći, a situacija se na Sredozemlju iz temelja izmijenila jer je taj vladar odmah shvatio značenje pomorske sile, te je počeo jačati svoju ratnu mornaricu.

Godine 1533. Sulejman je povjerio zapovjedništvo cjelokupnom turskom ratnom mornaricom iskusnom alžirskom gusaru Hejr-ed-Dinu (Hajrudinu) zvanom Barbarossa. Bio je najvjekšiji muslimanski pomorski zapovjednik toga doba. Pod njegovom komandom turska flota postala je strah i trepet čitavoga Sredozemnog mora. Pod njegovim zapovjedništvom 1537. Turska je izvojevala pobjedu nad savezničkom flotom (Španjolska, Vatikan i Venecija) pod komandom Andrea Doriae u bitki kod Preveza i Turci su postali gospodari čitavoga Sredozemlja.

Slika 15. Barbarossa Hejr-ed Din (Hajrudin) paša

Slika 16. Don Juan Austrijski
zapovjednik kršćanske flote
Figure 16. Don Juan Austrian
Commander of the Christian fleet

Slika 17. Sebastiano Venier zapovjednik
mletačkog brodovlja
Figure 17. Sebastiano Venier commander
of Venetian fleet

Nakon smrti Barbarosse 1546. godine Turci nisu poduzimali veće ratne pohode na moru jer zapovjednici koji su naslijedili Barbarossu nisu mu bili ravni po sposobnostima i vještini.

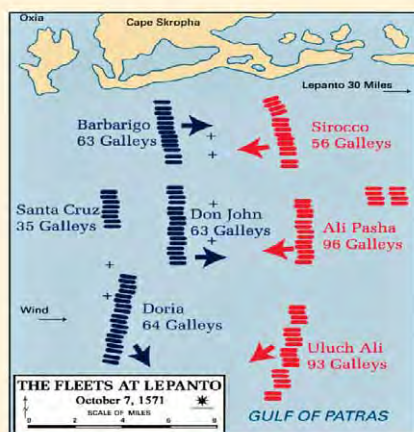
Sulejmana II. Veličanstvenog naslijedio je njegov sin Selim II. On je zatražio od Mletaka da mu predaju Cipar. Venecija se tome protivila, a Turci su 1570. flotom od 360 ratnih jedinica i 50.000 vojnika napali Cipar koji je tada pripadao Veneciji. Venecijanska flota, koja je tada brojila nešto više od 100 ratnih jedinica, nije mogla ništa poduzeti da spasi Cipar.

Nakon pada Cipra kršćanske države stvorile su savez tako zvanu Svetu ligu koja je opremila flotu koja se sakupljala u Messini. Na svaku jedinicu kršćanske flote ukrcao se mnogo hrabrih i dobro naoružanih plemića iz svih europskih zemalja uključujući i Hrvate jer su shvaćali da od ishoda ove borbe ovisi sudbina Europe i čitavoga kršćanskoga svijeta.

Misli se da je Lepantska bitka, koja se vodila 1571., prema broju ljudstva i brodovlja koje je u njoj sudjelovalo najveća pomorska bitka galija u povijesti. Povodi te sam tijekom bitke, brojno stanje sukobljenih ratnih mornarica, konačan ishod a i posljedice dobro su poznati i opisani u mnogim povijesnim djelima.

Pomorski sraz kod Lepanta (današnji Náfpaktos u Grčkoj, na sjevernoj obali ulaza u Korintski zaljev) dogodio se 7. listopada i bio je dio vojno-pomorskih djelovanja koje je Sveta liga (Mletačka Republika, Španjolska, Vatikan, Malta, Savoja i Genova) poduzela protiv Osmanlijskoga Carstva.

Kršćanska je flota imala 214 galija (109 mletačkih galija i 6 mletačkih galijaca; 78 španjolskih galija, 12 vatikanskih, po tri malteške, savojske i genoveške galije) te 28 transportnih brodova. Glavni zapovjednik sjedinjene kršćanske flote bio je Don Juan Austrijski, polubrat španjolskog kralja Filipa II.

Slika 18. Bitka kod Lepanta

Figure 18. Battle near Lepanto

Slika 19. Galija s Raba »Sveti Ivan«
Figure 19. Galley »Sveti Ivan« from Rab

Slika 20. Krma galiije s Raba
Figure 20. Stern of the galley from Rab

Zapovjednik brojčano najsnažnijeg mletačkoga brodovlja bio je Sebastiano Venier, a vatikansku je flotu predvodio Marco Antonio Colonna. U borbenom rasporedu tijekom bitke zapovjednik lijevog krila kršćanskih postrojbi bio je Agostino Barbarigo, zapovjednik desnoga krila bio je Giovanni Andrea Doria, a pričuvom je zapovijedao Don Alvaro di Bazan, markiz di Santa Cruz. Posade kršćanskoga brodovlja brojile su 80.000 ljudi, 30.000 vojnika te 50.000 mornara i veslača.

Osmanlijska flota imala je 221 galiju, 38 galijaca i 18 fusta s ukupno 41.000 veslača, 13.000 mornara i 34.000 vojnika. Zapovjednik osmanlijske flote bio je Ali-paša; na lijevom krilu zapovijedao je Uluh-Ali, a desnim krilom osmanlijskoga brodovlja zapovijedao je egipatski potkralj Mehmed Saulak.

Konačni ishod bitke bio je katastrofalan za osmanlijsko ratno brodovlje i ljudstvo. Poginulo je 25.000 osmanlijskih vojnika i mornara (prema 8000 poginulih kršćana); zaplijenjeno je, nasukano ili je izgorjelo oko 175 osmanlijskih galija i 20 drugih brodova, a kršćani su izgubili 15 brodova. Zarobljeno je 15.000 protivničkih vojnika i mornara.

Gledajući iz današnje perspektive, Lepantska bitka jedna je od najvećih pomorskih bitaka u povijesti čovječanstva. U njoj je sudjelovalo 525 brodova (galija, brigantina, fusti i teretnih brodova), 173 tisuće ljudi na objema stranama. Samo s otoka Krka borilo se više od tisuću ljudi, na krčkoj galiji više od 600, a ostali su popunili cresku, rapsku i ostale venecijanske galije.

Lepantska bitka znamenita je i za hrvatsku vojno-pomorsku povijest. U njoj su kao dio mletačke prekomorske ratne flote sudjelovale i ratne galije iz gradova s istočne jadranske obale: iz Kopra »Lav«, zapovjednik/soprakomit **Ivan Dominik de Tacco**, s Crese »Sveti Nikola«, zapovjednik **Nikola Dražić**, s Krka »Uskršli Krist«, zapovjednik **Ludovik Čikuta**, s Raba »Sveti Ivan«, zapovjednik **Ivan Dominis**, s Hvara »Sv. Jeronim«, zapovjednik **Ivan Balčić**, iz Šibenika »Sveti Juraj«, zapovjednik **Krsto Lučić**, iz Trogira

Slika 21. S proslave obljetnice bitke kod Lepanta 2007. u Nafpaktosu (Lepant)

Figure 21. Celebration of the Anniversary of the Battle of Lepanto in Nafpaktos (Lepanto) in 2007th

»Žena«, zapovjednik **Alojzije Čipiko**, te iz Kotora »Sv. Trifun«, zapovjednik **Jeronim Bisanti**. U kršćanskoj je armadi, nadalje, sudjelovalo više od dvadeset dubrovačkih brodova – prijevoznika logističke potpore za članice Svete lige.

U bitci se posebno istaknula postrojba Peraštana (predstavnik 12 peraških rodova odnosno bratstava) koja je imala čast čuvanja zastave Svetoga Marka (gonfalone) na mletačkom admiralskom brodu kojim je zapovijedao Sebastiano Venier.

Izvori iz onoga doba kazuju o čak sedam poginulih peraških zastavnika (gonfaloniera), ali i o iznimnom udjelu peraških pomoraca i ratnika na drugim brodovima mletačke ratne flote. Na spomenutoj kotorskoj galiji »Sveti Trifun« sudjelovalo je dvadeset Peraštana, a na zapovjednoj lađi Don Juana Austrijskog pilot odnosno navigator bio je vrstan peraški pomorac **Petar Stjepković Marković**.

Udio hrvatskoga brodovlja, domaćih zapovjednika – soprakomita, peraških zastavnika i drugih pojedinaca, zapaženih sudionika koji su pridonijeli velikoj kršćanskoj pobjedi u grčkim vodama, opisan je u mnogim historiografskim radovima.

Lepantska bitka zauvijek je zaustavila tursku prevlast na Mediteranu.

Jadran u vrijeme Kandijskog rata • Adriatic Region during the Candian war

U samom početku Kandijskog rata (1645.–1669.), vođenog između Venecije i Turske za Kandiju (Kretu) i u našim krajevima vođene su velike pripreme za oslobođenje hrvatskih teritorija iz otomanskih ruku. Kandija je imala svojim položajem veliku ulogu u osiguranju plovidbe Sredozemljem, a i područje između Cetine, Krke, Zrmanje i Udbine imalo je ponajprije gospodarsku važnost, a onda svakako i vojno-strateško značenje za Veneciju.

Uoči Kandijskog rata mletačka je vojska u Dalmaciji imala samo 1070 plaćenika pješaka i 329 konjanika (prema izvješću generalnog providura Grimanija), a glavnu snagu imala je u domaćem puku, odnosno u 8000 naoružanih Hrvata uvijek spremnih za

obranu. Međutim, za dugotrajne opsade, narodni rat, odnosno veće operacije Venecija nije imala snažnu vojsku. Stoga je Leonardo Foscolo, mletački general, odlučio ratovati uz pomoć lokalnoga pučanstva, Hrvata, pod mletačkom i pod turskom vlašću. Znao je, naime, da ako ih pridobije na svoju stranu, dobit će vojnike uvijek spremne i vične ratovanju: primorci su se stalno morali braniti, a zagorci su desetljećima bili ustanici, uskoci i hajduci. Poraz iz 1537., kad je poginuo Petar Kružić braneći Klis sa svojih 200 hrabrih momaka protiv 2000 Turaka, Hrvati nisu zaboravili, a nisu zaboravili uskočki zavjet da će se vratiti u Klis. To su pokušali plemići Ivan Alberti i Nikola Cindro 1596., ali nisu uspjeli, te je uskočki zavjet trebao čekati svoju konačnu priliku.

Kandijski rat počeo je u Dalmaciji 1646. (te godine i Foscolo postaje zapovjednikom), a prvi veliki pothvat pokušava Tekeli-paša neuspjelom opsadom Šibenika (1647.), kada je izgubio 3000 vojnika. U prvim bitkama i jedna i druga strana bile su promjenjive ratne sreće. Turci osvajaju Zadvarje, ali gube Zemunik i njegovo područje (Suhovare, Islam); Mlečani pak ne uspijevaju osvojiti Skradin, ali uspijevaju uzeti Novigrad, Obrovac i Vranu te napokon Skradin iz drugog pokušaja. U isto vrijeme ratujući uz domaće primorsko pučanstvo, Mlečani pregovaraju s Vlasima (Morlacima) oko njihova udjela u ratu, znajući da bez njih ne mogu osvojiti najsnažnija turska uporišta u Dalmaciji: Klis i Knin. General Leonardo Foscolo godine je 1648. s vojskom od 10000 Mletaka i uskoka, uz potporu ratnog brodovlja iz Kaštelanskeg zaljeva, napokon uspio osloboditi Klis.

Najpoznatiji hrvatski zapovjednici galija • The most Famous Croatian Galley Commanders

Soprakomit Ljudevit Cicuta • Sopracomito Ljudevit Cicuta

Najpoznatiji pripadnik porodice **Cicuta** jest Ljudevit. Na dužnost soprakomita krčke galije postavljen je 1564. i obavljao je tu dužnost do 1577. U čast pobjede u Lepantskoj bitci 1571. u krčkoj katedrali još je za života Ljudevitu Cicuti 1575. izgrađena grobnica s nadgrobnom pločom. Na toj je ploči grb s grboslovnim likovima.

Slika 22. Nadgrobna ploča i obiteljski plemićki grb obitelji Cicuta

Figure 22 Tombstone and noble family coat of arms of the Cicuta family

Slika 23. Lepanto 1571.

Na nadgrobnoj ploči uklesane su sljedeće riječi (latinski):

»Ludoviku Cicuti, kao zapovjedniku krčke galiije trireme u borbi protiv Turaka kod Aechinadasa sudioniku kršćanske pobjede dekretom Senata kao spasiocu domovine dodjeljuje se vječni spomen na njegov lik i junačka djela. Muški potomci porodice mogu počivati u miru na ovom mjestu. Potvrđujemo ovo znamenje i neka bude uspomena živućim ljudima da se utemeljeno nastavlja. Godine gospodnje 1575.«

Potvrđeno je da je krčka galiija »Cristo Risorto« (Uskrsli Krist) bila navalna galiija lijevog krila, 28. u redu. Otoci Ehinadas nalaze se oko petnaestak nautičkih milja od središta bitke. To znači da je krčka galiija najveću borbu vodila na tome mjestu potiskujući turske brodove prema obali. Izvještaji govore da su Venecijanci tako pritisljali turske galiije da ih se u povlačenju tridesetak nasukalo na obližnju obalu.

Tada je na sjevernom dijelu ratišta stanje postalo teško za Turke. Nastao je pravi pokolj i već oko dva sata popodne sjeverno krilo turske flote praktično nije postojalo. Na dijelu gdje se borila krčka galiija poginuo je zapovjednik lijevoga krila mletačke flote admiral Agostino Barbarigo, a poginuo je i vođa turskoga desnog krila Mehmed Shaulaq, egipatski potkralj. Na lijevome krilu borila se i istarska galiija »Il Leone« pod zapovjedništvom koparskog soprakomita **Domenica del Tacca**, koji je također umro od posljedica ranjavanja. Na lijevome krilu bila je i creska galiija soprakomita **Kolana Dražića** na kojoj je bilo dosta Krčana.

Prema knjizi »Posljednji križar« katoličkoga romanopisca Louisa de Wohla, krčka je galiija potonula, ali ne u samoj bitci već nakon bitke zbog pretrpljenih oštećenja. Zatim je soprakomitu Ljudevitu Cicuti kao ratni plijen dodijeljena zarobljena turska galiija koja je popunjena s preživjelim članovima posade i oslobođenim zarobljenicima s turskih brodova.

Admiral Ivan od Vrane

Hrvatska vojna i pomorska povijest bogata je znamenitim osobama, važnim sudionicima ratova i ratnih pohoda, bitaka i bojeva duž europskih i svjetskih bojišta.

Jedan od najpoznatijih je ratnik i mecena **Ivan od Vrane**, admiral mletačkoga brodovlja u Lepantskoj bitci 1571. godine. O njemu do sada u hrvatskoj historiografiji nije bilo spoznaja, osim nepotpunog spomena u nekim izdanjima talijanskih autora. Suprotno potpunoj prešućenosti o djelovanju Ivana od Vrane, izvori nam posvjedočuju njegovu iznimnu ulogu u najvećoj pomorskoj bitci galija u povijesti. Iseljenik iz tada od Osmanlija zauzete Vrane, Ivan je u mletačkoj ratnoj mornarici postigao najvišu čast, obnašao je prestižan čin admirala odnosno prvoga zapovjednika mletačke ratne flote kojemu je bio nadređen samo vrhovni zapovjednik mora Sebastiano Venier, budući mletački dužd.

O Ivanu od Vrane najviše doznajemo s oltara koji je dao podići u mletačkoj crkvi S. Giuseppe. Oltar je djelo kiparskoga majstora Domenica Graziolia da Sala i jedinstveno je umjetničko djelo, koje, između ostaloga, shematski uprizoruje borbeni raspored sukobljenih strana uoči početka Lepantske bitke, a među likovima na središnjem prizoru oltara vjerojatno je trajno zabilježen i donator Ivan Vrana. Oltarski aranžman, reljefni prikazi i uklesani latinski natpisi umjetnički su, ali i povijesni izvor, posvjedočenje bez kojega znanje o tome znamenitom vranskom iseljeniku i mletačkom časniku ne bi bilo potpuno.

Sudionik bitke kod Lepanta, Ivan od Vrane, bio je admiral na zapovjednom brodu Sebastiana Veniera, vrhovnoga mletačkog zapovjednika u bitci. Na njegovoj su galiji čast čuvara duždeva stijega obnašali Hrvati iz bokeljskoga Perasta.

Koriolan Čipiko

Služba i čin admirala u mletačkoj su se mornarici u 15. i 16. stoljeću držali jednima od najprestižnijih. Trogirski humanist Koriolan Čipiko (1425.-1493.), suprakomit trogirske ratne galije u vojnim djelovanjima Mletačke Republike na području od Albanije do grčkoga otočja (1470.-1474.), u svojim pomorskim memoarima »Petri Mocenici imperatoris gesta« izrijekom definira taj važan čin – »zapovjednika brodovlja kojega u običnom govoru zovemo i admiral«. Nadalje, nastavlja Čipiko, »njegova je dužnost da upravlja smjerom plovidbe, da sudi pomorskoj pješadiji i da kažnjava za lake prekršaje«.

Podrobnu definiciju čina admirala bilježi i opsežan pregled povijesti mletačke mornarice Marija Nanija Moceniga »Storia della marina veneziana: da Lepanto alla caduta della Repubblica« (Venezia, 1935., str. 30.-31.).

Autor ove odavno napisane, ali i danas vrlo uporabljive i pregledne monografije, admiralom naziva zapovjednika u sustavu mletačke »lake mornarice« (armata sottile).

Slika 24. Mletački dukat (3,45 g zlata)

Figure 24. The Venetian ducat (3.45 g of gold)

Admiral je bio stacioniran isključivo na glavnom, zapovjednom brodu (na ratnoj galiji određenoj za vrhovnoga vojnog zapovjednika zvanog Capitana ili Galera generalizia); nadređen je zapovjednicima svih drugih brodova u floti (sopracomitima), a po činu i zapovjednoj moći i odgovornosti iznad njega je samo vrhovni zapovjednik mora (Capo da Mar, Capitano Generale all' Armata Veneziana). Čin admirala mogao se steći tek nakon deset godina službe u ratnoj floti, a birala ga je prema strogim kriterijima mletačka magistratura Proveditori all'Armar između zapovjednika pojedinih brodova odnosno između sopracomita.

Prema Mocenigu admiral je nadgledao i koordinirao položaj i kretanje sveukupnoga brodovlja; u luci je rukovodio smještajem i privezom brodovlja, a u mirnodopskim je uvjetima upravljao svim pojedinostima glede borbene pripravnosti posada, kao i glede popravka i opskrbe brodova. Kao jedan od vodećih mornaričkih časnika imao je plaću 72 dukata mjesečno (usporedbe radi, vrhovni zapovjednik – Capitano Generale imao je 250 dukata, a sopracomit 60 dukata mjesečno).

U Lepantskoj je bitci Ivan od Vrane djelovao kao admiral na galiji vrhovnoga mletačkoga zapovjednika mora Sebastiana Veniera. U borbenom rasporedu kršćanskih galija, razvidnom na nizu grafika koje uprizoruju Lepantsku bitku, galija Capitana, Sebastiana Veniera, na kojoj je zapovijedao i Ivan od Vrane, nalazila se na počasnom mjestu, prva lijevo do galije vrhovnoga zapovjednika sveukupne kršćanske flote Don Juana Austrijskoga. Ispred toga dijela mornarice, kako je razvidno na tim grafičkim prikazima, kao i na reljefu oltara koji je Ivan od Vrane dao podignuti u crkvi S. Giuseppe u Veneciji, bile su raspoređene mletačke galijace (galeazze) – šest velikih udarnih brodova, predvodnica kršćanskih snaga u srazu s osmanlijskom mornaricom.

Admiral Ivan Mašković (Kapudan Pasha Jusuf Mašković)

U stoljeću kasnije, u doba Kandijskoga rata, iznimnu ulogu u osmanlijskoj ratnoj floti imao je jedan drugi Vranjanin – Jusuf Mašković – kapudan paša (admiral) osmanlijske

mornarice i jedan od najutjecajnijih dužnosnika Otomanskoga Carstva svoga vremena. Također mecena, Mašković je svojem rodnom kraju podario u naslijeđe han (Maškovića-han), veleban spomenik islamskoga graditeljstva na našem tlu.

Ivan od Vrane imao je, usporedimo li životni tijek obojice znamenitih Vranjana, sličnu sudbinu, ali pod stijegom druge, Maškoviću suprotstavljene države. Obojica su svoju vojnu karijeru izgradili daleko od zavičaja, u okolnostima koje nisu mogli odabrati i koje su bile rezultat vojno-političkih okolnosti u kojima se za duga stoljeća našao njihov zavičaj. Oba ta Vranjana postigla su najviše vojne činove i počasti. Mašković u osmanlijskoj mornarici, a Ivan pod stijegom Serenissime.

Soprakomit Alojzije (Alvise) Čipiko

Alojzije (Alvise) Čipiko pripada hrvatskoj plemićkoj obitelji iz Trogira. Obitelj Čipiko spominje se od 14. stoljeća. U 15. stoljeću počinje uspon obitelji. Ističe se humanist i epigrafičar *Petar* (druga polovica 14. stoljeća – 1440.) i njegov sin *Koriolan* (1425.–1493.), humanist i ratnik, koji je obnovio palaču Čipiko. Bio je soprakomit i sudjelovao je u mletačkom pohodu na Levant koje je predvodio Pietro Mocenigo u razdoblju od 1470. do 1474. Nakon povratka iz rata napisao je knjigu na latinskom o junačkim podvizima Petra Moceniga: *Coriolani Cepionis Dalmatiae de Petri Mocenici Venetae classis Imperatoris contra Ottomanum Turcorum Principem libri tres*; Venecija 1477. godine. Među njegovim sinovima bili su zadarski nadbiskup *Ivan* (?–1504.), humanist, pjesnik i nadbiskup Famaguste *Ludovik* (1456–1504), te soprakomit trogirске galije *Jerolim*. *Pavao Antun* dobio je 1512. dozvolu za gradnju kaštela nazvanoga Novi. *Ivan* je bio zapovjednik vojne posade u Ulcinju 1553. U 16. st. spominju se soprakomiti *Mihovil*, braća *Petar*, *Jerolimi* i *Kristofor* (?–1569.?) te *Alojzije (Alvise)*, koji je 1571. zapovijedao trogirskom galijom »Žena« u Lepantskoj bitki. Alojzijevi sinovi *Pavao Antun* i *Ivan* istaknuli su se također u borbama s Turcima u sedamdesetim i osamdesetim godinama 16. stoljeća.

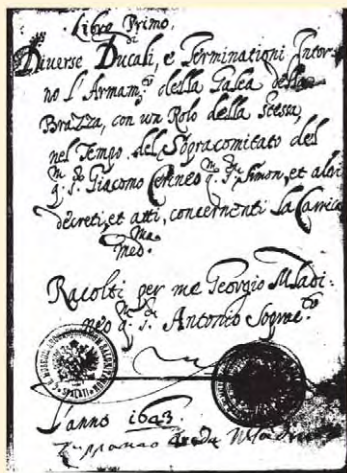
Soprakomit Juraj Mladineo

Juraj Mladineo pripada bračkoj plemićkoj obitelji. Bio je zapovjednik (soprakomit) galije od 1643. do svoje smrti 1651.

O njegovim znatnim uspjesima govorili su brački knez Antonio Memo i tadašnji izvanredni providur u Trogiru i Splitu Alvise Cocco, providuri Lunardo Foscolo i Tomaso Contarini te drugi. Mladineo je bračkom galijom čuvao Makarsku i čitavo primorje te je bez ijednoga izgubljenog čovjeka popalio, pobio i opustošio mnoga naselja duboko u Neretvi, zarobivši u tim akcijama mnogo turskih podanika. Uspio je na mletački teritorij prebaciti iz neretvanskih naselja 420 stanovnika s blagom i ostalom imovinom i smjestiti ih na Hvar i Brač. Ujedno je zarobio tri dubrovačke fregate pune soli koje su iz

Stona plovile za Gabelu i tako trgovale s neprijateljskim turskim zaleđem. Istaknuo se i pri zauzimanju Zadvarja te nakon što je, iskrcao ljude kod Stomorice, među prvima stigao pod zidine tvrđave.

U izvještaju generalnoga providura Tome Contarinija od 28. lipnja 1647. govori se o borbama kod Solina, gdje je Mladineo sa svojim naoružanim ljudima započeo bitku u trenutku kada su Turci silazeći s Klisa uništavali polja i pljačkali blago. Uspjeh njegovih ljudi bio je takav da su se Turci sa znatnim gubitcima morali povući. Druga bitka održala se 6. lipnja 1647. kada su Turci napredovali sve do Visoke u splitskom predgrađu, ali su ih u tom naletu opet zaustavili Mladineovi ljudi. Nanoseći neprijatelju teške gubitke, u tim je okršajima spasio 40 kaštelanskih lađa i nekoliko naoružanih brodica. Iste godine 24. lipnja obranio je Kaštel Sućurac od turske vojske koju je pucajući iz topova i s vojnicima s galije tjerao do Solina pa je u konačnom obračunu pobijeno i ranjeno mnogo turskih vojnika. U drugim izvještajima opisuju se Mladineove zasluge u borbama kod Novigrada, Karina, Obrovca, Skradina i Šibenika.

Slika 25. Rukopisna knjiga soprakomita Jurja pl. Mladinea

Figure 25. Manuscript of the sopracomito Jurje pl. Mladineo

se odlučuje kao najveći dokaz javne naklonosti da mu se daruje zlatna ogrlica vrijedna 200 dukata da bi potpuno zadovoljan nastavio svoju korisnu službu i drugima dao primjer kako treba domovini služiti.«

Mladineo nije dovršio svoje službovanje. Umro je 1651. godine.

Rukopisna knjiga soprakomita Jurja Mladinea od 206 stranica, čuva se danas u splitskome Arheološkom muzeju, a čiji prijevod naslova glasi: »Prva knjiga raznih dukala i terminacija o naoružanju bračke galije, s popisom veslača u vrijeme pok. soprakomita g.

Budući da se približavao kraj petogodišnjem zapovjedništvu, Bračani su trebali izabrati novoga soprakomita. Mladineo je javio duždu Francescu Molinu da i nadalje želi ostati na tom položaju, pa da mu je dukalom od 26. svibnja 1648. produžen rok zbog rata.

»Jasni dokazi odanosti – kaže se u ispravi – re-se Jurja Mladinea te časne dužnosti kojom je spriječio mnoge nevolje i posredovao u najtežim okršajima pokazujući pri tome mnogo hrabrosti i valjanosti, osobito u opsjedanju Šibenika, pri osvajanju Drniša i Knina i mnogih drugih utvrda te konačno pri osvajanju Klisa, gdje je upotrijebio svoje ljude, uložio svoj novac i i stavio na kocku svoj vlastiti život.

K tome je pružio duboke dokaze svoje vjernosti, iako je odavno prestala njegova služba i već mu izabran nasljednik. Stoga zaslužuje da se tom zaslužnom podaniku iskaže javna dobrota i darežljivost pa

Nezaboravni je fra Andrija Kačić Miošić ovako opjevao Mladineova junaštva i zasluge:

Žalosti se dužde Mletčanine,
Molin Frane, vitez od starine,
Od Kandije rata velikoga,
Ognjenoga, puno žestokoga.

Pitaju ga mletačka vlastela:
«Što je tvoja milost nevesela,
Al ti je vojska izginula,
Ter je tebe tuga pritisnula?»

Al' Kandiu Turci osvojiše,
Al Moriju zemlju porobiše;
Al si se Cipra spomenuo,
Koga no je care osvojio?

Veli njima dužde Mletčanine,
Od starine vitez Latinine:
»Niti mi je vojska izginula,
Nit me turska sila pritisnula,

Nit Kandiju Turci osvojili,
Nit Moriju zemlju porobili;
Al je meni tugovat nevolja,
Kolik' da me muči srdobolja;

Jer evo mi dodje knjiga bila,
Koja mi je zle glase donila,
Da je umro vitez Mladiniću,
Silni junak kao Zrinoviću,

Koji Turke po moru hvataše,
I ruse im glave rasićaše;
Zapovodnik biše od galije,
Ter isiće careve delije,

I branjaše more od Turaka,
Od Levanta lipo do Mletaka,
Mladiniću, krilo sokolovo,
Ko će branit more principovo?

Svitla sabljo dužda Mletačkoga,
Ko će sići dušmanina moga,
I tirati Turske vitezove,
Kano soko bile golubove?»

Kad se dužde izjadoo biše,
Uze pero, bilu knjigu piše,
Ter je šalje Kanalu vitezmu,
A od Brača velikomu knezu.

U knjizi se s njime razgovara,
Ponukuje, ter ga nagovara,
Da dozovne od Brača plemiće
I da čine u palacu viče:

Ko će čuvat more od Turaka,
Od Stambola do bilih Mletaka,
I ostale sve države naše,
Da nam ne bi naudile paše?

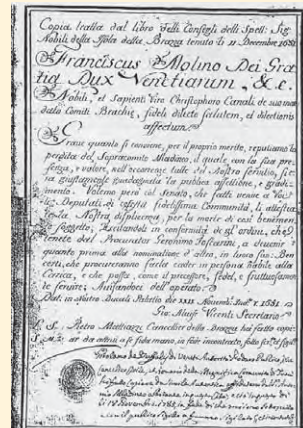
Bračani su na moru junaci,
Kao moji na suhu Kotarci;
I prija su s Turcim bojak bili
Ter ih jesu vazda pridobili,

Izaberite slobodna junaka,
Kojno se ne boji Turaka;
Mojizin će vladati galijam
I ostalim od boja gjemijam.

Jakova Cerinea, pok. g. Šimuna i drugi dekreti i spisi koji se odnose na tu dužnost prikupljeni od mene Jurja Mladineova, pok. Antuna, soprakomita, godine 1643.« Autor opisuje događaje na Jadranu za vrijeme Kandijaskog rata i opremanje ratne galije.

Mladineove zasluge za kršćanstvo i Republiku najbolje ilustrira duždevo pismo sućuti upravljeno bračkom plemstvu prigodom Mladineove smrti.

Slika 26. Duždevo pismo sućuti
Figure 26. Doge's letter of condolence

Franciscus Molino Dei Gratia Dux Venetiarum Etc.: »Plemenitom i mudrom mužu Cristophoru Canali, Knezu Bračkome, vjernome, ljubljenome, pozdrav i izraz ljubavi.

Važno koliko se dostoji njegovim zaslugama, cijenimo gubitak nadupravitelja Mladinea, koji svojom osobnošću i valjanošću u svim potrebama naše službe punim pravom je zaslužio opću naklonost i omiljelost. Sporazumno sa Senatom hoćemo, da sazovete k sebi zastupstvo tog najvjernijeg plemstva, pak ga uvjerite o našoj žalosti zbog smrti tako zaslužnog podanika i u suglasju s naredbama, što ih imate od prokuratora Jerolima Foscarina, potaknete plemstvo, da čim prije izabere drugoga na njegovo mjesto. Uvjereni smo da će nastojati izabrati osobu sposobnu za službu, koja će poput vjernoga predšasnika korisno služiti, pak ćete Nas izvijestiti o učinjenom. Dano u Našoj Duždevoj Palači dneva 27 studenoga 1651.«

Literatura • References

ČORALIĆ, L. 2009. U okrilju Privedre – Mletačka Republika i hrvatski Jadran. Hrvatski institut za povijest, Zagreb.

CICARELLI, A. 1802. Osservazioni sull' isola della Brazza e sopra quella nobilta'. L. Baseggio, Venezia.

JUTRONIĆ, A. 1968. La galea del comune di Brač (Brazza) e i suoi sopracomiti e galeotti. Leo S. Olshchi Editore, Firenze.

NOVAK, G. 1962. Jadransko more u sukobima i borbama kroz stoljeća. Vojno delo, Beograd

BUBNOV, A. D. 1930. Historija pomorske ratne veštine. »Jadran«, Dubrovnik.

KAČIĆ MIOŠIĆ, A. 1889. Razgovor ugodni naroda slovinskoga. L. Hartman, Zagreb.
Arhiv plemićke obitelji Mladineo

Adresa autora: Marko pl. Mladineo
Slavićeva 2, 21000 Split,
mail: m_mladineo@yahoo.com

Prijedlog Plemićkog stola za nove dužnosnike Hrvatskoga plemićkoga zbora

Nobiliary Board Proposal for Officials of HPZ

Predsjednik	M. Mladineo
Zamjenik predsjednika	S. Vučetić
Zamjenik predsjednika	M. Maroja

Plemićki stol

Z. Barabaš	M. Maroja
S. Barabaš-Serčić	M. Mladineo
A. Bona	M. Pažić
I. Celio-Cega	D. Pozojević
B. Cindro	S. Tartaglia
I. Durbešić	M. Trupčević
D. Ivanišević	F. Vrkljan
V. Ivanišević	B. von Vuchetich
N. Kallay	

Sud časti	N. Cambj, T. Kurelec i M. Prelogović,
Nadzorni odbor	M. Celio-Cega, T. Kallay i G. Pozojević
Senat	A. Rendić-Miočević

Naši novi članovi

Zlatko Barabaš

protonotar i herold Hrvatskog plemićkog zbora

Komisija za prijem novih članova nakon detaljnoga pregleda dokumentacije prema Statutu i Pravilniku o članstvu utvrdila je da članovi zadovoljavaju kriterije o prijemu, posebno legitimitet i kontinuitet, te je predložila Plemićkom stolu da ih preliminarno primi u članstvo, što je i Plemićki stol prihvatio te preložio Velikom plemićkom vijeću da učini to isto.

Na sjednici Velikoga plemićkoga vijeća u hotelu Palace u Zagrebu 27. studenog 2010. primljeni su novi članovi za koje su navedeni osnovni podaci, te su im predane povelje nakon prihvaćanja obveza članstva prema Statutu i Etičkom kodeksu Hrvatskoga plemićkog zbora.

Adriana Bona

Porodica Bona ubraja se u dubrovačke porodice praplemstva, a spominje se već u 9. st kao plemstvo franačkog podrijetla. Knez Saske August III. dodijelio je naslov markgrofa Mihajlu 1754., a njegov sin Luka dobiva indigenat 1840.

Adriana, rođena 1962. službenik, sestra je našeg člana Roldolfa, a živi u Zagrebu.

Dina Janjić Festetić

Festetići su hrvatska porodica praplemstva. Dijele se na nekoliko grana, i to na plemićku u Hrvatskoj te grofovsku i kneževsku u Ugarskoj.

Prvi je poznati član bio Petar rođen 1480.

Dina, rođena 1971., upravni pravnik, kći je našeg člana Marija, a radi i živi u Osijeku.

Markus Hreljanović

Porodica Hreljanović ubraja se u stare plemićke porodice grada Senja. Prvu potvrdu plemstva dodijelio je kralj Ferdinand I. godine 1558. u Grazu.

Matija, Vuk te braća Nikola i Vicko dobivaju novu povelju 1611. Plemstvo Svetog Njemačkog Carstva dodijelio je Leopold I. u Beču 1695. Ivanu Viktoru, a kasnije dobiva i povelju savojskog plemstva 1713.

Krajem 19. stoljeća istaknuli su se Ivo Hreljanović, upravitelj Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu, i Guido, hrvatski političar i narodni zastupnik u Saboru. Markus, rođen 1969., povjesničar umjetnosti, a radi i živi u Arau, Švicarska.

Mirjana Ivanišević

U stare plemićke porodice ubraja se i porodica Ivanišević iz Makarske, a podrijetlom iz Mostara. Potvrda plemstva potječe od Mletaka iz 1771. Plemstvo je potvrdila Austrija 1829.

Mirjana, rođena 1969., diplomirani ekonomist, supruga je našega člana Hrvoja, a radi i živi s obitelji u Čakovcu.

Višnja Jurjević

U hrvatsko praplemstvo podrijetlom iz Bosne pripada i porodica Jurjević. Plemstvo s pridjevkom de Toul dodijelio je car Leopold I. 1659., a proglašeno je u Hrvatskom saboru 1661. Kasnije, tj. 1816. potvrđeno je plemstvo i u Virovitičkoj županiji. Danas ova porodica živi u dvije grane, Slavonskoj i Primorskoj.

Višnja, rođena 1945., nastavnik, supruga je našega člana Antuna i živi u Jastrebarskom

Ljerka i Tila Kallay

Kao znamenita porodica u Mađarskoj spominje se već 1056. porodica Kallay, pa se ubraja u praplemstvo. Dokumentirano rodoslovlje počinje 1195., a od porodičnih grana danas postoje dvije mađarske i jedna hrvatska. Hrvatska grana počinje oko 1670. i dijeli se na Grančarsku i Batinsku granu.

Ljerka, rođena 1948., supruga je našeg člana Tomislava, po zanimanju je akademski slikar, a živi u Zagrebu.

Tila, rođena 1982., profesor engleskog i njemačkog, a kći je našeg člana Tomislava i živi u Zagrebu.

Fani Kuščić-Jelaska

Porodica Kuščić potječe s otoka Brača gdje je postojalo rodovsko plemstvo. Popis plemstva iz 1657. godine potvrđen je od mletačkih vlasti, a rodoslovlje Kuščića iz Pražnica može se pratiti od 1796. preko Andrije do danas.

Fani, rođena 1979. rođakinja je naših dosadašnjih članova, liječnik je dentalne medicine, radi i živi s obitelji u Zagrebu.

Igor Marijašević

Prva potvrda plemstva porodici Marijašević, podrijetlom iz Novog Vinodola, potječe od kralja Matije Korvina iz 1480. Kralj Leopold I. godine 1672. ponono potvrđuje plemstvo Antonu, braći i sinovima, a kasnije ga potvrđuje Hrvatski sabor 1751.

Igor, rođen 1951., sin je našega člana Božidara, magistar elektrotehnike, a radi i živi u Osijeku

Franjo, Marica, Ante, Marija i Anđelka Mladineo

U bračko rodovsko plemstvo pripada i porodica Mladineo. Podrijetlo je obitelji preko Poljičke knežije iz Mađarske, tj. Hrvatske tada pod Arpadovićima, a nalazimo je u popisu plemića iz 1657. Potvrda je plemstva iz 1760., a nalazi se u Državnom arhivu u Veneciji.

Franjo, rođen 1938., rođak našega člana Marka, pomorski kapetan, sada u mirovini, a živi s obitelji u Splitu.

Marica, rođena 1954., supruga Franje, je ekonomist, a živi u Splitu.

Ante, rođen 1978., sin Franje i Marice, inženjer, radi i živi s obitelji u Splitu.

Marija, rođena 1984., kći Franje i Marice, sestra Ante, dipl. ing. pomorskoga prometa, živi u Splitu.

Anđelka, rođena 1977. supruga Ante, dipl. ekonomist, živi s obitelji u Splitu.

Ileana Nutrizio-Blažević

Porodica Nutrizio potječe iz Trogira, a promijenila je prezime iz prvotnoga Babić sredinom 17. stoljeća. Podrijetlo je porodice u Poljičkoj kneževini, i to potvrđeno 1155.

Mletački naslov conte Veneto podijeljen je 1773. kapetanu Šimunu Nutriziju i njegovim zakonskim potomcima. Carskim ukazom Austrija je 1823. potvrdila plemstvo Josipu.

Ileana, rođena 1952., prevoditelj engleskog i talijanskog, radi i živi s obitelji u Opatiji.

Julia i Marina Sdrinias

Porodica Zrinski svima nam je poznata iz povijesti. Jedan pripadnik obitelji imenom Martin u 16. stoljeću stupio je u službu Mletačka Republike i bio imenovan vojnim zapovjednikom na otoku Kefaloniji. Taj podatak zabilježen je u Zlatnoj knjizi Kefalonskoga plemstva pod imenom Sdrinia.

U drugoj polovici 19. stoljeća jedan ogranak obitelji preselio se u Atenu, a od njega potječu naši novi članovi.

Marina, rođena 1971., sekretarica, kći našeg pokojnog člana Dionizisa, a živi u Grčkoj u Ateni.

Julija, rođena 1972., sestra Marine, menadžer, živi i radi u Ateni u Grčkoj

Siniša Trupčević

Porodica Trupčević pripada turopoljskom plemstvu, a Ugarski kralj Leopold I. u Požunu 1659. objavljuje plemstvo Petru Trupčeviću i sinu mu Ivanu, te bratu Jurju i njegovoj djeci. Plemstvo je proglašeno u Hrvatskom saboru 1663.

Siniša, rođen 1973., strojarski tehničar, sin je našega člana Mladena, a radi i živi s obitelji u Velikoj Gorici.

Dogodilo se • It happend

Dva putovanja u Mađarsku

Two Visit to Hungary

Branimir pl. Vuchetich od Brinja i Cseneva

član Plemićkog stola

Prvo putovanje

Kornel pl. Kallay i ja Branimir pl. Vuchetich krećemo autom u Mađarsku kao delegacija Zbora, a na poziv Udruge mađarske aristokracije. Petak je 11. ožujka. 2011. Vrijeme je sunčano, pogodno za vožnju. Naš cilj grad je Eger na sjeveru Mađarske. Stigao je poziv od našeg prijatelja dr. Janosa pl. Horkovicsa da budemo 12. u subotu u 11 sati u Egeru. O čemu se radi? Ne znamo, znamo samo da na nas čeka ugodno iznenađenje.

Nakon noćenja u hotelu sastajemo se sa našim dragim prijateljem Janosem. Doznajemo da su Mađari odlučili proglasiti monarhiju.

Pitamo se – kako, zašto?

Prije nekoliko mjeseci u Mađarskoj je provedena anketa o monarhiji.

Pozitivno se izjasnilo 70 % ispitanika. Vlada je potom izjavila da nema ništa protiv da se 12. ožujka 2011. u Egeru proglašuje incijativa za monarhiju. Naravno, to je samo početak, treba još provesti referendum, zatim mijenjati Ustav, naći pretendenta na krunu i obaviti krunidbu. Dakle, mađarske monarhiste čeka još mnogo posla.

Kornel i ja brzo razmišljamo i doznajemo tko će biti budući kralj. Naš prijatelj Janos pl. Horkovics! Iznenađenje je potpuno i zaključujemo da nije loše imati za prijatelja budućeg mađarskoga kralja! Sve ovo naliči mi na ugodan san, no ipak je java!

Grad Eger nije velik ni malen grad, no grad je spomenik. U Egeru su u 16. st. dva Hrvata plemići bili biskupi, Franjo pl. Frankopan i Antun pl. Vrančić.

U središtu grada stoji utvrda na koju su nekoć Turci uzalud jurišali. Bilo ih je oko sto tisuća, a branitelja jedva dvije tisuće. Zbog visokih zidina i hrabrosti posade ne moguše ga osvojiti.

Slika 1. Glavni trg u Egeru

Figure 1. Main square in the town Eger

Danas 12. ožujka pod tim istim gradom sve vrije. Nekoliko tisuća ljudi nalazi se na glavnom trgu. Svi svečano odjeveni u velikaške odore, opasani sabljama, a drugi prolaze urešeni narodnim nošnjama. Stvara se utisak da smo se vremeplovom vratili dvjesto-tristo godina unatrag. Podignuta je pozornica, oko nje izvođači programa, predstavnici vlade, televizija Horkovics i mi nas dvojica Hrvati. Uz sviranje mađarske himne na crvenom jastučiću stiže kruna Sv. Stjepana. Redaju se govornici a slijedi i glazbeni program. Govori Horkovics i iza njega se i ja penjem na pozornicu. U ime Hrvatskoga plemićkoga zbora držim govor na njemačkom jeziku, koji simultano prevodi na mađarski prijatelj Janos pl. Horkovics. Na kraju

si pružamo ruke, grlimo se, a prisutni oduševljeno plješću. Scene su dirljive, mnogi Mađari razdragani plaču.

Kornel i ja upoznajemo istaknute plemiće, među njima predsjednika Mađarske Svjetske Federacije Miklosa Istvana Adama. Nakon ručka, vrijeme leti i prolazi u novim poznanstvima. Opraštamo se.

U smiraj dana odlazimo u Zagreb. Pitamo se: hoće nam, kada se vratimo, to što smo doživjeli itko povjerovati?

Drugo putovanje

Opet putujem u Mađarsku. Ponovno na poziv Udruge mađarske aristokracije delegaciju Hrvatskoga plemićkoga zbora čine Ivo pl. Durbešić, Kornel pl. Kallay i ja.

Krećemo autom 6. svibnja 2011. do našega domaćina Janosa pl. Horkovicsa. Cilj nam je idućega dana u Budimpešti prisustvovati Prvom kongresu mađarskog plemstva. Na svečanoj večeri uz nas Hrvate prisutni su bili istaknuti poljski plemići. Regent (pjesnik i pisac) Leszek Wierzschowski, koji zamjenjuje budućeg kralja, i mr. sc. Janusz grof Prawda.

Oni su nas izvijestili da će se još ove godine u Berlinu održati kongres na kojem će biti prisutni njemački, poljski, slovački i mađarski plemići. Pozvali su nas i rekli da bi im bilo osobito drago da i mi sudjelujemo

Idućiga dana krenuli smo u Budimpeštu, gdje se održavao Kongres mađarskog plemstva. Svečani trenutak bio je dolazak krune Sv. Stjepana u pratnji osam vojnika. Želzo i jabuku nosile su dvije mlade djevojke.

Slika 2. Pred vilom našeg prijatelja – U prvom redu regent Poljske L. pl. Wierzschowski, njegova supruga, J. pl. Horkovisc, K. pl. Kallay, u drugom redu B. von Vuchetich I. pl. Durbešić i J. grof Prawda.

Figure 2. In Front of the house of our Friend – In the first row Polish regent and his wife L. pl. Lierzschowski, J. pl. Horkovisc, K. pl. Kallay, second row B. von Vuchetich I. pl. Durbešić i J. grof Prawda.

Uz mađarsku himnu izvedena je i hrvatska himna. Zatim slijede mnogi govornici među njima ističe se dr. Horkovics. I mi smo pozdravili kongres uz simultani prijevod. U stankama stječemo poznanstva, odgovaramo na mnoga pitanja.

Navečer, već poprilično umorni vraćamo se našem domaćinu. Poljaci odlaze. Iduće jutro prije povratka, na privatnoj televiziji našeg domaćina dajemo polsatni intervju o djelovanju Hrvatskoga plemićkoga zbora.

Ova dva putovanja u Mađarsku bitno su osnažila suradnju između naših udruga. Dvije zemlje, Mađarska i Hrvatska, i njihovi prijateljski odnosi stalno rastu. Zato se nitko ne treba čuditi, što je i prijateljstvo naših plemićkih udruga u usponu.

Doviđenja Mađarskoj!

Slika 3. Sudionici Prvog kongresa mađarskog plemstva

Figure 3. Participants of the First congress of the hungarian nobility

In memoriam...

Miroslav Ivanišević 1920. – 2011.

Franjo Mladineo 1938. – 2011.

Članovi Plemićkog stola na grobu utemeljitelja akademika B. pl. Kurelca 2010.

Upute autorima možete vidjeti na <http://plemstvo.hr>

